

د افغانستان اسلامي جمهوریت
د اقتصاد وزارت
د زابل ولایت د اقتصادي او ټولنيزي پراختيا ليدلوري سند

زابل ولایت اقتصادي او ټولنيزي پراختيا ته يوه کتنه

کال: ۱۳۹۹ (۲۰۲۰)

د مطالبو نوملړ

و ..... لنډ مخففات

مقدمه: ..... Error! Bookmark not defined.

د ولایت مقام پیغام: ..... Error! Bookmark not defined.

د دې سند پیژندنه 2

دولایتي پروفایل په تړاو لنډ معلومات 2

په ولایتي پروفایل کې د معلوماتو راغونډولو میتود 2

رهبري او تخنیکي همکاري 3

لومړی څپرکی 4

۱/۱ زابل ولایت د تاریخ په هنداره کې 4

۲/۱ د ولایت نوم او د نوم په اړه لنډ مالومات 4

۳/۱ تاریخي ځایونه او آثار 4

۵/۱ جغرافیایي موقعیت او موسم (د ولسوالیو نومونه او د پولو په اړه مالومات) 5

۷/۱ عمومي نفوس/وګړي 8

دویم څپرکی 12

د کرهڼي سکتور 12

۳/۲ زراعتی ځمکه د ولسوالیو په کچه 13

۹/۲ انکشافی بودجه عایدات او پانگونه: 21

د زراعت او انکشاف دهات سکتور د اقتصادي او ټولنيزې پراختیا د موجوده او 21

بالقو سرچینو او پوتانشیل تحلیل: 21

د کرهڼیزو محصولاتو په برخه کې سرمایه گذاری: 22

د وچي میوی د پروسس او بسته بندی د مرکز جوړول: 25

د پوهنې سکتور 26

د سکتور په هکله لنډ معلومات: 26

دولتي او خصوصي ښوونځی: 28

د رسنیو فعالیتونه: 30

سپورټ او بدنی روزنه 30

31	پوهني سکتور انکشافی بودجه، عوايد او پانگونی د فرصتونو تحلیل:
34	د عامې روغتیا سکتور
34	د سکتور په هکله لنډ مالومات
34	روغتیايي خدمتونو ته لاسرسی
37	۲- د روغتیايي استتیاوو لنډیز:
38	3-د روغتیا د سکتور په برخه خصوصي پانگونه:
38	د عامې روغتیا سکتور د تیرو کلونو عوايد ، انکشافی بودجه او د پانگونی د فرصتونو تحلیل:
40	د زیربنا او طبعی سرچینو سکتور:
40	د سکتور په اړه لنډ معلومات
40	سرکونه / لارې:
41	هوایی ډگرونه :
42	ترانسپورت:
42	دزابل په ولایت کې موجوده دمسافربری او باربری اتحادیې په لاندې ډول دي:
42	د ولایت برېښنا:
43	مخابرات او معلوماتی تکنالوژی:
44	صنعتي فابریکې :
44	کانونه / زیرمې
46	د اوبو دتنظیم:
50	د اقتصاد او خصوصي سکتور انکشاف سکتور
51	د اقتصادي او خصوصي سکتور په وده کې د خصوصي سکتور د پانگونی کچه
52	دتولیدي فابریکو ستونزی:
54	دبیوزلی وضعیت او دکاری ځواک سلنه:
54	د اقتصادي ودی د سکتور بودجه، راتول شوی عوايد او په دغه سکتور کې دپانگې اچونی د فرصتونو تحلیل:
56	دښخینه لاسی صنایعو ارزښت په لاندی ډول ده
58	حکومت والی سکتور
58	دحقوقو آمریت لاسته راوړنی
58	دقضا یای دولت آمریت لاسته راوړنی:
58	دحقوقی مرستو آمریت لاسته راوړنی:

58	د کوچنیانو د اصلاح او روزنی آمریت لاسته راوړنی:
58	ښه حکومتوالی:
60	سیاسي گوندونه
61	قومي شوراگانې:
61	مذهبي او ديني چارې:
64	د ټولنيز خونديتوب سکتور
73	درېيم څپرکي
73	د پراختيايي بودجې د مصرف د اغيزمنتوب اقتصادي تحليل:
1	څلورم څپرکي
1	په زابل ولايت کې د غير دولتي موسساتو د انکشافی فعالیتونو د موثریت اقتصادي تحليل:
10	پنځم څپرکي
10	د افغانستان د سولې او پرمختيا ملي چوکاټ او د ملي لومړیتوبونو پروگرامونه
10	(ANPDF/ NPPs)
11	۲. د ولسي تړون پروگرام
13	۳. د اغيزمنې حکومت والی پروگرام
15	۴. د عدلي سکتور د رغولو پروگرام
16	۵. د کرهني د پراختيا هر اړخيز پروگرام
18	۶. د اړیکو او زیربنا پروگرام
19	۷. د ښاري پراختيا پروگرام
20	د پورته موخو د ترلاسه کولو لپاره، افغانستان به دا تدابیر ونيسي
21	۹. د کانونو او طبيعي سرچینو د پراختيا ملي پروگرام
22	۱۰. د بشري سرچینو د پراختيا پروگرام
24	دوهمه برخه
24	د افغانستان د تلپاتې پرمختگ موخي
29	د افغانستان د تلپاتي پراختيايي موخو (A-SDGs) د مشرتابه او ځاړنی جوړښت:
29	اجرائیه کمیته
33	سرچینې او ماخذونه

لنډ مخففات

د اقتصاد وزارت	MoEc
د مدني ټولني اداره	CSO
د ولسوالۍ پراختيايي شورا	DDA
د طرحې او توحيد عمومي رياست	DDC
د ولسوالۍ مقام دفتر	DGO
د سيمه ييزه ادارو د پياوړتيا نوښت	ISLA
د سيمه ييزه ارگانونو خپلواکه اداره	IDLG
نړيواله نادولتي موسسه	INGO
(سيمه ييزه حکومت والي) هغه پروژه چې د ملگرو ملت ونو د پرمختيايي پروگرام -UNDP له خوا پلې کيږي	LoGo
څا رنه او ارزونه	M&E
د ماليې وزارت	MoF
د ښځو چارو وزارت	MoWA
کلني ولايتي پلان	PAP
د ولايتي بوديجې پاليسي	PBP
ولايتي شورا	PC
ولايتي پرمختيايي کمیټه	PDC
د ولايتي شورا دفتر	PCO
د ولايتي پرمختيايي پلان جوړونې لارښود	PDPG
د ولايت مقام دفتر	PGO
ولايتي ستراتيژيک پلان	PSP
ولايت د اقتصاد رياست	DoEc
د ولايتي مالوماتو مديريت سيس ټيم	PIMS
ولايتي تخنيکي کمیټه	PTC
د عامه مالي مديريت ولايتي کمیټه	PPFMC
د ولايتي سکتور تخنيکي کمیټه	PSTC
اړونده ولايتي رياست	PLMD
د متحده ايالتونو نړيواله پرمختيايي اداره	USAID
نړيوال بانک	WB
د ملگرو ملتونو پرمختيايي پروگرام	UNDP

مقدمه:

دغه سند چې تاسو یی لولی د زابل ولایت اقتصادي او ټولنيزې لیدلوری نومیرې چې د زابل ولایت اقتصاد ریاست لخوا د سکتوری ادارو (کرهڼی او مالدارۍ سکتور، پوهنی سکتور، د روغتیا او خوړو سکتور، د زیر بنا او طبعی سرچینو سکتور، حکومت والی سکتور، ټولنیز خوندیتوب سکتور، او اقتصادي ودې او خصوصی سکتور پرمختیا سکتور) او په هر سکتور کی دشاملو ادارو څخه دراتولو شویو معلوماتو تحلیل او څیړنه وړاندي کوي او مونږ ته د زابل ولایت د اوسنی وضعیت په اړه هر اړخیزه معلومات راکوی، چې پنځه (۵) فصله لری په لمړی فصل کې د ولایت په اړه عمومي معلومات ذکر شوی، په دوهم فصل کې د سکتورونو په تفکیک د انکشافی وضعیت تحلیل، په دریم فصل کې د انکشافی بودجې د اقتصادي موثريت تحلیل، په څلورم فصل کې د غیردولتی موسساتو دانکشافی فعالیتونو د اقتصادي موثريت تحلیل او په پنځم فصل کې د ولایت د اقتصادي او اجتماعي انکشاف، استراتیژیک لید لوری ذکر شوی دی

د ولایت د اقتصادي او ټولنيزې پراختیا لیدلوری (ولایتي پروفایل) په حقیقت کې د ولایت انځور پاڼه ده چې د ولایت د اوسنی حالت، موجوده پوتانشیل او پرمختگ لپاره موجوده پوتانشیلونه او سرچینو په اړه هر اړخیز معلومات پکې شامل دی د مرکزی ادارو سره د ولایت د حقیقی انځور په شریکولو کې مهم رول لری. دا سند به له مرکزی ادارو، دوترانو او همدارنگه غیر دولتی موسساتو، دولتی ادارو سره دخپلو پروژو دتطبیق او د ولایت د لومړیتوبونو په پیژندلو کې مرسته وکړی چې د خپلو پروژو، برنامه او طرحو په پلی کولو کې د موجوده ارقامو نه استفاده وکړي.

مرکزی ادارو ته به د زابل د موجوده حالت یو حقیقی انځور برابرشی او دزابل د موجوده ستونزو، ننگوونو او په زابل کې د اقتصادي او ټولنيزې پراختیا لپاره د سکتورونو په تفکیک د موجوده پوتانشیلونو، سرچینو او په هر سکتور کې د پانگوني لپاره به د مرکزی ادارو او خصوصی سکتور پاملرنه را جذب کړی.

دا سند به خصوصی سکتور ته د خصوصی پانگوني لپاره لنډ مهاله، منځ مهاله او اوږد مهاله موجوده فرصتونه او په دې برخه کې د پانگوني اوسنی حالت معلوم کړی او په مختلفو برخو کې د پانگوني لپاره به دخصوصی سکتور د توجه په را جذبولو سره به خلکو ته کاری فرصتونه برابر شی، د بېوزلی د کچې په کموالی کې به مرسته وکړي او دولایت د اقتصادي او ټولنيزې پراختیا سبب به وگرځي.

د ولایت مقام پیغام:

د زابل ولایت غزتمندو اوسیدونکو!

په سر کی غواړم د ټولو ملکي او نظامي مسولينو نه د زابل ولایت د خلکو په استازیتوب مننه وکړم او دا ویاړ او عزت چی اوس په نسبی امنیت که ژوند کوو د هغو سرتیرو د قربانی او فداکاری پایلی وبولم چی په لمړی خط کی د خپل ولس وطن او خاوری څخه ساتنه کوی.

هیڅ پرمختک او هوسا ژوند بی له امنیت څخه ممکن ندی خو د خوښی ځای

دی چی زموږ د گران هیواد افغانستان په ټولو برخو کې ځانگړي پرمختگونه تر سترگو کیري، په داسې حال کې چی هیواد مو د څو لسیزو جنگونو، داخلي کړاونو او بدبختیو څخه راوتلی دی.

زابل چی د کلنو راهیسی د پرمختک او د بنسټیز کارونو شاهد نه و خو بیا هم د نورو ولایتونو په څیر د یو شمیر بدلونونو شاهد و، خو یاد پرمختگونه بسنه نه کوي او لا هم ډیر څه باید تر سره شي تر څو دی خوار او بی وزله ولس ته یو څه هوسا او آرامه ژوند برابر شی چی د اقتصادي ودې او سرانه عاید د لوړونې لامل شي او تر څنگ یې د بیکاری، لوړې اوبیوزلی، ټغر ټول شیلکه څرنگه چی ښکاره ده زابل ولایت ته نه د مرکزی حکومت له لوری او نه د ملگرو ملتونو او مرستندوی هیوادونو لخوا کومه ځانگړی توجه شوی چی د نورو ولایتونو په نسبت په کمه اندازه پراختیایی پروژې په زابل ولایت کې پلې شوې، خصوصي سکتور چی د هیواد د اقتصادي ودې او د دندو په رامنځته کولو کې خورا مهم دی د برښنا او صنعتی پارک د نشتون له امله په زابل ولایت کې په نشت حساب دی

په متوازنه پراختیا تاکید او وروسته پاتې ولسوالیو ته ځانگړې پاملرنه، د چوپړتیاوو او خدماتو غځول، زابل ته د مهمو زیربنایی پروژو لکه اداري کمپلکس، هوایی میدان، صنعتی پارک او د شملزایی گمرک تاسیسات جوړول او همدارنگه د جاری پروژو په کیفیت تمرکز به به زموږ له کاری اولیتونو څخه وي. د زابل د ۱۳۹۹ لمریز کال د ولایت د اقتصادي او ټولنیزې پراختیای لیدلوری سند د ولایتي ادارې د لاسته راوړنو یو ښه بیلگه ده دغه د اقتصادي او ټولنیزې پراختیا لیدلوری سند چی د تیرو کلونو په توپیر د ولایت په اړه د عمومی معلوماتو ترڅنگ د سکتورونو تحلیل، په تیرو کلونو کې د دولتی ادارو او غیر دولتی موسساتو له لاری د ترسره شویو پراختیایی فعالیتونو د اقتصادي اغیزمنتوب تحلیل د زابل ولایت اقتصاد ریاست په زحمت او د USAID ISLA ولایتي دفتر په تخنیکي ملاتړ ترتیب او چمتو کړل شوی ډاډمن یم چی د ولایتي ادارو، مرسته کوونکو او غیردولتي موسسو په مالي مټ به د اقتصادي او اجتماعي کړنو په ترسره کولو، متوازن پرمختگ ته لاره هواره او د زابل شریف او متدین ولس به پرته د کوم توپیري چلند څخه دهر ډول اړینو چوپړتیاوو څخه برخمن شی.

په پای کې په ځانگړې توگه د زابل ولایت اقتصاد سرپرست رئیس او همکارانو له هڅو څخه یی قدرداني کوم چی د زابل ولایت د اقتصادي او ټولنیزې پراختیا لید لوری سند یی ترتیب کړی.

د پیاوړی او پرمخ تللی زابل په هیله

الحاج تورن جنرال محمد نبی احمدزی

د زابل ولایت والی

د دې سند پیژندنه:

دولایتي پروفايل په تراو لنډ معلومات

دغه سند چې تاسي يې لولي د زابل ولايت د اقتصادي او ټولنيز پراختيا ليدلوري سند نومېږي، چې د افغانستان لپاره د دوامداره پرمختيايي موخو (SDGs) او د افغانستان دملي پرمختيايي ستراتيژي (ANDS) او د ملي لومړيتوب لرونکو پروگرامونو په چوکاټ کي د ولايت په کچه د دولتي او نادولتي ادارو (کرهڼې او مالداري سکتور، پوهنی سکتور، عامی روغتیا سکتور، د بنسټونو سکتور، ټولنيز خونديتوب سکتور او اقتصاد خصوصي سکتور او په هرسکتورکی دفرعی ادارو یعنی ریاستونو) څخه د راټولو شویو معلوماتو (Data) تحلیل او څېړنه وړاندي کوي او مونږ ته د زابل ولايت د اوسني وضعیت په اړه هراړخيز معلومات را کوی.

ددي سند جوړښت

دغه سند په پنځو عمده برخو ویشل شويدي :

لومړی	د ولايت پیژندنه
دوهم	د ولايت د عمومي حالت تحلیل (اقتصادی او ټولنيز)
درېم	د پراختيايي بودجی د مصرف د اغيزمنتوب اقتصادي تحلیل
څلورم	د غیر دولتي موسساتو د انکشافی فعالیتونو د اقتصادي اغيزمنتوب تحلیل
پنځم	د افغانستان د (ANPDF/NPPs) پروگرامونه او د (A-SDGs) موخي او تارگیتونه

په ولايتي پروفايل کې د معلوماتو راغونډولو میتود

- دترتیب شوو پوښتنلیکونو مطابق د معلوماتو راټولول
- دمخامخ مرکو ترسره کول
- د سکتوري ادارو لخوا د مکتوب او هم دايمل له لاری دمعلوماتو راټولول
- دمرکزی احصايی اداری دمستندو اسنادو څخه معلومات اخیستل
- دولایت په سطحه دنړيوالو ادارو لخوا دسروی شوی مستندو پایلو څخه معلومات ترلاسه کول

د موادو تحلیل

پوښتن لیکونه ټولو سکتوري او فرعي ادارو او ریاستونو ته په مکتوبي او د ایمل له لاری واستول شول او په ځواب کی د اړونده ادارو څخه بیا ځلی ترلاسه شول	لومړي مرحله
د معلوماتو د تحلیل، کتنی او توحیدولو په لړ کې د نیمگړتیاو دشتون په صورت کی د اړونده مرجع سره اړیکه ونيول شوی او ورسره مرکي تر سره شوي .	دوهمه مرحله
د کره کتنی څخه وروس ټول راتپول شوی معلومات په یو ځانگړی ټاکل شوی فارمت کی توحیدکړل شول .	د ریمه مرحله

رهبري او تخنیکي همکاري

د دغه ټول بهیر رهبري د اقتصاد وزارت / اقتصاد ریاست لخوا کیدله خو مسلکي او تخنیکي همکاري يي د اقتصاد ریاست د انکشافی کړنو د تنظیم امریت امر او کارمندانو لخوا ترسره کیدله.

د موادو راتپولو ټیم

د اقتصاد ریاست د انکشافی کړنو د تنظیم امریت کارمندان او اړوند ریاستونو په همکاري د ولایتي پروفایل معلومات راتپول او پدی سند کی ځای پر ځای شول.

دولایتي انځورپاني يا پروفایل اهمیت:

دغه سند دزابل د ولایت اوسني وضعیت د افغانستان د سولې او پرمختیا ملی چوکاټ، او د ملي لومړیتوب پر بنسټ پروگرامونه (ANPPS) او (ANPDF) د افغانستان د سولې او پرمختیا ملی چوکاټ او د افغانستان د پایداره پراختیایی موخو (A-SDGs) په بنسټ په ډاگه کوی او دغه سند دزابل ولایت هراړخیز اقتصادي او اجتماعي انځور په توگه څرگندونه کوی، دولایتي پروفایل اساسی موخه دولایتي سکتورونو او ریاستونو اوسنی وضعیت روښانه کوی او په ضمن کی مرکزی حکومت دی ته متوجه کوی ترڅو د اړونده ولایت د پرمختگ لپاره هراړخیز متوازن پرمختگ ته توجه وکړی.

لومړی څپرکی

د ولایت په اړه عمومی معلومات

د زابل ولایت پیژندنه، جغرافیایی موقعیت او اداري واحدونه:

۱/۱ زابل ولایت د تاریخ په هنداره کې

زابل د شمالی عرض البلد په ۶۶ درجو او ۵۴ دقیقو او ختیځ طول البلد د ۳۲ درجو او ۷ دقیقو ترمنځ د هیواد په سهیل لویدیځ کی پروت دی، زابل د پښتنو د لرغونو قبیلو زاولیانو ټاټوبی دي چی ویل کیږی دغه قبیلی د یفتلی قوم مهمه پښه یا رینه بلل کیده هغه پاچاهان چی د اخشنور له مرگه ورسته د هندوکش په جنوبی ځنډو او پراخو ډاگونو کی چی د زابلستان په قلمرو کی راځی په بیلا بیلو پړاونو کی پاچاهی ته رسیدلی لکه تورمانا مهوراکولا او داسی نور.

د کابل کندهار په لاره پروت زابل طبعی ښکلا او تاریخی سیمو په درلودلو سره د افغانستان له تاریخی او کلتوری ولایتونو څخه گڼل کیږی

او همدا رنگه د دې ولایت اکثریت خلک پښتانه دي چې مهم ټبرونه یی توخي، هوتک، وردگ، سلمانخيل، خروټي، ناصر، پوپلزي، الکوزي، کاکړ، تره کي، لودبن، سلیمانخيل، اندر او نیازی قومونه دي چې په مرکز کلات کې ۳٪ سلنه تاجک وروڼه هم میشت دي .

۲/۱ د ولایت نوم او د نوم په اړه لنډ مالومات

زابل له قدیمه څخه زاول وو د وخت په تیریدو سره زابلستان شو همدارنگه په ۱۳۵۳ د ظاهرشاه د سلطنت په دوره کی چی کله ولایت شو په رسمي مکاتبو کی د زابل په نوم ونومول شو.

۳/۱ تاریخي ځایونه او آثار

قلات بالا حصار، غشی منار، میرویس نیکه کلا، صاحب خان غونډی، سنگر جمال خیل، بولان سمخه، لوړگی تپه، میزانی تپه، شهر صفا مثنوی غونډی، شاه عالم خان کلا، سرکاری کلا او سورتاک د زابل ولایت د مهمو او کلتوری تاریخي ځایونو او آثارو څخه شمیرل کیږي.

۴/۱ د زابلینانو دودونه او رواجونه:

اختریزی میلی، ډولونه، سانگی یا نیزه بازی، غیږی، اتڼونه، هگی جنگی، محلی موسیقی، د اختر د ورځی لومړنی سهار په مسجدو کې د چای (شیدو) تازه میوه او ډوډی په خوړولو او د مشرانو او کشرانو لخوا یو بل ته د اختر په مبارکی ورکولو سره پیل کیږی همدارنگه کوچنیان اختریزی میوی عیدی (اختری) ټولوی او خلگ د خپلو خپلوانو کورونو ته د مبارکی لپاره لپاره ځي او چې ورسره د اختر ورځي په همدی ډول سره پای ته رسیږی او ځینی خلک د نوروز په ورځو کی د تفریح او رخصتی لپاره وځی او پسرلني مشاعری هم پکی جړوږی او د خوشحالی او غم په ورځو کې د یو بل کورونو ته ورځی او په دواړو حالتونو کې (خوشحالیو او غم) کې ځان ورسره شریکوی.

۵/۱ جغرافیایی موقعیت او موسم (د ولسوالیو نومونه او د پولو په اړه مالومات)

زابل ولایت دگران هیواد افغانستان د ۳۴ ولایتونو څخه دهیواد په سهیل لوېدیځ کې پروت ولایت دی، شمال طرف ته له غزني او ارزگان، غرب طرف ته له کندهار او ارزگان، جنوب طرف ته له کندهار او پکتیکا سره او شرق طرف ته له پکتیکا او پاکستان سره د ۶۳ کپلومتره په اوږدوالی گډه پوله لري او ټول مساحت یې 17471.8 km^2 ده. زابل ولایت یا پخوانی زابلستان د پښتنو د لرغونو قبیلو ټاټوبی، د کابل - کندهار پر لویه لار پروت دی او دکابل هرات لویه لاره د(۱۷۸) کبلو متره په اوږدوالی دنوموړي ولایت شاه جوی ولسوالی، مرکز قلات ښار، ترنک او جلدک ولسوالیو څخه تیریري یاد ولایت ۴۵ کاله وړاندې په رسمي ډول د خپلواک ولایت په توگه ونومول شو د یاد ولایت دوگړو شمېر داحصایې له مخې (377648) تنه ښودل شوی دي چې ترسره شوي سروې د دې ولایت د خلکو د تایید وړ نده او سربیره پردې په نوموړي ولایت کې تخمیناً (800000) وگړي په ۱۰ ولسوالیو او مرکز قلات کې ژوند کوي چې دغه شمېره د عامې روغتیا ریاست سره ثبت او راجستر ده د زابل ولایت مرکز د قلات ښار دی، یاد ولایت د ۱۵۰۰ څخه تر ۲۰۰۰ پوری کوچنی او غټ کلی لری او دولایتي پلازمینې په توگه د دی ځای څخه ټول ولایت او ولسوالیگاني اداره کېږي اکثریت نفوس یی د کندهار او کابل په لویه لار او په هغو ولسوالیو کې میشت دي چې دهمدې لویې لارې په اوږدوکې پرتې دي. د ډیری مرکزي ادارو (وزارتونو او خپلواکو ادارو) دویم اداری واحدونه په قلات ښار کې شتون لری مگر په ځینو ولسوالیگانو کې د ځینو اداري واحدونو ځانگي شتون نه لري او په ځینو نوروکې بیا دبشری سرچینو دکمښت او ځینو نورتخنیکې ستونزوله کبله تردې مهاله ندی فعال شوي چې پدی برخه کې د ښوونې او روزنې، کرهڼې او مالدارۍ او عامې روغتیا وزارتونو استازیتوب مخکې او استشنا شمیرل کېږي. په رسمي ډول د قانون حاکمیت اوس مهال د ولایت په کچه څه نا څه د پراختیا په حال کې دی.

٦/١ دزابل ولایت دوسوالیو په اړه معلومات :

شمیره	ولسوالي	معلومات	نفوس	دکلیو تعداد
1	مرکز قلات	قلات دزابل ولایت مرکز دی چې مساحت یې ١٦٦٩ کېلومتره مربع دي اوڅلور ناحیې لري، رهایشي ساحه یې پنځه کیلو متره مربع ده، تجارتي ساحه یې یواعشاریه دوه کېلومتره مربع ده، دولتي ساحه یې پنځه کېلومتره مربع ده او شنه ساحه یې یو کیلو متره مربع ده.	44072	158
٢	شینکی	شینکی ولسوالي د مرکز کلات جنوب طرف ته په (٨٠) کېلومتری کې واقع ده چې مساحت یې 2245 کېلومتره مربع دی.	31363	164
٣	شملزایی	د شملزایی ولسوالي د مرکز کلات جنوب شرق طرف ته په (١٠٤) کېلومتری کې واقع ده چې مساحت یې 2819 کېلومتره مربع دي.	35886	263
٤	نوبهار	نوبهار ولسوالي د مرکز کلات ختیځ لور ته په (٩٥) کېلومتری کې واقع ده چې مساحت یې 1354 کېلومتره مربع دی.	24111	122
٥	ترنک جلدک	د ترنک او جلدک یا شهرصفا ولسوالي د مرکز کلات جنوب طرف ته په (٦٢) کېلومتری کې واقع ده چې مساحت یې 1553 کېلومتره مربع دی.	21831	187
٦	ایتغر	د ایتغر ولسوالي د مرکز کلات جنوب شرق طرف ته په (١٣٥) کېلومتری کې واقع ده چې مساحت یې 527 کېلومتره مربع دی.	13816	83
٧	ارغنداب	د ارغنداب ولسوالي د مرکز کلات شمال غرب لور ته په (١٢٥) کېلومتری کې واقع ده چې مساحت یې 1190 کېلومتره مربع دی.	36298	144
٨	میزانې	د میزانې ولسوالي د مرکز کلات غرب طرف ته په (٥٦) کېلومتری کې واقع ده چې مساحت یې 1040 کېلومتره مربع دی.	21250	112
٩	دایچوپان	د دایچوپان ولسوالي د مرکز کلات شمال غرب طرف ته په (٢٠٥) کېلومتری کې واقع ده چې مساحت یې 1923 کېلومتره مربع دي.	43742	134
١٠	شاه جوی	د شاه جوی ولسوالي د مرکز کلات شمال او شمال شرق طرف ته په (٦٦) کېلومتری کې واقع ده چې مساحت یې 1719 کېلومتره مربع دی.	78512	231
١١	کاکړ	کاکړ (خاک افغان) ولسوالي د مرکز کلات شمال طرف ته په (١٤٠) کېلومتری کې واقع ده چې مساحت یې 1105 کېلومتره مربع دی.	26766	117

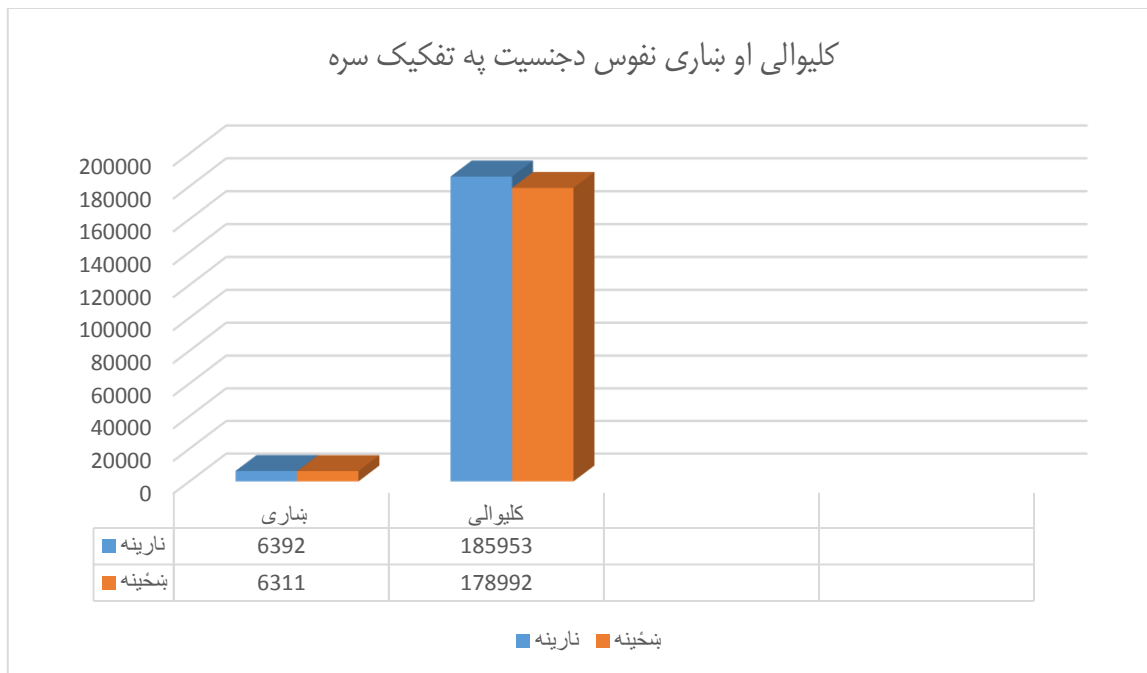
۷/۱ عمومي نفوس اوگړي:

د نفوس په هکله معلومات

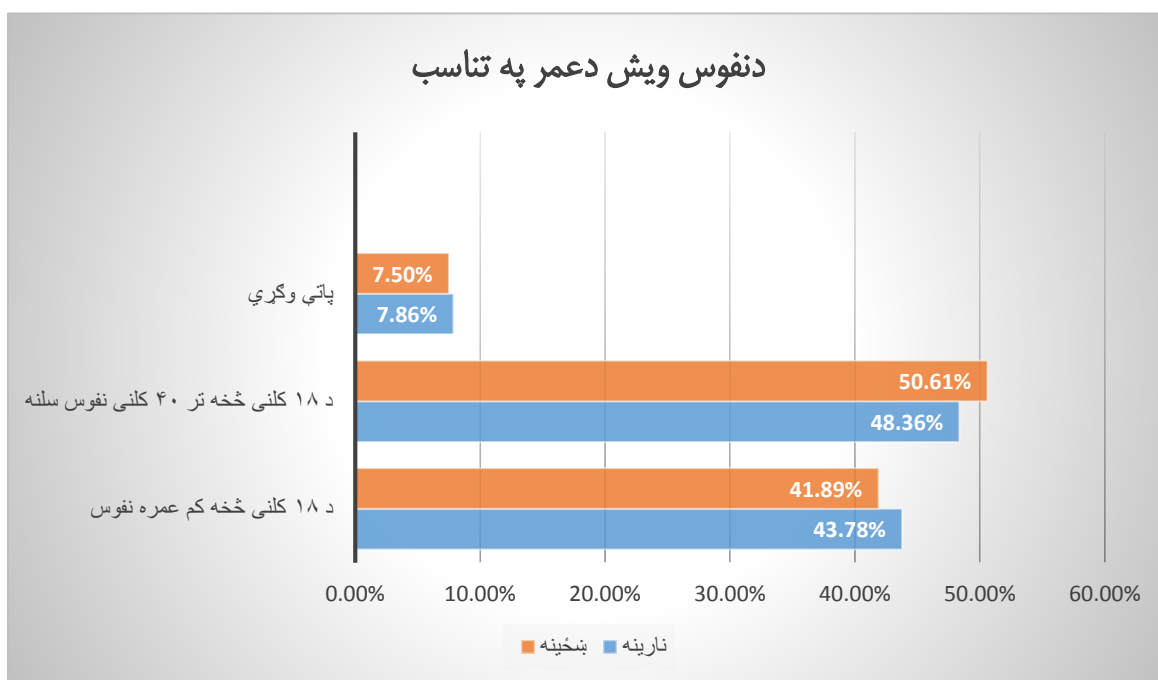
د ښاري، کليوالي اوسیدونکو او کوچیانو شمېر

زابل ولایت د هیواد یو د هغه ولایتونو د جملې څخه شمیرل کیږي چې کم نفوس لري چې د ۱۳۹۸ کال د احصایې په اساس یې نفوس (377648) تنه ښودل شوي دي چې ترسره شوي سروې د دې ولایت د خلکو لپاره د منلو وړ نده، په تخمینې ډول د زابل ولایت نفوس شاوخوا (800000) اته سوه زره وگړو ته رسیږي چې په ۱۰ ولسوالیو او مرکز قلات کې ژوند کوي چې دغه شمېره د عامې روغتیا ریاست سره ثبت او راجستر ده، همدارنگه د زابل ولایت په مربوطاتو کې د کوچیانو (۳۲۰۰۰) کورنی ژوند کوي چې نفوس یې (۱۹۲۰۰۰) ښودل شوی، یاد کوچیان د موسم په گرمیدو سره سرو سیمو ته خپلي کورني په موقت ډول انتقالوي.

د کلیو د اوسیدونکو شمیر			د ښاري اوسیدونکو شمیر			د کلیو اوښاري اوسیدونکو شمیر			د اداري واحد	
ښخینه	نارینه	دواړه جنسونه	ښخینه	نارینه	دواړه جنسونه	ښخینه	نارینه	دواړه جنسونه	نوم	شمېره
15398	15971	31369	6311	6392	12703	18403	22363	44072	مرکز	۱
38565	39948	78512				21703	39948	78512	شاه جوی	۲
10774	11057	21831				10774	11057	21831	ترنک و جلدک	۳
15416	15947	31363				15416	15947	31363	شینکی	۴
15416	12323	24111				15416	12323	24111	نوبهار	۵
6844	6973	13816				6844	6973	13816	اتغر	۶
17849	18037	35886				17849	18037	35886	شملزایی	۷
10290	10960	21250				10290	10960	21250	میزانه	۸
17616	18682	36298				17616	18682	36298	ار غنداب	۹
21402	22340	43742				21402	22340	43742	دایچوپان	۱۰
13050	13716	26766				13050	13716	26766	کاکړ	۱۱
178992	185953	364945	6311	6392	12703	185303	192345	377648	ټولټال:	

د نفوس سلنه د عمر د ډلو پر بنسټ				
دټول نفوس سلنه	ښځینه	نارینه	عمر د سن پر بنسټ	گڼه
42.835%	41,89%	43,78%	د ۱۸ کالو نه کم عمره سلنه	۱
49.485	50,61%	48,36%	د ۱۸ نه تر ۴۰ کلنۍ پوری	۲
7.68%	7.5%	7.86%	د ۴۰ کلونو څخه پورته کسانو سلنه	۳

د نفوس تناسب د نارینه او ښځینه وو د شمېر په تفکیک:

د زابل ولایت دنارینه وو نفوس 192345 اودښځینه وو نفوس شمیر 185303 تنه اټکل شوی دی.

د عمر په تناسب د کار ځواک شمېر:

که څه هم په زابل ولایت کی تر اوسه کومه سروی په دی برخه کې نده ترسره شوی خو بیا هم د دي ولایت اکثریت وگړی ځوان او دکار توان لری .

د جنسیت پر بنسټ د کارې ځواک شمېر:

په دی برخه کی هم تر اوسه کوم مشخص سروی ندی ترسره شوی چی د کار ځواک د ټول ولایت په پرتله معلوم کړی خو بیا هم اکثریت دکار ځواک نارینه گڼل کیږي.

د سکتور پر بنسټ د وگړو د بوختیا تناسب (کرهنه، صنعت، خدمتونه، تولید، خصوصي سکتور او سوداگري، عامه اداره/دولت) او لیک لوستی کاري ځواک:

تر اوسه پوری داسی سروی چی د وگړو د بوختیا تناسب ونیایی نده ترسره شوی خو د تخمینی او د سکتورنو د موجوده معلوماتو پر اساس په لاندی ډول ښودل کیږی

دستور نوم	لوستی کاري ځواک			نالوستی کاري ځواک			دخالی بستونو تعداد	تول تشکیل	شماره
	نارینه	بنځینه	تول	نارینه	بنځینه	تول			
پوهنه	858	71	929	319	15	334	1938	676	۱
حکومتوالی	393	10	403	78	2	80	526	68	۲
روغتیا او خواره	360	73	433			72	505	16	۳
زیربنا او طبیعی منابع	106	1	107	80	0	80	218	29	۴
دتولنیز خونديتوب	44	0	44	13	0	13	67	7	۵
کرهنه او دکلیو پراختیا	60	0	60	28	0	28	117	29	۶
اقتصادي وده او د خصوصي سکتور پیاوړتیا	75	0	75	8	0	8	83	1	۷
امنیت	-	-	-	-	-	-	-	-	۸
تول	1896	155	2051	526	17	615	3454	833	

دويم څپرکی

اقتصادي او ټولنيزې پراختيا ته يوه کتنه

د کرهني سکتور

۱/۲ د سکتور په هکله لنډ مالومات

د کرهني او اوبو لگولو سکتور د هيواد په کچه له مهمو سکتورو څخه شميرل کېږي د کرهني او کليوالي پرمختيا سکتور د يو مهم سکتور په حيث د کرهني د محصولاتو او صنايعو لپاره د خامو موادو څخه د گټې

اخيستنې اوچمتو کولو په بڼه والي کې مهم او بنسټيز نقش لوبوي، په دې سکتور کې د حکومت ستراتيژيک هدف دادی چې اوسنی دوديز کرنيز سيستم په تجارتي کرهنيه باندې بدل کړي ځکه چې دا کار به د معيشت لپاره د خصوصي سکتور پانگې جذب کړای شي. د کرهني او اوبولگولو رياست د کرهني په برخه کې لاندې اهداف لري.

د کوپراتيفي غورځنگ سالم انکشاف او د زراعتي توليداتو د کچې لوړوالی، د زابل په ټولو ولسواليو او کليو کې د قانون او د کوپراتيفونو د پرنسپ مطابق د کوپراتيفونو د سازمان د ايجاد او تاسيس له لارې د زابل ولايت په سطحه دحيوانی محصولاتو د کچې لوړول او د مالدارانو د اقتصاد تقويه کول، د بزگرانو د ژوند بڼه والی د محصولاتو د لوړوالی پواسطه چه په منظم او مناسب ډول امراض، افات او د چاپيريال د ککړتيا مخنيوی وشي، د حاصلاتو د کچې لوړول د اصلاح شويو تخمونو، د نوی او مناسبې تکنالوژي او اصلاح شوی کرهنيزو عملياتو د معرفي پواسطه، د حاصلاتو د کچې لوړول د اصلاح شويو تخنيکی وسايلو او ماشين آلاتو د معرفي پواسطه؛ په دې برخه کې د ولايت د اقتصادي او ټولنيزو څانگو په اړه لنډ مالومات وړاندې کېږي او پر هغه مهمو مالوماتو باندې ټينگار کېږي چې په لاندې برخه کې تشریح شوي دي.

په افغانستان کې کرهنيه د اقتصادي ودې، غربت کمولو او بيکاري او د خوړو د خونديتوب لپاره لوړ ظرفيت لري، چې په دی سکتور کې د کاري ځواک 44 سلنه کار کوي.

کرهنيه په افغانستان کې د پانگونې لپاره بڼه فرصت دی کوم چې د ناخالص کورني محصول نږدې څلورمه برخه جوړوي (د کوکنارو پرته) او د خدماتو وروسته په GDP کې دوهم خورا مهم سکتور دی، دغه سکتور به په راتلونکي کې د لوی ظرفيت سره د اقتصادي ودې، بهرنی پانگونې راجلبولو او د دولت مالي سرچينو کمولو کې چې د بهرنیو مرستو لخوا تمویلېږي مهم رول ولوبوي.

د کرهني، مالدارۍ او کليو پراختيا رياستونه د احتمالي کاري فرصتونو رامینځته کولو بڼه ظرفيت لري، چې دا به د کار ځواک، د کرنې په کارونو کې د ميرمنو برخه اخیستنه او نور زبان منونکي طبقې لکه (بې وزله، بې ځمکي بزگران او کوچيان) کم کړي او د فقر او غربت سطحه به ټيټه کړي، د هيواد په ښاري او کليوالي سيمو کې به د خوراكي توکو خونديتوب او چمتو کولو کې د پام وړ برخه ولري او کليوالو خلکو ته د لومړنيو خدماتو وړاندې کولو، د کرهنيزو پروژو پراختيا او پلي کول، اوبه خور، څاروی، د سيمه ايزو ادارو پياوړتيا، د بدیل معيشت دوامداره وده او د کوکنارو د کښت کمول، د ځمکې بڼه تنظيم کول او د اقليم د بدلون او د بيلابيل ککړتياوو سره په مقابله کې د چاپيريال د وضعیت بڼه کولو برخې ورسره پراختيا او وده کولی شي.

۲/۲ ځمکه او اوبه لگونه:

زابل ولايت دافغانستان دنوی ملکي ویش اواداري جوړښت له مخي دریمی درجه ولایت وو چې خوشبختانه په ۱۳۹۸ کال کې بی دوهمه درجه ولایت ته ارتقا وکړه چې دقلاط ښاري اداري مرکز دی، زابل ولایت د مرکز قلاط په گډون ۱۱ ولسوالۍ لري چې عبارت دی له: ارغنداب، اټغر، دایچوپان، کاکړ (خاک افغان)، میزانه، نوبهار، شاه جوی، شملزایی، شینکی، اوترنک جلدک او زابل ولایت تقریباً د(۱۷,۰۰۰) څخه تر (۲,۰۰۰) پوری کلي لري چې د زابل ولایت د زراعت، آبیاری او مالدارۍ د ریاست د معلوماتو پر اساس د۱۵۲,۰۰۰ هکتاره زراعتي ځمکي لرونکي او د اطلس د معلوماتو پر اساس ۱۲۱۳۰۵ هکتاره زراعتي ځمکي لرونکي ولایت شمیرل کیږی چی په دې ولایت کې په تیرو دریو کلونو کې د ۵۰ تر ۵۰۰ جریبه ځمکه تر قانوني کښت لاندې راغلې ده او د غنمو په حاصلاتو کې ۳ سلنه زیاتوالی راغلی، خو اوس هم د کرنیزو اساسي تولیداتو په وارداتو کې کمې نه دی راغلی. په دې ولایت کې ۹۰,۰۰۰ هکتاره للمي او ۶۲,۰۰۰ آبی ځمکه شتون لري، د دې ولایت بزگران کرنیزو پورونو ته هیڅ لاسرسی نه لري.

۳/۲ زراعتی ځمکه د ولسوالیو په کچه:

د دې ولایت ډیره کمه برخه انګور چې ممیز ترې جوړیږي دولایت په سطحه یوازنی موجود د پروسس سیستم دی یوازې د کرهني په ریاست کې دعامه پوهاوي داسې پروگرامونه شته چې دهقانان باید هغه نباتات وکړي چې لږې اوبه غواړي او یا حیواني او کمپوست چې په خاوره کې د اوبو ساتلو ظرفیت لری تطبیق شوي وي.

د زابل ولایت کرهنيزه ځمکه د ولسوالیو په تفکیک سره :

شمیره	د ځای نوم	د ځمکې ډول	د کرنی موسومونه	سیمه په هکتار	سلنه
۱	مرکز قلاط	زراعتی	پسرلنی	۱۲۸۵۲	
۲	شاجوی	زراعتی	//	۸۸۹۲	
۳	ترنک جلدک	زراعتی	//	۹۰۰۰	

	۳۵۹۰	//	زراعتی	شینکی	۴
	۲۵۸۱	//	زراعتی	سیوری	۵
	۵۲۶۰	//	زراعتی	ارغنداب	۶
	۲۹۷۰	//	زراعتی	نوبهار	۷
	۳۱۵۰	//	زراعتی	شملزایی	۸
	۳۱۹۲	//	زراعتی	اطغر	۹
	۳۲۰۰	//	زراعتی	کاکر	۱۰
	۳۹۸۱	//	زراعتی	میزانه	۱۱
	۶۲۰۰۰	تولتال			

۴/۲ داوبو لگولو دکانالونو شمېر او ظرفیت

- خان شملزایی ۱۵۰ هکتاره
- خورزی ۳۵۰ هکتاره
- کاکران ۲۳۰ هکتاره
- باکرزایی بالا ۲۸۰ هکتاره
- لب دریا ۵۰ هکتاره
- موسی خیل ۹۰ هکتاره
- خان کلی ۳۱۰ هکتاره
- عیسی خان ۲۰۰ هکتاره
- حاجی مزار گل محمد ۲۲۰ هکتاره
- خارجوی ۲۱۰ هکتاره
- مغزایی ۴۰۰ هکتاره
- لیکک ۲۵۰ هکتاره
- حاجی اختر محمد ۶۰ هکتاره
- ملادین ۲۱۰ هکتاره
- سپینه غبرگه ۵۰۰ هکتاره

۵/۲ د کرهنیزو اوبو د سرچینو شمېر او ظرفیت:

- دزابل ولایت په اړونده سمیو کی د اوبو لوی سرچینی په لاندی ډول په گوته شوی دی
- په مرکز قلات کی د ترنک سیند
- د ارغنداب سیند چي د بابا د غرو څخه سرچینه اخلی
- په مرکز قلات کی د نوخیز کاریز، کاگری، شین غر، قلعه ریگی، د مجید خان کاریز او نور
- د شیرآباد چینی، د چهل دختران د اوبو گدام او نور
- د خاوری څاگانو ۳۵۰۰ حلقی
- خړوبې کرنیزې ځمکې(خړوبې، للمې) او ظرفیت د هکتار پر بنسټ

خروبيې کرهنيزي ځمکې (خروبيې، للمې) او ظرفيت د هکتار پر بنسټ

شماره	د ځمکې ډول	سيمه په هکتار	سلنه
۱	د کرهنيې وړ ځمکې عمومي ساحه	۱۵۲۰۰۰	
۲	د کرهنيې وړ ځمکه (ابې ځمکه)	۶۲۰۰۰	
۳	د څړځايونواوچمن زارونوځمکه	۵۰۰۰	
۴	تاکستانونه	۱۵۰۲۵	
۵	د ميوو باغونه	۲۹۰۰۰	
۶	طبيعي ځنگلونه	۲۰۰۰	
۷	للمې ځمکه	۹۰۰۰۰	
۸	غير کرنيزه ځمکه	۸۴۳۲	
۹	د سيندونو غاړې		

۶/۲ کرهنيزي محصولات

د کرهنيزو او مالداري محصولاتو ارزښت:

زابل ولايت چي داقلیم له اړخه گرم موسم او هوا لری او په گرم اقلیم کی نباتات او سبزی جات ښه وده کوی چي له دی جملی څخه په موسمی ډول د زابل په ۱۱ ولسوالیو کی کی غنم ، اوربشي، وربجي، جوار، ايردن، نخود، لوبيا، دال، ماش او سويابين په مناسبه پيمانه کرل کيږی.

گنه	د نبات نوم	ولسوالی	کرنيزه سيمه په هکتار	ټولټال محصول په ټن
۱	غنم	د ولايت په سطحه ابې او للمې	۱۱۰۰۰	۲۱۰۰۰
۲	اوربشي	// //	۴۰۰	۱۰۰۰
۳	وربجي	.	.	.
۴	جوار	// //	.	.
۵	ايردن	.	.	.

۰	۰	۰	نخود	۶
۲۱	۲۰	// //	لوبيا	۷
۰	۰	۰	دال	۸
۵۲.۵	۳۰	// //	ماش	۹
۰	۰	۰	سویابین	۱۰
۱۸۰۰ گرام	۲	// //	زعفران	۱۱
۳۷۵	۲۵۰	// //	توره خیره	۱۲
۱۴۲	۲۰۰	// //	سپینه خیره	۱۳

میوی:

شمیره	د میوی نوم	ولسوالی	کرنیزه سیمه په هکتار	تولتال محصول تن
۱	انگور	د ټولو ولسوالیو په کچه	15,000	56,000
۲	زردالو	د ټولو ولسوالیو په کچه	3,050	11,600
۳	انخیر	په دوه ولسوالیو کې	6,055	22,700

د زابل ولايت په ۱۱	1,24,888	11,200	د ټولو ولسواليو په کچه	بادام	۴
ولسواليو کی لاندی	5,000	500	په ۱۱ ولسواليو کی	ختکی	۵
میوی په لویه پیمانہ	5,950	650	په ۱۱ ولسواليو کی	هندوانه	۶
تولیدیږی چی	6,540	2,600	په ۱۱ ولسواليو کی	شکر پاره	۷
دمیوو له جملی	6,500	500	په دوه ولسواليو کی	انار	۸
څخه	1,000	60	په ۵ ولسوالی ولسوالی	منی	۹
شفتالو، زردالو،					

توت، بادام، انگور، شکرپاره، انار، الوچی، انخیر، منی او داسی نور چې د یادو میوو د جملی څخه بادام، کشمش، انخیر، انار او شکرپاره نورو ولایتونو او له هیواد څخه بهر ته صادریږی.

په زابل ولايت کې بادام، انگور، کشمش، شکرپاره، انخیر او انار په پراخه پیمانہ تولیدیږی دغه پورته یی تخمنی ارقام دی.

سبزی جات:

زابل ولایت یو له حاصل خیزو او سبزی تولیدونکو ولایتونو څخه دی ځکه چی اکثره وگری بی په کرکیله او بزگری باندی بوخت دی، زابل کی دسبزیجاتو دتولید کچه د ځینو دلایلو له امله دومره زیاته نده چی دارتیا مطابق محصولات راټول کړی . هغه سبزی چی دزابل په ولایت کی تولیدی لکه رومیان، توربانجان، شنه پیاز او کلچه پیاز، گازی او نورسبزیجات او ترکاری، دیادونی وړ ده چی پورته ذکرشوی دزابل په ۱۰ ولسوالیو کی کرل کیږی.

شمیره	د سبزیجاتو ډول	د کرنې موقعیت	تر پوښښ لاندې سیمه په هکتار	د کلني تولید مقدار په متریک ټن
۱	رومیان	په ۱۰ ولسوالیو کی	۷۵	۵۶۰
۲	تور بانجن	په ۱۰ ولسوالیو کی	۴۰	۱۳۶
۳	شلغم	په ۱۰ ولسوالیو کی		
۴	پتاپتی	په ۱۰ ولسوالیو کی		
۵	بادرنګ	د ټولو ولسوالیو په کچه		
۶	سبزی کډو	د ټولو ولسوالیو په کچه		

واښه:

شمیره	د وښو ډول	د کرنې موقعیت	تر پوښښ لاندې سیمه په هکتار	د کلني تولید مقدار په متریک ټن
۱	رشقه	په ۱۰ ولسوالیو کی	۰	۰
۲	شوتله	په ۱۰ ولسوالیو کی	۰	۰
۳	تروې اوربشې	په ۱۰ ولسوالیو کی	۰	۰

په دی اړه هیڅ ارقام نشته د کرهڼی ریاست سره.

د کرهڼیزو او کلیوالي بنسټیزو محصولاتو ارزښت

زابل چی یو کرهڼیز او اوبیز اقلیم لری، کرهڼیز او کلیوال محصولات یی دنور ولایتونو په پرتله په مناسب اندازه دی اود کلیوالو محصولاتو څخه په لاندی جدول کی یادونه شوی

شمیره	معمول کلیوالي صنایع	د خلکو په عوایدو ک د بنسټیزو محصولاتو ونډه
۱	مالداري (لبنیات، پنیر)	د زابل ولایت ۹۵٪ وگړی د مالداري عواید په عنعنوی ډول ترلاسه کوی او مصرف وی یی.
۲	(لاسي صنایع) خامک دوزي، خیاطي، چرمه دوزی، مهر دوزي	-
۳	مرغداري	په ټول زابل کښی ۳۰ خصوصي فارمونه وجود لری
۴	صابون سازي	-
۵	د شاتو مچپو روزنه	په زابل ولایت کی د شاتو فارمونه وجود نلری خو عام خلک یی په خپلو کلیو یا کورونو کی لری

۷/۲ بنسټیز کرهڼیز صادراتي محصولات

د احصایي د راپور او سروی پایلی په ډاگه کوی چې کرهڼه په صادراتو او په افغانستان کې د کار او عاید په رامینځته کولو کې ستر رول لوبوي د تیرو کلونو د احصایي معلومات بنسټی چې په صادراتو کې د کرنې ونډه 3.839 میلیون ډالره وه، د صنعت ونډه یوازې 8.29 میلیونه وه او خدماتو برخه صفر وه.

دا چې افغانستان یو کرهڼیز هیواد دی او زابل هم د نورو ولایتونو سره په څنګ کې د کرهڼیزو محصولاتو د تولید په کچه په ښه موقف کې قرار لری او ددی ولایت اکثریت صادرات زارعتی محصولات تشکیلوی چې په خامه او د اساسی پروسس څخه بغیر نورو ولایتونو او گاونډیو هیوادونو ته صادریری او په یاد ولایت کې د زارعتی محصولاتو د پروسس او بستبندي لپاره اړینی اسنتیاوی او امکانات نشته.

بنسټیز کرنیز وارداتي محصولات

- شفتالو، نارنج، ناک، امرود، املوک، خرما، توت، لیمو

- لوبیا، سویابین، دال، نخود، ایرن، جوار، وریجی

- سبزیجات او میوی

د کرهڼیزو او مالداري فارمونو شمېر او ظرفیت

اقلیم ته په کتو سره زابل ولایت د فارمونو د تاسیس او تولیداتو لپاره یو ښه او مناسب چاپیریال لری په لږه اندازه وگړی یی په فارمونو کی د تولید په برخه کی په کار بوخت دی چی په لاندی ډول دی.

شماره	د فارم نوع	تعداد		د فی فارم ظرفیت	مجموعی ظرفیت
		واحد مقیاس	شمیر		
۱	د شهدو مچیو فارمونه	فارم	۰		
۲	ماهیاپانو فارمونه	فارم	۰		
۳	د چرگانو فارمونه	فارم	۱۵	۱۰	۱۱۰
۴	د غواگانو فارمونه	فارم	۱۰	۵۰۰۰	۷۵۰۰۰
۵	د چرگورو د تولید هیچری	باب	۰		
۶	د چرگانو مسلخ	باب	۰		
۷	د وترکیبی ونبو د تولید فابریکه	باب	۰		
۸	د چرم د پراسس فابریکه	باب	۰		

د سپرو خونو شمېر

په زابل ولایت کی تر اوسه پوری کومه سپره خونه نده جوړ شوي

مالداري او زیربنایی تاسیسات (خصوصی سکتور)

۸/۲ کار او کرهنه

د هغه ښخو شمېر چې د کرنې په برخه کې په کار بوختې دي

دکرهنی په برخه کی دښخو د بوختیا په اړه دقیق معلومات نشته خو ویل کیږی چی زرگونه ښخی دکرهنی په سکتور کی په شکل داشکالو په

فعالیت بوختی دی ځکه چی په افغانی ټولنه بلخصوص په کلیوالو سمیو کی ډیری ښخی دکرهنی چاری مخ ته بیایی.

۹/۲ انکشافی بودجه عایدات او پانگونه:

د کرهني سکتور د تیرو کلونو د انکشافی بودجه:

د کرهني سکتور د پراختیا په برخه کې په تېرو کلونو کې د کلنی بودیجې ټولټال

د مصرف فیصدی	مصرف شوی بودجه	راغلی بودجه	کال	اداره	سکتور	گڼه
	۸۷۷۰۲۹	۱۱۳۰۹۰۶۱	1395	د کرهني او مالداري رياست	د کرهني او انکشاف دهات	1
	۹۰۱۰۳۲۲	۱۲۹۰۱۰۳۲	1396			
	۸۰۳۰۰۲۲	۱۲۰۶۳۷۷	1397			
	۷۹۵۷۱۱۴	۱۲۹۰۸۹۷۷	1398			
	۲۵۸۷۴۵۱۷	۳۸۳۲۵۴۴۷	ټولټال			

ددی سکتور مربوطه د کلیو بیارغونی او پراختیا ریاست د خپلی بودجی په اړه هیڅ معلومات ندی شریک کړی او د کرهني سکتور د تیرو کلونو د شته عواید یادونه نده کړی.

د زراعت او انکشاف دهات سکتور د اقتصادي او ټولنيزې پراختیا د موجوده او

بالقو سرچینو او پوتانشیل تحلیل:

زابل د موقعیت له لحاظه د هیواد شمالی، مرکزی او ختیځی سیمې د هیواد د لویدیځو او سهیلی سیمو سره وصلوي همدارنگه زابل ولایت د شملزایی په ولسوالی کې 63 کیلومتره گډه پوله د پاکستان هیواد سره لری ددی موقعیت له امله د شملزایی گمرک دځانگړی اقتصادی ارزښت لرونکی دی.

زابل هم په نسبی توگه د هیواد د زراعتی ولایتونو له جملې څخه دی چې 152,000 همکناره زراعتی آبی او للمې ځمکه لری چې 62,000 هکتاره آبی ځمکې، 90,000 هکتاره للمې ځمکې، 29,000 هکتاره میوره لرونکې ونې، 2,000 هکتاره ځنگلات تشکیلوی او پاتې نوریی هم تاکنانونه، وچې ځمکې د اوبو او واورو تر پونښن لاندې سیمې تشکیلوی.

ددې ولایت ډیری ولسوالی مناسبه آب وهوا(اقلیم)، په کافی اندازه اوبه او حاصلخیزې ځمکې لری چې دمختلفو زراعتی محصولاتو، میوه لرونکو ونو او حیواناتو د روزنې لپاره مناسب دی چې د غذایی خونديتوب، کاری بوختیا(اشتغال زایی)، د فقر کموالی او دخلکو د ژوند دسطحې په ښه کولو کې مهم رول لری.

د ۲۰۱۶-۲۰۱۷ کال دافغانستان دخلکو دژوند د وضعیت د سروی د ارقامو په اساس د زابل ولایت د 80-85 سلنه کاری ځواک د کرهني په سکتور کې په کار بوخت دی ددی له امله زابل ولایت یو مهم زراعتی، ترانزیتی او سوداگریز ولایت دی همدارنگه د زرعت او کرهني په برخه کې مهم رول لوبوي

زابل ولایت په سیمه ایزه او ملی کچه سوداگر لری چې په وارداتو او صادراتو او همدارنگه په کندهار او هرات کې لویې فابریکې لری چې دا پخپله د خصوصی سکتور د ودې لپاره یو مهم مزیت دی که په دې ولایت کې ورته د سرمایه گذاری فرصتونه برابر شی په دې ولایت کې به لویې د پروسس، تولید، بسته بندی او خدماتو فابریکې جوړې کړی.

په زابل ولایت کې د کرهڼې په برخه کې د پانګونې فرصتونه:

زابل ولایت د خپل ستراتیژیک موقعیت او زراعتی محصولاتو له امله د پانګونې لپاره ښه فرصتونه لری چې په لاندې ډول خلاصه کیږي

د کرهڼیزو محصولاتو په برخه کې سرمایه گذاری:

د زابل ولایت ډیری ولسوالی مناسبه آب وهوا(اقلیم)، په کافی اندازه اوبه او حاصلخیزې ځمکې لری چې دمخلفو زراعتی محصولاتو، میوه لرونکو ونو او حیواناتو درروزني لپاره مناسب دی چې د غذایی خونديتوب، کاری بوختیا، د فقر کموالی او دخلکو د ژوند دسطحې په ښه کولو کې مهم رول لری.

خصوصی سرمایه گذاری چې وکولای شی زراعت سوداگریز کړی تر اوسه وجود نلری چې عمده دلایل یی د دهقانانو کم عواید او دعصری او فنی زراعتی تجهیزاتو نه استفاده نه کول دی

د اقتصاد ریاست په دې باور دی چې ددهقانانو وصول دسوداګرو سره او دودیزه دکرهڼې سیستم په عصری او سوداګریزه کرهڼه بدلولو سره به زابل ولایت د خپل ترانزیتی موقعیت له امله چې دهیواد شمالی او مرکزی ولایتونه د هیواد د لویدیځو او سهیلی ولایتونو سره نښلوي اعظمی استفاده وکړی او دهقانان به وکولای شی چې په کم لګښت او کم ترین وقت سره خپل زراعتی محصولات د افغانستان سیمه ایزو بازارونو ته ورسوی او دولیاتو تر منځ به ښه د سوداګری زمينه برابره کړي.

دولت د زراعت او صنعت په برخه کې د میکانیزه سازی زمينه برابرولو، ددهقانانو او صنعت کارانو د ظرفیت په لوړولو او دمالی او کومکی سهولتونو په برابرولو سره کولای شی دا کوچنی تجران تقویه او په لویو سوداګرو او پانګوالو یی بدل کړي.

1 - قوریه داری او گلخانه:

د زرعت او مالداری ریاست د ارقامو په اساس فعلا زابل ولایت د انګورو، بادامو، انارو، انځیرو، زردالو او توتو دقوریو درلودونکی دی چې ددې محصولاتو ډیری نهالونه(ونې) په دودیزه توګه کرل او ساتل کیږی دا چې دنورو ولایاتو سره چې غوره نیالګی ولری د وصل او سوداګریزو اړیکو زمينه د قوریه داری په برخه کې نه ده برابره شوی چې په دې برخه کې دسرمایه گذاری لپاره یی یو آسانه او مهم فرصت برابر کړی دی ځکه دا ولایت د بادامو، انګورو، انارو او انځیرو په برخه کې د حاصل خیزو ولایاتو څخه شمیرل کیږي چې په کلنی توګه (124888) ټنه بادام، (53000) تنه انګور، (6500) ټنه انار، (22500) ټنه انځیر او (6500) ټنو په شاوخوا کې شکرپاره سیمه ایزو او نړیوالو بازارونو ته وړاندې کوی اما متاسفانه ددې محصولاتو عواید او ګټه ددې ولایت بزګرانو او خلکو ته نه راګرځي ځکه یواځې دحاصلاتو د راجمع کولو په وخت کې د کاریګرو مزد دهقانانو او کاریګرو ته ورکول کیږي او بس.

2 - د بادامو، انځیرو، انګورو او انارو دمحصولاتو د پروسس دمرکزو جوړول:

د زابل د اوبو او هوا (اقلیم) سره د بادامو توافق دا محصول دزرعت په برخه کې یو استراتیژیک نبات جوړ کړی چې دعواید په رامنځته کولو، اشتغال، اقتصادي ودې او د فقر دکچې په کموول کې مهم رول لري

دموجوده معلوماتو پر اساس چې دزرعت او مالداری ریاست، معتبرو انترنیتی سایتونو او ددې ولایت د اوسیدونکو څخه ترلاسه شوی دی ددې ولایت زیاتره برخه د بادامو په کښت پوښل شوی ده چې شاوخوا (11200) هکتاره ځمکه یی پوښلې ده چې په کلنی توګه (576300000) افغانې

عواید په لاس ترې را ځي

په دې اساس د بادامو د حاصلاتو د ښه والی لپاره هڅې کيږي تر څو ددهقانانو د ژوند وضعیت، اسباب او وسایل، دمناسب چاپریل برابرول، او دحمایت او هڅونې کچې ته ښه والی ور بښل تر څو د کمیت او کیفیت له لحاظه د بادامو په حاصلاتو کې ښه والی رشی. د زابل ولایت د موجوده زراعتی محصولاتو دښې استفادې او دخلکو د زراعتی عواید د زیاتوالی لپاره زابل ولایت د بادامو د پروسس کارخانه چې د ۳ متریک ټن ورځنی ظرفیت سره چې د بادامو د حاصلاتو په زیاتوالی کې به رغنده رول ولری ورته ضرورت لری ددهقانانو دعواید د زیاتوالی نه علاوه به په کافی اندازه کاری فرصتونه د نارینه او ښځینه وو لپاره رامنځته کړی چې ممکن شاوخوا 53000 کسانو ته دکار زمینه برابره کړی او دبادامو محصولاتو د بازارموندنې لپاره د نمایشگاوو تر سره کول، د پلور د معیاری مرکزونو جوړول، د مشتریانو د جذب لپاره د ولایاتو ترمنځ د سوداگریزو اړیکول رامنځته کول او دبادامو دمحصولاتو دزیاتوالی لپاره دزیاتې پانګونې د جذب زمینه برابرول اړین دی.

3- انګور:

د زابل د قلم سره دانګورو دتوافق له امله انګور د زراعت په سکتور کې دوهم استراتیژیک نبات دی چې د عوایدو په رامنځته کولو، کاری بوختیا، اقتصادی ودې او د فقر د کچې په کمولو کې مهم رول لری .

دهغه معلوماتو په اساس چې د زراعت او مالداری ریاست، معتبرو انترنیتی سایتونو او ددې ولایت له خلکو نه ترلاسه شوی ددې ولایت زیاته برخه دانګورو باغونو پوښلې ده چې (15000) هکتاره په شاوخوا کې یی ځکه یی پوښتلی ده چې په کلنی توګه (3,668,000,000) عواید دانګورو د خرڅلاو له طریقه لاسته راځي، په دې اساس د انګورو د حاصلاتو د ښه والی په منظور هڅې کيږي ترڅو ددهقانانو دژوند وضعیت ښه شی، د اسبابو او وسایلو برابرول، دمناسب چاپیریال برابرول او دانګورو د حاصلاتو د ملاتړ او هڅونې کچې ته بهبود وربښل شی ترڅو دکمیت او کیفیت له لحاظه د انګورو حاصلات ښه شی.

په ضمن کې د خصوصی سکتور د پانګونې او علاقمندی په صورت کې د انګورو محصولاتو ته په اسانی سره زنجیره یی ارزش ورکولای شو یعنی انګور په جوسو، کشمشو او داسی نورو حلالو تولیداتو بدل او په فروش یی ورسوو چې په دې کار سره به یو زیات شمیر خلکو ته دکار زمینه برابره شی.

دانګورو دمحصولاتو نه دښې استفادې او دزراعتی عواید دزیاتوالی لپاره یی باید په زابل کې د انګورو د پروسس کارخانې د 5متریک ټن ورځنی ظرفیت سره جوړې شی چې په دې سره به نه یواځې د انګورو زراعتی محصولات زیات شی بلکې شاوخوا ۵۳,۰۰۰ کسانو ته به دکار زمینه هم برابره شی او په ضمن کې د انګورو د حاصلاتو د بازارموندنې لپاره باید نمایشگاه ، د پلور دمرکزونو جوړول، دمشتریانو د جذب لپاره د ولایاتو ترمنځ د سوداگریزو اړیکو رامنځته کول په نظر کې ونیول شی.

4- انځیر:

انځیر هم ددې ولایت د مهمو زراعتی محصولاتو څخه شمیرل کيږي ددې ولایت په شاجوی، میزانه او شهرصفا ولسوالیو کې خلک د انځیرو په باغداری بوخت دي، د زرت او مالداری ریاست د ارقامو په اساس ددې ولایت (6055) هکتاره ځمکه کې انځیرو پوښلې ده چې په کلنی توګه ورڅخه (4,460550,000) افغانې عواید ترلاسه کيږي، یواځې د انځیرو د پلور له لاری یوه کمه اندازه عواید ترلاسه کيږي په دې بنا د زابل ولایت د انځیرو د حاصلاتو د زیاتوالی لپاره هڅې کيږي چې ددهقانانو د ژوند وضعیت ښه شی، د انځیرو د باغداری، پروسس او ساتلو لپاره اسباب او وسایل، د مناسب چاپریل برابرول او د انځیرو دمحصولاتو نه حمایت او تشویق ته بهبود ورکول ترڅو دکمیت او کیفیت له لحاظه د انځیرو په حاصلاتو کې مثبت تغیرات رامنځته شی .

په ضمن کې د خصوصی پانګونې د فرصت برابرول په صورت کې د انځیرو محصولات کولای شی د محصولاتو د پروسس له لارې (ارزش زنجیره) د محصولات په ارزښت کې زیاتوالی له طریقه زیات شمیر خلکو ته کار برابر شی ځکه انځیر کولای شی په عادی شکل، د مربا او وچو انځیرو په ډول په فروش ورسیري.

د زراعتی محصولاتو د اغیزمنې استفادې په موخه باید په زابل ولایت کې د زراعتی محصولاتو د پروسس فابریکې جوړې شې چې هم دزراعتی محصولاتو په زیاتوالي کې رغنده رول ولری او هم په کافی اندازه کاری فرصتونه رامنځته کړی، د انځیرو د محصولاتو د بازارا موندنې لپاره باید د انځیرو نمایشگاه تر سره شې، د پلور د مرکزونو جوړیدل او دولایاتو ترمنځ د مشتریانو د جذب په منظور د سوداگریزو اړیکو پراختیا په نظر کې ونیول شې.

5 - انار:

انار د زابل ولایت یو د مهمو زراعتی او کرهڼیزو محصولاتو څخه شمیرل کیږی او ددی ولایت د میزانه، شهرصفا او شینکی ولسوالیو کې د انارو په کرهڼه باندې بوخت دی. د هغو معلوماتو پربنسټ چې د زارغت او د انترنیټی سایټونو څخه تر لاسه شوی دی ددی ولایت یادو ولسوالی کې د (500) هکتاره په اندازه ځمکه د انارو د ونو په واسطه پوښل شوی ده. چې په کلني ډول د (255,450,000) میلیونه افغانیو په اندازه عواید ورڅخه ترلاسه کیږی چې دغه یو لوی رقم دی د انارو د محصول څخه ددی ولایت لپاره. که څه هم اوس ددی ولایت انار په مستقیم ډول د کندهار ولایت په نامه د هیواد څخه بهر ته صادرېږی. ددی ولایت د انارو د حاصلاتو د کیفیت او کمیت د حالت د ښووالی او لوړولو لپاره د اسبابو، وسایلو او دهقانانو د وضعیت لوړولو پروگرامونه جوړ شې او د بزگرانو د تشویق او د محصولاتو لپاره مناسب بازار برابرولو هڅی وشې. په هغه صورت کې د خصوصی سکتور د انارو په برخه د پانګونې ته لیوالتیا پیدا کړی او په دی برخه کې پانګونه وکړی نو کولای شو چې دغه محصول د یو بهترین محصولاتې ځنځیر په توګه د هیواد په سطحه خلکو ته کار د زمینی د برابرولو سبب شې او ددی لاری ډیرو خلګو ته د کار زمینه مساعده شې. ددی لپاره چې د زابل ولایت د انارو د محصول څخه ښه او پرځای ګټه واخیستل او دغه محصول نور هم پراخ شې او ددی ترڅنګ د د بزگرانو د عوایدو د زیاتیدو سبب شې نو باید دلته د انارو د پروسس او بسته بندی یوه فابریکه جوړه شې چې حداقل په یوه ورځ کې د (3)متریک ټنه انارو د پروسس او بسته بندی د ظرفیت ولری چې په دی سره کولای شو ډیرو نارینه او ښځینه وو ته د کار زمینه برابره شې چې لږ تر لږه (25000) تنه به ورسره په کار وگمارل شې او د کار زمینه به ورته برابره شې.

6 - غوښی او شیدو د تولید فارمونه جوړول:

د زابل ولایت ډیری اوسیدونکی خپل د اړتیا وړ غوښه او شیدو په محلی شکل د مالداری د ساتنی د لاری په لاس راوړی چې اوس فعلاً په یاد ولایت کې د خوسکی د روزنی ۱۲ فارمونه شته چې ټول ټال په یوه وخت کې د ۴۳۰ خوسکیو د روزنی او چاغوالی ظرفیت لری ددی تر څنګ د ۳۰۰،۰۰۰ په شاوخوا کې محلی غواګانی، ۴۰۰،۰۰۰ ترکی پسونه او د ۲۵۰،۰۰۰ په اندازه محلی وزی ددی ولایت په کلیو او بانډو کې په عنعنوی ډول د خلګو لخوا روزل او ساتل کیږی چې د غوښی، شیدو او نورو حیوانی محصولاتو د تولید مهمه سرچینه ده د زیاتو وګړو د عوایدو د ترلاسه کولو منبع هم ګڼل کیږی

په زابل ولایت کې د چرګانو د روزنی او د غوښی د تولید فارمونه په تجارتي ښه اوس تازه شروع شوی دی په یاد ولایت کې د چرګانو د روزنی او د غوښی د تولید په برخه کې د کوچنیو او لویو مقیاسو په ښه د پانګونې ښه فرصتونه شته

د کرهڼی او مالداری ریاست د معلوماتو په اساس په زابل کې د چرګانو د روزنی او غوښی او هګی د تولید ۱۲ فارمونه فعاله دی چې د ۵۰۰ څخه تر ۵۰۰۰ قطعو د تولید ظرفیت لری ددی تر څنګ چرګانو د هګیو او غوښی د تولید کوچنی فارمونه هم شته چې عمدتاً د کور د ښځو لخوا یی روزنه کیږی او مالکانی یی ښځی دی چې په ډیره لږه اندازه د مارکیټ غوښتنه پوره کولای شې.

پورته ارقامونه په کتو او د تیرو تجربو په نظر کی نیولو سره د خوسکی او چرګانو د غوښی د تولید په برخه په یاد ولایت کې د پانګونې سره ډیر فرصتونه شته که چیرته په دی برخه کې د خصوصی سکتور او دولت لخوا پانګونه وشې نو کولای شو چې د یو طرفه خلګو د عوایدو په ډیریدو کې مرسته وکړو او د بله طرفه خلګو ته د کار زمینه مساعده شې.

د وچي میوی د پروسس او بسته بندی د مرکز جوړول:

زابل ولایت په کلنی ډول د (11200) ټنه په اندازه بادام داخلی او بهرنیو بازارنو ته صادیروی او ددی تر څنگ انځر او کشمیش (انگور) د وچي میوی د تولید مهم محصول دی چې ددغه دری تولیدی محصولاتو شتون د پانگونی د جلب او د وچوی میوی د پروسس، بسته بندی او خرڅلاوو لپاره ښه فرصت کیدلی شی او پانگوال کولای چې په دی برخو کې بانگونه وکړی چې دغه کار د باغداری د پراختیا او د بزگانو د تشویق سبب کیږی چې ددی ولایت د خلگو د ژوندی د سطحی د لوړیدو او د هغو د عوایدو د زیاتیدو سبب کیږی.

د وچي میوی د پروسس او بسته بندی د مرکز دغه میوی ته د صادریدو د جواز د خیستو د زمینی برابرول کولی داخلی او بهرنیو بازارنو ته د وچي میوی د صادیراتو د زیاتیدو سبب شی.

د پوهني سکتور

د سکتور په هکله لنډ معلومات:

د هیواد په کچه د پوهني سکتور له مهمو او کلیدي سکتورونو څخه شمیرل کیږي چی د راتلونکي نسلونو په روزنه کي رغنده رول لوبوي، د پوهني په سکتور کي د پوهني ریاست، د پوهنتون ریاست، د اطلاعاتو او کلتور ریاست، د سپورت او بدني روزني آمریت، د ښځو چارو ریاست، د چاپریال ساتني ریاست د UNICEF او UNESCO موسسې شامل دي. همدارنگه د پوهني سکتور راتلونکي نسلونه د بریالیتوب او کامیابی په لور سوق کوي، د زابل ولایت د پوهني سکتور د پخوا په پرتله په خپلو کارونو کې ډیر بریالی ثابت شوی چی دا مهال ډیر زابلیان د زابل په مرکز او ولسوالیو کي ښوونځیو ته ځي او درسونه وایي، ښوونکي او نور پرسونل په خپلو دندو بوخت دي له دی جملی څخه لومړی د زابل ولایت دپوهني ریاست په لنډ ډول درته تشریح کوو، دپوهني ریاست پنځه ښوونیزو برنامی لری او په تشکیل کي (۲۵۲) بابه ښوونیز مرکزونه او (۹) بابه دسواد زده کړی فعال کورسونه لري. لدې جملې څخه (۱۹۲) بابه فعال او (۶۰) بابه د ځینو ستونزو له وجهی غیر فعال دی چي برنامه واره معلومات یی په لاندي ډول وړاندی کیږی.

د عمومي زده کړو برنامه:

د عمومي زده کړو برنامه په خپل تشکیل کي (۲۲۶) بابه ښوونځی لري، د یادو ښوونځیو له جملې څخه (۱۷۷) بابه ښوونځي په مرکز او ولسوالیو کي د زده کوونکو پرمخ پرانیستل سویدی او پاته (۴۹) بابه ښوونځي د ځینو ستونزو له وجهی تر اوسه پوري غیر فعاله دي. د پورته (۱۷۷) بابه فعال ښوونځیو له جملې څخه (۱۱۲) بابه لومړنی ښوونځی، (۳۲) بابه منځنی ښوونځی او (۳۳) بابه لیسه ښوونځی فعاله دي په یادو فعاله ښوونځیو کی (۶۴۷۰۹) تنه نارینه او (۱۶۱۷۰) تنه ښځینه زده کوونکی په دوامداره شکل د(۶۶۷) تنه رسمی او (۸۳۲) تنه قراردادی ښوونکو له لوری په زده کړه بوخت دی.

همدارنگه په تیرو څو کلنو کي په ښوونځیو کي د نارینه او ښځینه زده کوونکو د شمولیت کچه په بې ساري توگه ډیره شوی ده له ۱۳۹۴ ه ش کال څخه تر ۱۳۹۸ ه ش کال پوري په نوموړو ښوونځیو کې زیات شمیر زده کوونکې جذب شوي دي چې شمیر یې (۵۲۶۲۳) تنو ته رسیږي، چې له دې جملې څخه (۴۰۱۵۸) تنه نارینه زده کوونکي او (۱۲۴۶۵) ښځینه زده کوونکي دی چې په ښوونځیو کې ددې پراخې شمولیت کچې په نتیجه کې له (۱۳۹۴ ه ش) کال څخه بیا تر (۱۳۹۸ ه ش) کال پوري د ۱۲ ټولگی څخه د فارغانو شمیر (۲۷۹۱) تنو ته رسیږي ، چې له جملې څخه د نارینه فارغینو شمیر (۲۴۳۱) تنه دی او د ښځینه فارغینو شمیر (۲۵۹) تنه دی چې دا د زابل ولایت لپاره په ښوونیزه برخه کې یوه لویه لاسته راوړنه ده.

د اسلامي زده کړو برنامه:

د اسلامي زده کړو برنامه په خپل تشکیل کي (۱۷) بابه د اسلامي زده کړو ښوونیز مرکزونه لری، دیادو ښوونیزو مرکزونو له جملې څخه (۸) بابه په مرکز او ولسوالیو کي د زده کوونکو پرمخ فعال او پاته (۹) بابه د ځینو ستونزو له وجهی تر اوسه پوري غیر فعاله دي. د پورته (۸) بابه فعال اسلامي ښوونیزو مرکزونو له جملې څخه (۲) بابه دارالحفاظونه، (۵) بابه مدرسې او (۱) باب دارالعلوم فعاله دی، په یادو فعاله اسلامي ښوونیزو مرکزونو کی (۲۲۳۷) تنه نارینه او (۸۰۲) تنه ښځینه زده کوونکی په دوامداره شکل د(۲۳) تنه رسمی او (۲۶) تنه قراردادی ښوونکو له لوری په زده کړه بوخت دی.

د ښوونکو د روزنی (تربیه معلم) برنامه:

د ښوونکو دروزنی برنامه د پوهنی ریاست له پنځو برنامه څخه یوه برنامه ده چی په خپل تشکیل کی (۳) بابه ښوونیز مرکزونه لری، دیادو مرکزونو له جملی څخه (۱) بابه دارالمعلیمین په مرکز قلات او دوه بابه حمایوی مرکزونه په شاه جوی او شنکی ولسوالیو کی دمحصلینو پرمخ پرانیستل سویدی.

په پورته (۳) بابه فعال ښوونیزو مرکزونو کی (۱۰۴) تنه نارینه او (۱۰۰) تنه ښځینه محصلین په دوامداره شکل د (۲۴) تنه رسمی ښوونکو له لوری په زده کړه بوخت دی.

دسواد زده کړی برنامه:

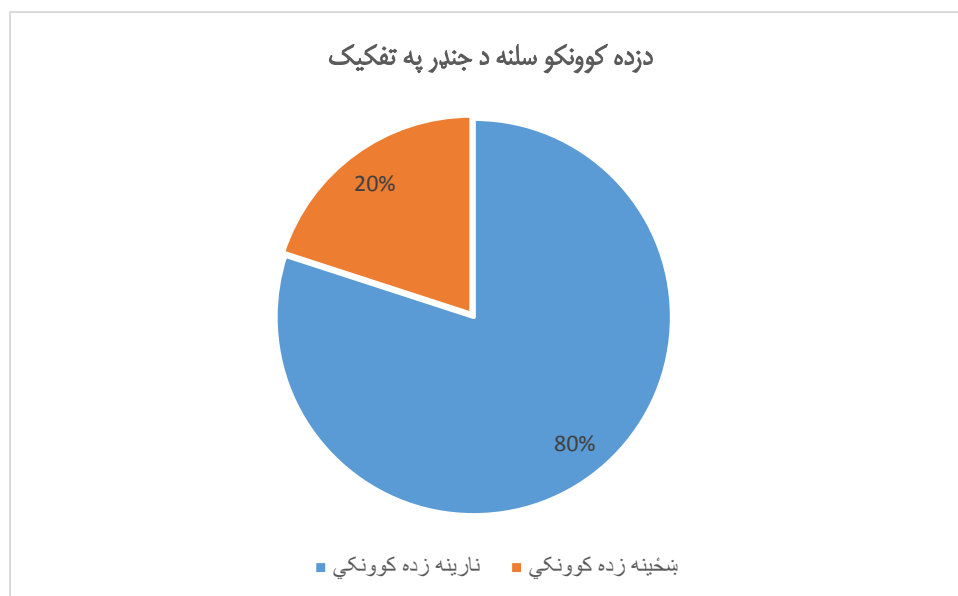
دسواد زده کړی برنامه په خپل تشکیل کی (۹) بابه کورسونه لری، یاد کورسونو په مرکز او ولسوالیو کی دزده کوونکو پرمخ پرانیستل سویدی، په ذکر سوی (۹) بابه فعال کورسونو کی (۱۰۹) تنه نارینه او (۲۶) تنه ښځینه زده کوونکی په دوامداره شکل د (۹) تنه رسمی ښوونکو له لوری په زده کړه بوخت دی.

د تخنیکي او مسلکی زده کړو برنامه:

د تخنیکي او مسلکی زده کړو برنامه چی مخکی د پوهنی ریاست له برنامه څخه یوه برنامه وه اوس په مستقیل ډول ښوونیز فعالیتونه مخته وړی، په خپل تشکیل کی (۶) بابه د تخنیکي و مسلکی زده کړو ښوونیز مرکزونه لری، دیادو مرکزونو له جملی څخه (۴) بابه په مرکز او ولسوالیو کی دزده کوونکو پرمخ پرانیستل سویدی او پاته (۲) بابه د تخنیکي و مسلکی زده کړو ښوونیز مرکزونه د ځینو ستونزو له وجهی تر اوسه پوری غیر فعاله دی.

دپورته (۴) بابه فعال ښوونیز مرکزونو له جملی څخه (۲) بابه لیسه، (۲) بابه انستیتوتونه فعاله دی په یادو فعاله ښوونیزو مرکزونو کی (۳۰۰) تنه نارینه محصلین په دوامداره شکل د (۱۳) تنه رسمی او (۶) تنه قراردادی ښوونکو له لوری زده کړی کوی.

د زابل ولایت لپاره یوه بله ستره لاسته راوړنه د زابل پوهنتون تاسیس دی چې په ۱۳۹۵ لمریز کال کې افتتاح شو. دا پوهنتون هغوځوانانو ته چې تردی وړاندی یی دهیواد په نورو پوهنتونونو کې یا دکور څخه دلیری والی له امله لوړی زده کړی نشوی تر سره کولای دتحصیل دښپړولو لپاره یوښه فرصت دی، د زابل په دولتی پوهنتون کی (۱۲۳) تنه محصلین لوړی زده کړی کوی چی (۷) تنی یی اناث تشکیولی. دزابل پوهنتون داستاذانو شمیر (۱۲) تنه دی تر اوسه پوری ښځینه استاذان نلری.

دولتي او خصوصي ښوونځي:

د زابل په ولايت کې د ښوونې او روزنې کيفيت دپخوا په پرتله ډير ښه شوی دی چې دتير په پرتله زده کړو ته چې دهر وگړي اساسي حق دی دوگړو دلایسی رسی سلنه ډيره شوې ده او دزابل ولسونه دپاد ولايت په مربوطاتو کې لومړنيو، منځنيو او ثانوي زده کړو ته لاس رسی لری چې په لاندی جدول کې تری یادونه شوی ده .

دزابل په ولايت کې د لومړنيو، منځنيو او لیسو شمير

د لومړنيو ښوونځيو شمير	د منځنيو ښوونځيو شمير	د لیسو شمير
۱۱۲	۳۲	۳۳

همدارنگه دزابل ولايت په مربوطاتو کې دپوهنې په ډگر کې په لاندی جدول کې ذکر شوی ښوونيز مرکزونه او دينی مدرسی هم شتون لری

دليک لوست دولتي او غيردولتي کورسونه	چتکو زده کړو ښوونتونونه	کليوال مرکزونه	دشپې لیسې	دښوونکی دروزنی ښوونتونونه	دارالعلوم	دارالحفاظ	مدرسی
۹	۱۵	۲۵	۱	۳	۱	۲	۵

د پوهنې ریاست اړوند له (۱۳۹۴ه ش) کال څخه تر (۱۳۹۸ه ش) کال پوری نوي جذب شوي زده کوونکي

شماره	کال	هلکان	نجونې	د نويو جذب شويو زده کوونکو مجموعه
1	۱۳۹۴	۶۳۴۱	۲۴۱۲	۸۷۵۳
2	۱۳۹۵	۴۷۷۳	۱۶۰۹	۶۳۸۲
3	۱۳۹۶	۵۲۲۱	۱۸۷۹	۷۱۰۰
4	۱۳۹۷	۱۴۰۲۹	۴۳۱۵	۱۸۳۴۴
5	۱۳۹۸	۹۷۹۴	۲۲۵۰	۱۲۰۴۴

د پوهنې ریاست اړوند د (۱۳۹۴ه ش) څخه تر (۱۳۹۸ ه ش) کال پوري د دوولسم ټولگي څخه د فارغينو جدول

شماره	فراغت کال	هلکان	نجونې	د فارغه شويو زده کوونکو مجموعه
1	۱۳۹۴	۲۹۲	۳۲	۴۲۴
2	۱۳۹۵	۳۹۴	۲۶	۴۲۰
3	۱۳۹۶	۴۵۳	۶۰	۵۱۳
4	۱۳۹۷	۵۸۸	۷۰	۶۵۹
5	۱۳۹۸	۷۰۴	۷۱	۷۷۵

د خصوصی ښوونځیو د زده کوونکو او ښوونکو په اړه معلومات:

شماره	د ښوونځي نوم	د ښوونځي ډول	د زده کوونکو شمیر		د ښوونکو شمیر	
			نارینه	ښځینه	نارینه	ښځینه
۱	د ترنک خصوصی ښوونځی	ذکور	۳۷۲	۵۴	۲۰	۰
۲	د نازو انا خصوصی ښوونځی	ذکور	۸۶	۲۳	۸	۰
۳	د زابل شاجوی خصوصی ښوونځی	ذکور	۱۴۵	۰	۶	۰
۴	نیاز گل وزیری خصوصی ښوونځی	ذکور	۶۳	۱۶	۵	۰

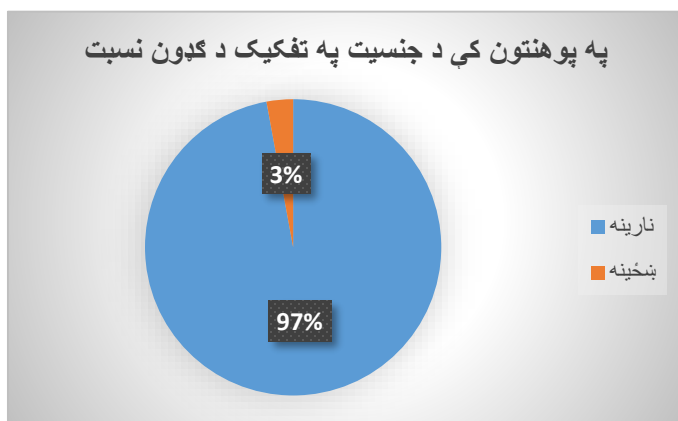
دولتی او خصوصی پوهنتونه:

د زابل ولایت دولتي د لوړو زده کړو موسسه چې د میرویس خان نیکه د لوړو زده کړو موسسی په نوم یادېږي په ۱۳۹۵ کال کې په فعالیت شروع کړی د لوړو زده کړو په دغه موسسه کې تر اوسه یوازې د تعلیم او تربیې پوهنځی شته او نورې فعاله پوهنځی نه لری دغه موسسه تر اوسه خپل د زده کړی تعمیر نه لری او د بلی اداری په ودانی کې خپل فعالیت کوی. په زابل کې تر اوسه کوم خصوصی پوهنتون ندی فعاله شوی تر څو ښوونځیو نوی فارغ کیدونکی زده کوونکی پکی لوړی زده کړی وکړی.

د میرویس خان نیکه زابل د لوړو زده کړو د موسسی د معلوماتو جدول:

شماره	د پوهنځی نوم	دمحصلینون شمیر		د استادانو تعداد			د استادانو د زده کړی کچه		د فارغینو شمیر	
		نارینه	ښځینه	نارینه	نارینه	لیسانس	ماستر	دوکتورا	نارینه	ښځینه
۱	تعلیم او تربیه	۳۷۰	۱۱	۲۰	۰	۱۷	۳	۰	۰	۰

د جنسیت په تفکیک د زده کړیالانو سلنه:

درسنیو فعالیتونه:

رسنی په هیواد کی د ولسونو او دولت ترمینځ دیو پل حیثیت لری دولس غږ تر دولت او حکومت او دحکومت پیغام تر ولسه رسوی په تیرو دوه لسيزو کی رسنیو دولسواکی او ډیموکراسی په پلی کولو کی رغنده رول لوبولی، دیادونی وړ ده چی دزابل په مربوطاتو کی ۷ غږیزی او انځوریزی رسنی شتون لری چی ټولی رسنی د FM په مختلفو فریکوینس یو سره خپرونی کوی چی په لاندی جدول کی درسنیو دمعومات به اړه یادونه شوی. دیادونی وړ ده چی دمگړی په زابل کی دملی رادیو تلویزیون په گډون ۷ رادیوگانی دخپرونی په برخه کی فعالیت کوی.

شمیره	د رسنی نوم	موقعیت	حالت
۱	ملی رادیو تلویزیون	مرکز قلات	فعال
۲	تعلیم الاسلام رادیو	مرکز قلات	فعال
۳	قلات غږ رادیو	مرکز قلات	فعال
۴	بنکلا رادیو	مرکز قلات	فعال
۵	ترنک رادیو	مرکز قلات	فعال
۶	سور غږ رادیو	شاه جوی ولسوالی	فعال
۷	شیخ متی رادیو	مرکز قلات	فعال

سپورټ او بدنی روزنه

شمېره	د فدراسیون نوم	د فعاله کلبونو شمېر	په منځني ډول د ورزشکارانو ټولټال شمېر
1	فوتبال	40	640
2	والیبال	20	240
3	سیمه ییز غیر/کشتی یا بل کورس	12	600
4	کونک فو	1	60
5	کاراته	3	150
6	ووشو	7	700
7	اندام روزنه	2	400
8	کیک بوکسنگ	3	350
9	جمناسټیک	1	30
10	ځغاسته	1	20

د زابل	70	1	بایسکل چلول	11
ولایت	1365	91	کرکت	12
	60	1	فول رزم	13

دورزش امریت سره د سپورت او المپیک د عمومی کمیټی د اصولو مطابق مختلف ورزشی ریشتی ثبت او راجستر شوی دی چی عملاً دزابل ولایت په مربوطاتو کی دورزش په برخه کی کرنی ترسره کوی چی په لاندی جدولونو کی بی معلومات ثبت شوی

پوهنی سکتور انکشافی بودجه، عواید او پانگونی د فرصتونو تحلیل:

پوهنی سکتور د مخکینی کلنی پرمختیایی بودیجی لگښت (لږترلږه د تیرو دریو) کلونو لپاره

د مصرف شوې انکشافی بودجې سلنه	مصرف شوې انکشافی بودجه	راغلی انکشافی بودجه	کال	اداره	سکتور	کلمه
97.09524703%	9018559	9288363	1395	د پوهنی ریاست	د پوهنی سکتور	۱
90.38913059%	16401585	18145528	1396			
99.99168773%	22663395	22665279	1397			
94.49898238%	6915960	7318555	1398			
0%	0	34000000	1396	سپورت امریت		
0%	0	30000	1397	چاپیریال ساتنی ریاست		
	54999499	91447725		ټولټال		

د پوهنی سکتور اړوند پورته ذکر شویو ادارو ته په تیرو څو کلونو کې دغه ذکر شوی انکشافی بودجه راغلی وه چې د هغو د جملی څخه د پوهنی ریاست خپله راغلی انکشافی بودجه مصرف کړی ده او د سپورت امریت او د چاپیریال ساتنی ریاست نه دی تونیدلی چې خپله ورکړل شوی بودجه په مصرف ورسوی.

د پوهنی سکتور د تیرو څو کلونو عواید

دعوایدو سرچینې	را ټول شوی عواید	کال	اداره	سکتور	کلمه

د تصدیق نامو فیس	92286	1396	د پوهنی ریاست	پوهنه	۱
د خصوصی ښوونځیو د جوازونو ، تصدیق نامو د بیا راگرځیدو فیس	1760730	1397			
د خصوصی ښوونځیو د جوازونو ، تصدیق نامو د بیا راگرځیدو فیس	677771	1398			
د کلبونو جوازونه	5000	1396	د سپورت آمریت		
د کلبونو جوازونه	6000	1397			
د کلبونو جوازونه	7000	1398			
د ساختمانی او لوجیستکی شرکتونو ته جوازونه ورکول	8000	1398	چاپیریال ساتنی ریاست		
	2556787		ټولټال راټول شوی عواید		

د پوهنی سکتور په برخه کې د پانگونی د فرصتونو تحلیل:

1 - د پوهنی په برخه کې د خصوصی سکتور پانگونه:

په زابل ولایت کې د پوهنی په برخه تر اوسه په هغه اندازه چې لازمه ده او ورته اړتیا ده د خصوصی سکتور لخوا د پوهنی په برخه کې لازمه پانگونه نده شوی او نه هم ورته پاملرنه شوی ده ولی بیا هم اوس فعلاً دوه خصوصی ابتدايیه او یو مخنې ښوونځي په قلات ښار کې فعالیت کوی او ددی تر څنګ یو ابتدايیه ښوونځی په شاجوی ولسوالی کې فعالیت کوی دغه ښوونځي چې اوس نوي فعاله شوی دی د ظرفیت، کیفیت او کمیت له اړخه پوره ندی سمبال تر څنګ یو څو د گوتو په شمار د په تیت کیفیت او ظرفیت سره د انګلیسی ژبی او کمپیوټر مرکزونه د ساینسی مضامینو سنټرونه شته او ددی رت څنګ یو د نیمه عالی زده کړو خصوصی انستیتوت فعاله دی چی هغه هم د ظرفیت، کیفیت او امکاناتو له اړخه په ټیټه سطحه کې قرار لری او ددی ترڅنګ نوری ستونزی هم لری چې د زده کړی ددی مرکزونو د ظرفیت لوړالی کیفیت د ښووالی لپاره باید ددغه ښوونیزو مرکزونو مالکان نور ډیر کار وکړی لکه مسلکی او تجربه لرونکي استادان استخدام کړی د هغوی د ظرفیت لوړ کړی همدارنګه د زده کوونکي لپاره مناسب درسي چاپیریال برابرکړی او زده کوونکو ته ټول درسي امکانات آماده کړی تر څو خلک و هڅول شی چې خپل اولادونه ښخسی ښوونیزو مرکزونو ته د زده کړی او تعلیم لپاره ولیری متاسفانه چې ځینی ددغو ښوونیزو مرکزونو څخه اوس د مالی ستونزو او ننگونو سره مخامخ دی او د هغو د ټولګیدو امکان تردیر شته نو حکومت او نور سوداګر باید د هغوی مرستی ته را ودانگی او دهغوی سره په مالی، تخنیکي

او نورو برخو کې مرسته وکړې تر څو دغه ښوونیز مرکزونه او سنټرونه په خپلو پښو ودیږي او پرمختګ وکړي او نور پانګوال ودی ته وهڅیږي تر څو په دی برخه کې پانګونه وکړي.

2 - د پوهني په برخه کې د سرمایه گزاری فرصتونه:

زابل یو د افغانستان د وروسته پاتې او جنگ ځپلیو ولایاتو د جملې څخه شمیرل کیږي او ددې ولایت خلکو ته په هغه اندازه چې پکار ده په یوه برخه کې هم کار ندی شوی لکه د کرهڼي، روغتیا، اقتصادي پراختیا او پوهني په برخه کې، او به یادو برخو کې د دولتي سکتور تر څنګ د خصوصي سکتور لپاره د پانګونې ښه فرصتونه شتون لري د پوهني په برخه کې ډیره زیاته ښه د پانګونې فرصت شته چې باید ورڅخه استفاده وشي ځکه دلته په هغه اندازه چې پکار ده د دولت لخوا د پوهني برخي ته لازمه پاملرنه نده شوی لکه په ښوونځيو کې د استادانو او زده کوونکو د ظرفیت ټیټوالي او د پوره امکاناتو تجهیزاتو نشتون او ځيني نوري ننگوني او دی ته په کتو سره ډیر خلګ اوس دی ته لیواله دی تر څو دلته به معیار باندی برابر ښوونځي او د زده کړی مرکزونه فعال شی لکه خصوصي ابتدائيه، منځني ښوونځي، د کانکور د امدادګي مرکزونه، ساینسي مضامینو، دیني مضامینو سنټرونه، د انگلیسي ژبي او کمپیوټر د زده کړی ښوونیز سنټردرې سنټرونه شخصي نیمه عالی او عالی د لوړو زده کړو موسسی او داسی نور. که په پورته ذکر شویو برخو کې د خصوصي سکتور لخوا پانګونه وشي او ورته توجه وشي نو دلته زیات شمیر خلګ سته چې غواړي اودلادونه یی به لوړ کیفیت سره زده کړی وکړي او د هیواد په راتلونکي خپل رغنده رول ولوبوی.

دعامې روغتيا سکتور

د سکتور په هکله لنډ مالومات

د زابل دعامې روغتيا رياست چې دافغانستان اسلامي جهوري دولت داتو سکتورونو له جملې څخه يو مهم او ارزښت لرونکی سکتور دی ، په نوموړي سکتور کې يواځې او يواځې د عامې روغتيا رياست شتون لري اونوري اداري په ياد سکتور کې شتون نلري يواځيني واحد سکتور دی چې په خپله کاري برخه کې روغتيايي خدمات وړاندې کوي چې د زابل د روغتيا رياست چې له ډيرو کلنو څخه راهيسې د زابل د اوسيدونکو لپاره روغتيايي خدمات وړاندې کوي چې په نمونه ډول د لاندې فعاليتونو نمونه اخيستل کيږي.

- د تغذي حالت ښه کول

- اوليه روغتيايي خدمات په عادلانه او مساوي ډول خلکو ته رسول

- دمور او ماشوم دمړيني کچه کمول

- د پوليو ويروس له منځه وړل

- دمعافيت په برخه کې په وړيا ډول د واکسين خدمات عرضه کول

- د معلول کسانو سره مرسته کول

- محبوسينو ته اوليه خدمات عرضه کول

روغتيايي خدمتونو ته لاسرسي

بنسټيزو روغتيايي مرکزونو (BHC) ته د ښځو او نارانو لاسرسي

په زابل ولايت کې ټول (58) روغتيايي مرکزونه شتون لري چې د هغه له جملې 9 بنسټيز روغتيايي مرکزونه، 7 جامع روغتيايي مرکزونه، 35 فرعي روغتيايي مرکزونه، 4 گرځنده روغتيايي ټيمونه، 1 ولايتي روغتون، 1 OPTC او يو هم HCS دی. په ټول ولايت کې تقريباً (70٪) خلک لومړنيو روغتيايي خدمتونو ته لاس رسې لري او يواځې (30٪) وگړي روغتيايي خدماتو ته لاس رسې لري او يا هم د روغتيايي مرکزونو څخه په لري واټن کې قرار لري او جغرافيوې موانع لري د تير کال په جريان کې په زابل ولايت کې د مسلکي قابلو په مرسته په روغتيايي مرکزونو کې (10887) زيږونونه ترسره شوي دي همدارنگه (17446) ميندو د زيږون څخه مخکې خدمتونو ته لاس رسې پيدا کړي دي د عامې روغتيا رياست د معلوماتو په اساس په تير کال کې د ميندو د مړني کچه صفر او د ماشومانو د مړيني کچه 0.46 فيصده وه.

1- د ولايت په سطحه بنسټيز روغتيايي مرکزونه (BHCs)

دولایت په سطحه د بنسټیزو روغتیایي مرکزونو شمیر په لاندی جدول کی خلاصه شوی ده.

نوم	د روغتیایي مرکز نوم	تر پوښښ لاندی نفوس	تمویل کتنده	تطبیق کتنده	کلی	ولسوالی
1	جلدک	6000	WB	SDO	جلدک	ترنک جلدک
2	نوبهار	9458		SDO	نوبهار	نوبهار
3	باغ	8000	WB	SDO	باغ	ارغنداب
4	سایکز	8000	WB	SDO	سایکز	ارغنداب
5	خنځیر	10000	WB	SDO	خنځیر	شملزایی
6	دایچوپان	21292	WB	SDO	دایچوپان	دایچوپان
7	تکیر	1829	WB	SDO	تکیر	میزان
8	خاکیران	12258	WB	SDO	خاکیران	خاک افغان
9	سولان	9000	WB	SDO	سولان	خاک افغان

۲- د ولایت په سطحه جامع روغتیایي مرکزونه (CHC)

د زابل ولایت په سطحه ټول اووه (۷) بابه جامع روغتیایي مرکزونه فعال دی چې معلومات یی په لاندی جدول کی ترتیب شوی دی.

نوم	د روغتیایي مرکز نوم	تر پوښښ لاندی نفوس	ملاټر کوونکی	تطبیق کوونکی	کلی	ولسوالی
1	شهرصفا	7000	WB	SDO	شهرصفا	ترنک جلدک
2	ارغنداب	10373	WB	SDO	ارغنداب	ارغنداب
3	شملزایی	12000	WB	SDO	شملزایی	شملزایی
4	انغر	7000	WB	SDO	انغر	انغر
5	میزان	7000	WB	SDO	میزان	میزان
6	شینکی	8200	WB	SDO	شینکی	شینکی
7	سیوری	8200	WB	SDO	سیوری	سیوری

۳- فرعی روغتیایي مرکزونه (SC):

د زابل ولایت په سطحه د فرعی روغتیایي مرکزونو شمیر په لاندی جدول کی ترتیب شوی ده.

نوم	د روغتیایي مرکز نوم	تر پوښښ لاندی نفوس	تمویل کوونکی	تطبیق کوونکی	کلی	ولسوالی
-----	---------------------	--------------------	--------------	--------------	-----	---------

اومکی	اومکی	SDO	WB	2000	اومکی	1
قلا ت	نوخیز	ARCS	QRCS	4500	نوخیز	2
قلا ت	باکورزایی	SDO	WB	4000	باکورزایی	3
قلا ت	سپینه غبرگه	SDO	WB	3000	سپینه غبرگه	4
قلا ت	شیخ متی	SDO	WB	3200	شیخ متی	5
قلا ت	سینک	SDO	WB	5000	سینک	6
قلا ت	قلا ت	MOPH	UNICEF	23468	قلا ت	7
قلا ت	نورک	SDO	WB	11709	نورک	8
قلا ت	زندان	SDO	WB	2000	زندان	9
قلا ت	جارو الله	SDO	ICRC	6100	جارو الله	10
قلا ت	ARC s	SDO	WB	25109	ARC s	11
شاجوی	DH	SDO	WB	25000	DH	12
شاجوی	چینو	SDO	WB	7000	چینو	13
شاجوی	شوبار	SDO	WB	7000	شوبار	14
شاجوی	برج	SDO	WB	4000	برج	15
شاجوی	زرکران	WHO	WHO	8000	زرکران	16
شاجوی	خاکه	SDO	QRCS	9000	خاکه	17
شاجوی	باغتو	SDO	WB	3000	باغتو	18
تریک جلاک	شو خک	SDO	WB	2000	شو خک	19
تریک جلاک	عشی رباط	SDO	WB	2571	عشی رباط	20
نوبهار	لورکی	SDO	WB	4729	لورکی	21
ارغنداب	سردره	SDO	WB	8000	سردره	22
شملزایی	لوی کلی	SDO	WB	5016	لوی کلی	23
دایچوپان	مره	SDO	WB	10000	مره	24
دایچوپان	چلاکور	SDO	WB	10000	چلاکور	25
میزان	بیزی	SDO	WB	7000	بیزی	26
میزان	تاخوم	ARCS	QRCS		تاخوم	27
میزان	ارغسو	SDO	WB	1900	ارغسو	28
میزان	بیتاو	SDO	WB	1828	بیتاو	29
میزان	شینکان	SDO	WB	1829	شینکان	30
شینکی	بولان	SDO	WB	2000	بولان	31

شینکی	روغنی	SDO	WB	3154	روغنی	32
شینکی	دیوالک	SDO	WB	2880	دیوالک	33
خاک افغان	ځنکلی	ARCS	QRCS		ځنکلی	34
خاک افغان	کازک	SDO	WB	4000	کازک	35

4- گرځنده روغتیایی تیمونه (MHT):

گڼه	د روغتیایی مرکز نوم	تر پوښښ لاندی نفوس	تمویل کتنده	تطبیق کتنده	کلی	ولسوالی
1	قلات	8000	WHO	WHO	قلات مرکز	قلات
2	سلیمانزی	4456	World bank	SDO	سلیمانزی	شاجوی
3	جعفر	4000	WB	SDO	جعفر	شاجوی
4	میخ آب	29893	UNICEF	MOPH	میخ آب	شاجوی

۲- د روغتیایی استیواو لنډیز:

په زابل ولایت کی ټولټال 58 روغتیایی مرکزونه شتون لری چی بشپړ معلومات بی په مخکینی جدول کی وړاندی شول ، او لنډ معلومات بی په لاندی ډول دی.

د زابل ولایت اړوند روغتیایی تسهیلاتو لنډیز		
شپږ	د روغتیایی اساتیا ډول	شپږ
1	ولایتی روغتون	1
1	د ولسوالی روغتون (شاجوی)	2
8	بشپړ روغتیایی مرکزونه	3
15	اساسی روغتیایی مرکزونه	4
27	فرعی روغتیایی مرکزونه	5
5	گرځنده روغتیایی گروپونه	6
1	نور روغتیایی مرکزونه	7
58	ټوله روغتیایی مرکزونه	
358	د SDO انجو لخوا روغتیایی پوستی	
0	روغتیایی پوستی د ولایتی روغتون	

3-د روغتیا د سکتور په برخه خصوصی پانگونه:

په زابل ولایت د روغتیا په برخه کې په لږه اندازه خصوصی پانگونه شوی ده چې د نورو لویو ښارونو په نسبت کمه پانگونه ده، په یاد ولایت کې (۹۴) خصوصی درملتونونه، (۵) د دوا عمده پلورنځي، (۳) شخصي سراپا کلینیکونه، (۱۰) طبي لابراتوارونه فعالیت کوي او يو د طبي علومو انستیتوت فعال دی، ددی ترڅنگ د روغتیا په برخه کې (۳) نادولتي مرستندويه موسسي فعالیت کوي او خلکو ته خدمات وړاندی کوي.

په زابل ولایت کې شته فعال شخصي روغتونونه:

په زابل ولایت کې دوه شخصي روغتونونه فعالیت کوي چې معلومات په لاندی جدول کې وړاندی کيږي.

شماره	دخصوصی روغتون نوم	لمړنی پانگونه په افغانیو	متخصص داکتران		عمومی داکتران		تعداد نرس		د قابل شمیر	د بسترونو شمیر	کنتی
			نارینه	بنځینه	نارینه	بنځینه	نارینه	بنځینه			
۱	اعتماد روغتون		۲	۰	۰	۱	۲	۲	۱	۲۰	
۲	مرغوال		۱	۰	۱	۰	۲	۱	۱	۲۰	

د عامې روغتیا سکتور د تیرو کلونو عواید ، انکشافی بودجه او د پانگونی د فرصتونو تحلیل:

1 - د تیرو کلونو انکشافی بودجه:

گڼه	سکتور	اداره	کال	راغلی بودجه	مصرف شوی بودجه	د مصرف فیصدی
1	د عامې روغتیا سکتور	د عامې روغتیا	1396	22006939	22006939	100%
		ریاست	1397	6679750	6679750	100%
			1398	0	0	0
ټولټال				28686689	28686689	

د عامې روغتیا ریاست د گزارش په اساس دغه سکتور په تیرو دوه کلونو کې (28686689) میلیونه افغانی بودجه مصرف کړی ده

2 - د عامې روغتیا سکتور د تیرو کلونو عواید:

گڼه	سکتور	اداره	کال	راټول شوی عواید	د عوایدو سرچینی
-----	-------	-------	-----	-----------------	-----------------

	0	1396	د عامې روغتیا ریاست	عالمه روغتیا	1
	0	1397			
د مریضانو څخه د فیس اخیستل	4183075	1398			

3 - د روغتیا سکتور په برخه کې د پانګونې د فرصتونو تحلیل:

په زابل ولایت کې د روغتیا په برخه کې شته فرصتونه او ننگونې:

یو د مهمو او اساسی ضرورتونو په نن عصر کې د انسان لپاره روغتیا او د روغتیا امکانات او اسانتیاوی دی چې هر سړی د نړۍ په هر گوټ کې روغتیا او د روغتیا اړوند امکاناتو او اسانتیاوو ته ضرورت لری چې باید ورته آماده شی نو په دی بناً په افغانستان کې بلخصوص په زابل کې دغه اړتیا او ضرورت اوس تر هر وخت ډیر زیات محسوسیږی او ورته زیات ضرورت دی چې باید د نننی عصر او امکاناتو او غوښتونو مطابق روغتیایی امکانات خلکو ته د حکومت او همدارنگه د خصوصی سکتور لخوا برابر شی او په دی برخه کې نوره ډیره پانګونه وشی لازیات کار وشی ځکه په زابل ولایت کې د روغتیا په برخه لکه څرنگه چې لازمه ده نه د حکومت لخوا کار شوی او نه هم خصوصی سکتور په دی برخه کې پانګونه کړی ده بلخصوص د روغتیا د کیفیت د ښووالی او د ددی برخې د ظرفیت د لوړیدو په برخه کې تر څو خلک حد اقل لومړنیو روغتیایی امکاناتو ته لاس رسی ولری.

په زابل ولایت کې د روغتیا په برخه کې د خصوصی سکتور لخوا تر اوسه په هغه اندازه چې ورته اړتیا ده او د خلگو غوښتنه ده پانګونه نده شوی په دی برخه کې په یاد ولایت کې ښه فرصتونه شته چې باید ورڅخه گټه واخیستل شی تر څو له یوی خوا د خلگو هغه اساسی ضرورتونه او غوښتنې چې د روغتیا په برخه کې یی لری رفعه شی او همدارنگه سوداگر خپله پانګه دلته په مصرف ورسوی او گټه یی ترلاسه کړی په زابل کې د روغتیا په برخه کې په دغو لاندی برخو کې د پانګونې فرصتونه شته او ورته اړتیا ده چې ورباندی پانګونه وشی. لکه: د هیواد او سیمې په سطحه د معیاری او عصری روغتونو او کلینیکونو جوړول او فعاله کول، د عصری او د نننی عصر د غوښتونو مطابق د تشخیصه لابراتوارونو جوړول او په هغو کې د مسلکې اشخاصو په دنده گمارل، د روغتیایی انستیتونو جوړول او په دی برخه کې د نارینه او ښځینه روغتیا پالانو، نرسانو، قابلو او فارمسیستاتو روزل په دنده ددغه مسلکی روزل شویو کسانو گمارل او د هغوی د ظرفیت او وړتیا څخه د روغتیا په سکتور کې گټه اخیستل، داچې په زابل کې د خصوصی سکتور خدمتونه ترډیره حده یوازې تر مرکز قلات پوری محدود دی نو باید دغه خدمتونه ټولو ولسوالیو او د ولایت لیری پرتو سیمو ته غځول شی په لیری پرتو سیمو کې هم روغتیایی خدمتونه خلگو ته وړاندی شی ددی ترڅنگ د هغو درملو کیفیت لوړ شی کوم چې دی ولایت ته واردیږی ځکه خلگ د کیفیت درومل غواړی چې متاسفانه دلته نه راوړل کیږی او د ټیټ کیفیت لرونکی درمل د کیفیت لرونکو درملو په نامه خلگو ته ورکول کیږی او ددی سره په ځنگه کې دلته یو بل ښه فرصت او د پانګونې چانس شته چې باید د زابل پانګوال ورڅخه گټه واخلي هغه دلته د هغو درملو د جوړولو لپاره د فابریکو پرانیستل دی چې امکان لری دلته جوړ شی او خام مواد ورته آماده کیدلی شی او هم ورته اړتیا ډیره ده.

د زیربنا او طبیی سرچینو سکتور:

د سکتور په اړه لنډ معلومات

د زیربنا او طبیی سرچینو سکتور د هېواد او منطقی په آبادي او بیا رغونه کې رغنده نقش لوبوي ، په دې سکتور کې دسرکونو ساتنې او څارنې ریاست، دترانسپورت مدیریت، دکانونو او پترولیم آمریت، د اوبو دتنظیم ریاست، دبرسنا ریاست، دمخابراتو ریاست، د ښارچوړونې او ځمکو ریاست او دښاروالی ریاست شامل دی چې د هېواد د لویو لارو ډیزاین او جوړول ، په لویو لارو کې تونلونه ، لوړ او لوی پلونه جوړول یې له اساسی دندو څخه شمیرل کیږي او همدارنگه د ملي اقتصاد د ودې ، کارموندنې ، بې وزلي د کمښت او خلکو د سوکالی په موخه له طبیی سرچینو څخه مناسبه گټه اخیستنه یې هم له دندو څخه شمیرل کیږي.

سرکونه / لارې:

د ترانسپورتي زیربناگانو د حفظ او مراقبت له ریاست څخه ترلاسه شوي ار قام هغه فعالیتونه ښي چې د ښار مرکز او ولسوالیو ترمنځ د مواصلاتي لارو په برخه کې ترسره شوي دي چې خلکو او دولت ته یې د ترانسپورتي خدمتونو په برخه کې گڼ شمیر آسانتیاوې برابرې کړيدي.

د زابل په ولایت کې د سرکونو د حفظ او مراقبت لپاره د فواید عامې په چوکاټ کې درې ډوله میکانیزمونه شتون لري چې په دې کې د لویو لارو ساتنه او څارنه ، د اضطراري او ستراتیژیکو لارو ساتنه او د ولایتي سرکونو ساتنه او څارنه شاملې دي په دې ولایت کې « ۷۰ » سلنه سرکونه په منظم ډول تر ساتنې او څارنې لاندې دي ، خو « ۳۰ » سلنه یې د نامني او لریوالي له کبله د ساتنې او څارنې څخه بې برخې پاتې دي .د دې ولایت « ۹۰ » سلنه سرکونه د ولسوالیو او ښارونو ترمنځ نښتي دي د زابل ولایت د ښاري او کلیوالي سرکونو مجموعه د کیلو متر په حساب په لاندې ډول ښودل کیږي .

شماره	سرک	د سرک حالت	اندازه په کیلومتر
۱	د کابل کندهار لویه لار	اسفالت	۱۷۵ کیلومتر
۲	قلات تر میزاني	اسفالت	۴۲ کیلومتر
۳	قلات تر شینکی	اسفالت	۶۳ کیلومتر

مجموعه	۲۸۰ کیلومتره
--------	--------------

د ځاكي سرکونو مجموعه د کیلومتری په حساب

شمیره	سرک	د سرک حالت	اندازه په کیلومتر
۱	شملزایي تر بندره	ځاكي	۶۵ کیلومتر
۲	اتغر تر شملزایی	ځاكي	۱۰۰ کیلومتر
۳	معروف تر اتغر	ځاكي	۴۰ کیلومتر
۴	ار غنډاب تر میزانه	ځاكي	۴۸ کیلومتر
۵	دایچوپان تر خاک افغان	ځاكي	۷۰ کیلومتر
۶	ار غنډاب تر دایچوپان	ځاكي	۱۰۰ کیلومتر
۷	شینکی تر شملزایی	ځاكي	۴۸ کیلومتر
۸	شاجوی تر ار غنډاب	ځاكي	۳۵ کیلومتر
مجموعه			۴۲۳ کیلومتر

هوایی ډگرونه :

په زابل ولایت کې یو هوایي ډگر شتون لري چې تر اوسه په مکمل ډول نډی رغول شوی خو بیا هم د

نظامي پروازونو لپاره آماده دی او ترینه گټه اخیستل کیږي دایساف ځواکونو تر میشتیدا یعنی (۲۰۱۴) کال پوری په زابل کې درې موقتی هوایی میدانونه وه، چې یو یی دمرکز قلات څخه جنوب لوری ته په (۲۵) کیلومتری کی دسیوری په سیمه کی وو، دوهم یی دمرکز قلات ښار څخه ختیځ لوری ته په یوه څنډه کی دښار څخه په (۵) کیلومتری کی موقعیت درلودی او دریم یی اوسنی رسمی میدان چی دقلات ښار څخه شمال اړخ ته دښاری احاطی

سره وصل د (۲۰۵) پولی لوا بغل ته پروت دی اوترډیر ه یی امنیت تامین دی او رسیدگی ورته تربل هرځای په ډاډه زړه او امنی فضا کی کیږی دزابل هوایی ډگر تقریباً ټولټال ۴۰۰ جریبه ځمکه کی جوړ شوی دی چی په هغه کی رنوی د ۲ کیلومتره په اوږدوالی ده او آپرون، ټکسوی وجود لری چی رنوی، آپرون، اوټکسوی جغل اندازی شوی او یوازی قیر ته اړتیا لری، دزابل هوایی ډگر دري پوړیزه ودانی لری چی تراوسه یی ابتدایی تسلیمی شوی ده اونهایی تسلیمی یی پاتی ده د یاد هوایی ډگر څلور سره خواوی فینس (سیمی خالدار) سره پوښل شوی دی.

ترانسپورت:

ترانسپورت او ترانزیت چې اصلا د انسانانو او موادو د انتقال لپاره رامنځته شوی د یومملکت په سوکالتیا او آرمیتیا کې مهم رول لري د افغانستان په ملي پرمختیایي تگلاره کې هم یوه منظم او مطلوب ترانسپورت ته رسیدل یو له هغه اهدافو څخه دي چې باید ترلاسه شي. داسې ترانسپورت چې په هغه کې انتقالات او تگ راتگ په ډاډمنه توگه ترسره شي. د ترانسپورت د عمومي مدیریت د معلوماتو له مخې په دې اداره کې د ځمکنی ترانسپورت د تنظیم پخوانی قانون شته او په مخکنی کلونو کې د ترانسپورت پالیسی او مقررات ترتیب شوي دي خو اوس په مرکز کې مسلکي او په کار پوه اشخاص په دې مصروف دي چې د ځمکنی ترانسپورت د تنظیم لپاره یو جامع قانون جوړ کړي، خو زابل ولایت په رسمي توگه (۳۷۷۶۴۸) او په حقیقي ډول (۸۰۰۰۰۰) نفوس لرونکی ولایتونو له جملې څخه شمیرل کیږي په مجموعي توگه د مرکز په شمول حتاً د لرې ولسوالیو خلک هم ځمکنی ترانسپورت ته لاسرسی لری ، ځکه د پخوا په پرتله په اوسنیو وختونو کې د خلکو اقتصادي وضعیت لږ ښه شوی نو ځکه اکثره خلگ په کورونو کې موټر لري.

دزابل په ولایت کې موجوده دمسافربری او باربری اتحادیې په لاندې ډول دي:

شماره	د اتحادیې /شرکت نوم	د فعالیت ډول	آدرس	د خدماتو وړاندې کولو ساحه
۱	احمد شاه ابدالی ترانسپورت	مسافر بري	قلات	کابل عمومي شهراه
۲	یوسفی ترانسپورت	مسافر بري	قلات	د زابل ولایت ولسوالی
۳	ذید کوهی ترانسپورت	مسافر بري	قلات	د زابل ولایت ولسوالی
۴	اعظمی رانسپورت	باربري	قلات	د زابل ولایت ولسوالی
۵	محمدی رانسپورت	باربري	قلات	کابل عمومي شهراه

د ولایت برېښنا:

یواځي د زابل ولایت په مرکز قلات کې 20KV دیزلي برېښنا چې تقریباً ۴۵۰۰ کورنیو ته برېښنا رسیدلې ده .په زابل ولایت کې د برېښنا سب سټیشنونه شتون نلري او د غزني تر کندهار پورې د 220KV برېښنا رسولو چارې په چټکي سره روانې دي چې د زابل ولایت په مربوطاتو کې یې کار عملاً جریان لري او هغه ولسوالیو ته چې د برېښنا په مسیر کې راځي د برق د توزیع لپاره دوه سب سټیشنونه د 20KV په ظرفیت سره جوړیږي چې ځمکې ورته مشخص شويدي، کله چې دغه وارداتي برېښنا د غزني له طرفه کندهار ته لاړشي نو په مسیر کې د شاجوی او شهرصفا په ولسوالیو کې ۲۰۰۰۰ نوي مشترکین اضافه کیږي .

مخابرات او معلوماتي تکنالوژي:

د مخابراتو او معلوماتي تکنالوژي سکتور په هېواد کې په ځانگړي توگه د ولاياتو په کچه یو له بنسټيزو ریاستونو څخه شمیرل کېږي چې د اقتصادي ودې په برخه کې حیاتي نقش لري ، د همدې اهمیت له کبله د سکتور د پرمختیا ستراتیژي په برخه کې د یوه ځانگړي سکتور په توگه په نظر کې نیول شوی ، یو عصري مخابراتي سیستم کولای شي له نوښتونو سره یو ځای د یوې قوي الکترونیکي ادارې گټورتوب او د دولتي سکتور روڼوالی همداشان ټولنیز خدمات خلگو ته وړاندی کړي . د زابل ولایت د مخابراتو ریاست اوس فعلا د پستی خدمتونو، د کمپیوټر د زده کړی ، انټرنیټي خدمتونو، پست بکس خدمتونه او پاسپورټ د توزیع په برخه کې خلگو ته خدمات وړاندی کوی چې ددغه خدماتو څخه یی (1573077) پنځلس لکه درو اويا زره وه اويا افغانی عواید د دولت حساب ته جمع کړی دی.

د پست او پست بکس خدمتونه:

د مخابراتو ریاست په زابل ولایت کې د پیریدنکو لپاره (۱۰۰۰) شماری پست بکسونه توزیع او آماده شويدي او یوه پسته خانه فعلا د مخابراتو په ریاست کې فعالیت لري

د پاسپورټ خدمتونه:

د ۱۳۹۷ او ۱۳۹۸ کلونو کې د مخابراتو ریاست پست مدیریت (۳۸۶۸) جلده پاسپورټونه خلگو ته توزیع کړی دی.

د کمپیوټر د زده کړی مرکز:

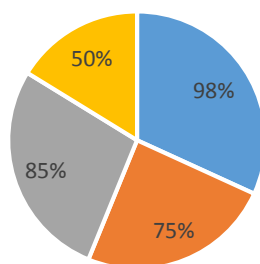
د مخابراتو ریاست لخوا خلکو ته د کمپیوټر او انټرنیټ د زده کړی مرکز فعاله شوی چې تر دی مهاله د یاد مرکز څخه (۲۶۴) زده کوونکی فارغ شويدي.

د مخابراتی شبکو خدمتونه:

د زابل ولایت په مرکز قلات او اړونده نژدی ساحو پنځه واړه (سلام، روشن، اتصالات، ام ټي ان، افغان بیسیم) مخابراتی شبکي فعاله دی او او خلگو ته خدمات وړاندی کوی، په مرکز قلات کې د افغان بیسیم 3G، روشن 3G، ام ټي ان 3G، سلام (افغان تیلی کام) 3G او اتصالات مخابراتی شبکه 2G انټرنیټي خدمتونه خلگو ته وړاندی کوی د قلات ۹۵ فیصده خلگ سیار تلیفونو او ۸۵٪ وگړی په ښار کې د انټرنیټي خدمتونو څخه گټه اخلی او ورته لاس رسی لری. د زابل ولایت په نهو(۹) ولسوالیو کې ۷۵٪ وگړی مخابراتی او ۵۰٪ وگړی بی د 2G او 3G انټرنیټي خدمتونو ته لاس رسی لری چې په شاه جوی ولسوالی کې د افغان بیسیم 3G، د روشن، اتصالات، سلام او ام ټي ان 2G انټرنیټي خدمتونه شته، په ترنک او جلدک ولسوالی کې د سلام 3G، اتصالات، روشن ، افغان بیسیم 2G خدمتونه، په شینکی ولسوالی کې د افغان بیسیم او سلام 2G خدمتونه او په سیوری، ارغنداب ، کاکړ خاک فغان، میزانه او شملزایی ولسوالیو کې د افغان بیسیم 2G انټرنیټي او مخابراتی خدمتونه فعاله دی یوازی په اتغر او دایچوپان ولسوالیو کې مخابراتی خدمتونه شتون نه لری، او په زابل ولایت په مربوطاتو کې د افغان تلیکام اړوند د نوری فایبر خدمتونه (۲۴) ساعته فعاله وی. په عمومي ډول د مرکز او ولسوالیو په تفکیک مخابراتي خدمتونو او انټرنیټ ته د خلکو لاسرسی په لاندې ډول سره ښودل شويدي

په مرکز کې مخابراتي	په ولسوالیو کې مخابراتي	کې انټرنیټي خدمتونو ته	ولسوالیو کې انټرنیټي خدمتونو
خدمتونو ته د خلکولاسري	خدمتونو ته د خلکولاسري	د خلکولاسري	ته د خلکولاسري
98%	75%	85%	50%

د مرکز او ولسوالیو په سطحه مخابراتی او انترنیټي خدمتونو ته د خلکو د لاس رسی فیصدی

- په ولسوالیو کې مخابراتي خدمتونو ته د خلکولاسري
- په مرکز کې مخابراتي خدمتونو ته د خلکولاسري
- ولسوالیو کې انترنیټي خدمتونو ته د خلکولاسري
- کی انترنیټي خدمتونو ته د خلکولاسري

صنعتي فابریکې :

د تولیدي صنعتي فابریکو شمیر او د فعالیت ډول

د زابل ولایت په مربوطاتو کې (۲) صنعتي او تولیدي فابریکې په مختلفو برخو کې فعالیتونه کوي چې یادې فابریکې او شرکتونه د زابل ولایت په مرکز قلات ښار کې فعالیتونه کوي. د یادونې وړه چې یادې فابریکې په لاندې جدول کې ذکرشوي فعالیتونه ترسره کوي .

د فعالیت ډول	گڼه
د یخ د تولید فابریکه	۱
د پلاستيکي پیپونو د تولید فابریکه	۲
د چرگانو فارم	۳
د غواگانو فارم	۴
د لبنیاتو د پروسس مرکز	۵

کانونه / زیرمي

د کان کیندنې فعالیت د قانوني کولو ، په دوامداره توګه د کان کیندنې چارو نظارت او کنترول ، د منرالي سرچینو تثبیت او تشخیص او د محلي پانګونې لپاره د سهولت برابرولو په موخه د زابل ولایت د کانونو اداره د ۱۳۹۱ کال په اخر کې د کانونو او پترولیم وزارت تر چتر لاندې جوړه شوه چې د تشکیلاتي جوړښت له پلوه د کادستر ، جیولوجست او اداري مدیریتونو په درلودلو سره د اته کسانو پرسونل سره فعالیت کوي.

په زابل ولايت کې په لاندې ډول سره کانونه شتون لري خو تر اوسه پدې برخه کې کومه پانگونه نده شوې .

شميره	د طبيعي سرچيني نوم	د کان نوعيت	د کان آدرس
۱	د کندلان مس	مس	ميزانه ولسوالي
۲	د کفتر غار مس	مس	ميزانه ولسوالي
۳	شيله سرخ مس	مس	ارغنداب ولسوالي
۴	اپتو شيله المونيم	آلومينيم	ارغنداب ولسوالي
۵	ظواهر معدني سرب و جست لودين	سرب و جست	ارغنداب ولسوالي
۶	ظواهر معدني موليبديم کندلان	موليبديم	ميزانه ولسوالي
۷	ظواهر معدني تنگستن ميدان آهو	تنگستن	دايچوپان ولسوالي
۸	ظواهر قلعي وبريليم ميدان آهو	قع يو بريليم	دايچوپان ولسوالي
۹	ظواهر معدني طلا کندلان	طلا	ميزانه ولسوالي
۱۰	ظواهر معدني طلا ليودين	طلا	ارغنداب ولسوالي
۱۱	ظواهر معدني سرپنتين لاجر	سرپنتين	ميزانه ولسوالي
۱۲	آب های منرالي باراس	معدني اوبه	دايچوپان ولسوالي
۱۳	معدن ابرک کاريز	د ابرک ډبره	دايچوپان ولسوالي
۱۴	سنگ های قيمتي بيتامور	ياقوت و زمرد	دايچوپان ولسوالي
۱۵	ظواهر معدني کرومايت الکوز	کرومايت	شهر صفا ولسوالي

د اوبو دتنظیم:

دقلاټ سندیزی حوزې ریاست د اوبو د مدیریت دجبران او شخړو هوارول، د کانالونو د اوبو د استفاده کوونکو د انجمنو جوړول، د اوبو دسرچینو تثبیت او تقویه کول، دزراعتی ځمکو دتخریب په خاطر د استنادي دیوالونو جوړول او د چک بندونو جوړولو په برخه کې فعالیت کوی

دقلاټ سندیزی حوزی ریاست لخوا 28 کانالونه او 22 استنادی دیوالونه، په شاجوی او ارغنداب ولسوالی کې 2 د برق دبندونو سروې شوی دی اوهمدارنگه 17 استنادی دیوالونه جوړشوی دی.

د زیربنا او طبعی سرچینو د سکتور انکشافی بودجه، عواید او په دغه سکتور کې د پانگونی د فرصتونو تحلیل:

۱ - د تیرو کلونو انکشافی بودجه مصرف:

یاد سکتور د تیرو کلونو د بودجې په هکله هیڅ معلومات ندی ورکړی.

2 - د زیربنا سکتور د تیرو کلونو عواید:

گڼه	سکتور	اداره	کال	راټول شوی عواید	د عوایدو سرچینی
		ترانسپورت مدیریت	1398	۹۴۲۴۰۶۴	د قراردادنو، جریمو او بابرې موټرونه
		د مخابراتو او معلوماتی تکنالوژی ریاست	1396	۲۸۹۸۰۲	دپستی خدماتو، پستی بکس او د کمپیوټر د زده کړی سټیر
	1397		۷۹۷۲۳۲	دپستی خدماتو، پستی بکس، د پاسپورټ او د کمپیوټر د زده کړی سټیر	
	1398		۴۸۶۰۴۳	دپستی خدماتو، پستی بکس، د پاسپورټ او د کمپیوټر د زده کړی سټیر	
	دسکتور ټولټال عواید			۱۰۹۹۷۱۴۱	

د زیربنا سکتور د اقتصادي او ټولنيزې پراختياي د موجوده سرچينو او پوتنشل تحلیل:

د زیربنا په برخه کې سرمایه گذاری په نسبی توگه اوردمهاله او زیاتي پانگې ته اړتیا لری

1. د برېښنا او انرژي د تولید په برخه کې د پانگونی فرصتونه:

د اوبو څخه د ډکو سیندونو موجودیت چې د زابل ولایت څخه تیرېږي یو ملی ثروت دی چې کولای شی کرهڼی او د انرژي تولید ته تحول ورکړي.

زابل دوه لوی سیندونه لری چې د ارغنداب او ترنک سیند دی په دغو سیندونو د برېښنا د بندونو په تړلو سره به ( ) هکتاره زراعتی ځمکې خړوبې شی او هم به ( ) میگا واټه برېښنا برابره شی.

2. د معدنونو داستخراج په برخه کې د سرمایه گذاري فرصتونه:

د کان کیندنې فعالیت د قانوني کولو ، په دوامداره توګه د کان کیندنې چارو نظارت او کنترول ، د منرالي سرچینو تثبیت او تشخیص او د محلي پانګونې لپاره د سهولت برابرولو په موخه د زابل ولایت د کانونو اداره د ۱۳۹۱ کال په اخر کې د کانونو او پترولیم وزارت تر چتر لاندې جوړه شوه

شمیره	د طبعي سرچینې نوم	د کان ډول	د کان آدرس
۱	د کندلان مس	مس	میزانه ولسوالي
	د کفتر غار مس	مس	میزانه ولسوالي
۳	شيله سرخ مس	مس	ارغنداب ولسوالي
۴	اپتو شيله المونيم	آلومينيم	ارغنداب ولسوالي
	ظواهر معدني سرب و جست لودين	سرب و جست	ارغنداب ولسوالي
۶	ظواهر معدني موليبيدیم کندلان	موليبيدیم	میزانه ولسوالي
۷	ظواهر معدني تنگستن میدان آهو	تنگستن	دایچوپان ولسوالي
۸	ظواهر قلعي وبريليم میدان آهو	قع يو بريليم	دایچوپان ولسوالي
۹	ظواهر معدني طلا کندلان	طلا	میزانه ولسوالي
۱۰	ظواهر معدني طلا لیودين	طلا	ارغنداب ولسوالي
۱۱	ظواهر معدني سرپینتین لاجر	سرپینتین	میزانه ولسوالي
۱۲	آب های منرالي باراس	معدني اوبه	دایچوپان ولسوالي

په زابل	دایچوپان ولسوالي	د ابرک ډبره	معدن ابرک کاریز	۱۳
ولایت	دایچوپان ولسوالي	باقوت و زمرد	سنگ های قیمتی بیتامور	۱۴
کې په	شهر صفا ولسوالي	کرومایت	ظواهر معدني کرومایت الکوز	۱۵
لاندي				

ډول سره کانونه شتون لري خو تر اوسه پدې برخه کې کومه پانگونه نده شوې .

د معدنو په برخه کې سرمایه گذاری زیاتې پانګونې او تخنیکي ظرفیتونو ته ضرورت لری چې په اوسنی حالت کې دا ظرفیتونه په زابل ولایت او کلی توګه په افغانستان کې موجود نه دی په دې لحاظ د معدنونو په برخه کې باید بهرنی پانګونه جذب او د سرمایه گذاری زمينه ورته برابره شی .

اما تر ټولو مهم داده چې د کانونو او پترولیم وزرات د زابل ولایت د کانونو او معدني زیرمو سروې او د ظرفیت د تشخیص په برخه کې لازم اقدامات تر سره کړی ترڅو د وروسته گامونه لپاره لاره هواره شی.

د اقتصاد او خصوصي سکتور انکشاف سکتور

د سکتور په هکله لنډ مالومات:

اقتصادي پیاوړتیا او د خصوصي سکتور غښتلی کول د دولت د لویو او مهمو اهدافو څخه دي خصوصي سکتور ته پاملرنه دهیواد آبادی او بیارغونی ته پاملرنه ده، د خصوصي سکتور په شتون کی یو آزاد او سیال بازار رامنځته کیږی او خصوصي سکتوری اداری دباکیفیته خدماتو په عرضه کولو کی یو ډبل څخه دوراندی تگ په تکل کی وی چی په پایله کی په منطقه کی رغونه او سمسورتیا رامنځته کیږی. د خصوصي سکتور پرمختیا او اقتصادی وده د هوساینی، عامه خوښی، او سوکالی. کچه لوړه وي او د دیموکراتیک نظام د پایښت لامل گرځي.

د اقتصادي ودې او خصوصي سکتور پرمختیا سکتور په رأس کې د اقتصاد ریاست، د مستوفیت ریاست، دافغانستان بانک، د سوداگری او صنایعو څونه، د احصایی ریاست، د ارزاقو مدیریت، دایسا اداره، دکنترول او تفتیش ریاست، د نورم او ستندرد خپلواکه اداره، د اداري به فساد په وړاندې د مبارزې اداره، دچاپریال ساتنې اداره، کورنې او بهرنې موسسې، د همغږی موسسې UNDP, ACBAR, ANCB شامل دي. په زابل ولایت کې ددغو ادارو له جملې څخه یواځې د اقتصاد ریاست، د مستوفیت ریاست، دافغانستان بانک، د احصایی ریاست، د ارزاقو مدیریت، د چاپریال ساتنې ریاست شتون لری.

قلات چې د ولایت مرکز دی، سیمه ایز سوداگر لری چې لومړنی مواد د گاونډیو ولایتونو او هیوادونو څخه واردوی او هغه بیا په مارکېټ کې خرڅوی او د دی ولایت په شاه جوی ولسوالی کی هم لوی بازار شتون لری چې تقریبا د گن شمیر محلی سوداگرو، پلورونکو او وړو لاس پلورونکو څخه تشکیل شوی دی. د یاد دوه (قلات او شاجوی) بازارنو د لاری نورو ولایتونو لکه کندهار، کابل او غزنی ته د سوداگرو لخوا وچی میوی لکه (بادام، کشمش، شکرپاره، انځیر او توره زیره او سپینه زیره...) او تازه میوی لکه (انگور، انار، خټکی، هندوانی، زردالو او داسی نور...) صادیږی. پدی ولایت کې د بوختیا کمښت او د اقتصادی فرصتونو بیا منځ ته راتگ د افغانستان اسلامی جمهوریت لپاره یوه لویه ستونزه بلل کېږی. د زابل ولایت مرکز قلات اکثریت اوسیدونکې د نژدی گاونډیو ولایتونو لکه کندهار، غزنی او میدان وردکو ولایتونو څخه راغلی. د امنیتي ستونزو له امله په خصوصي سکتور کې کمه پانگه اچونه شویده، نو له دی امله اقتصادی پرمختیا د رکود په حالت کې ده. اکثریت خلک ځانگړی کار او بار یا د عایداتو د لاس ته راوړلو لپاره فرصتونه نلری د اکثریت خلکو ورځني عاید د نفر په سره د یو ډالر څخه کم دی؛ پیراوپلور په بهرنیو اسعارو او دهغه له جملی په پاکستانی کالدارو باندی ترسره کېږی اوس مهال د ملی او نړیوالو سازمانونو مرستو پدی ولایت کې ځینی لنډ مهالی معیشتی ستونزی حل کړی دی مگر د ولایت د باثباته او اوږد مهاله ودی لپاره کفایت نه کوی. ددی په خاطر چې دغه ولایت د ښی ودی په لور روان شی نو سرچینی باید د ملی او نړیوالو ټولنو لخوا په بیا سره نوی او ژوندی شی.

د تیرو ۵ او ۶ کلونو د اقتصادی مداخلی په لړ کې ډیر کوشښ د بازار د سرکونو او د پیاده رونو جوړول او د بزگرانو لپاره د ښو کرهڼیزو عملیاتو ښودل و چې ښه تولید ترسره کړی، شامل وو. د منابعو او ظرفیتونو نه شتون یا کمښت سیمه ایز چارواکې پدی مسیر باندی روان کړی دی. اوس مهال کوشښ کېږی چې د زابل ولایت د نورو ځایونو سره وصل شی. د یوی ښی اقتصادی ودی او پراختیا او ښه تسهیل په موخه اقتصادی تمرکز باید د اړوندو ټولنو سره وصل کړل شی. دا مهال اکثره محصولات چې په زابل ولایت کې تولیدیږی د گاونډیو ولایتونو په مارکېټونو کې په خرڅ رسیږی نو له همدی امله دا یو ډیر مهم لومړیتوب دی چې زابل ولایت د نورو سیمه ایزو مارکېټونو سره وصل شی لدی لاری به اقتصادی وده نوره هم پیاوړی شی سربیره پردی موخه یوازی دا نده چې یوازی غیرې پروسس شوی کرهڼیز محصولات په مارکېټ کې وپلورل شی بلکې هغوی ته باید څه ناڅه ارزښت هم ورکړل شی یعنی پروسس شی او بیا په لوړ قیمت سره وپلورل شی.

د اقتصادی ودی لپاره تر ټولو یو ښه فرصت په لنډ او منځ مهاله کې د کرهڼیزو محصولاتو زیاتوالی، د هغوی پلورل او په سیمه ایز ډول پروسس کول چې د پانګې اچونې، زیربنا جوړولو په مرسته په عمومي ډول د خصوصی سکتور د فعالیت سبب کېږي، د زابل ولایت چارواکي به د خپلوګاونډیو ولایتونو لکه قندهار، غزنی او ارزگان سره چې د اقتصادی مراکزو درلودونکي دي، خپل اقتصادی فعالیتونه او بازارونه وصل کړي. د مارکېټ پراختیا به په ۳ مهمو ولسوالیو چې د قلات، شاه جوی او شهرصفا کې جوړ شې ځکه د دی ولسوالیو زیربنایي ساختمانونه د مارکېټونو په برخه کې ښه شوی دی او کله چې غوښتنې د موادو او خدمتونو لپاره په سیمه ایزو مارکېټونو کې ډیرې شې نو سوداګر او پلورونکي باید د لویو مارکېټونو سره وصل شې لکه د کندهار او مرکز کابل مارکېټونه.

د اقتصادی ودی زون یا صنعتی پارک عبارت د هغه ځای څخه دی چې په هغه کې ډیر سوداګراو تجارتونه سره یوځای شوی وی او د ټولو موخه اقتصادی وده وی، د هغه کسانو لپاره چې په داسې ځایونو کې یو سوداګریز فعالیت ترسره کوي د هغوی د تشویق لپاره متعدد کارونه ورکول کېږي. د بیلګې په توګه د مالیې کمول، په ګمرکونو کې د تولیدی وسایلو او د هغوی په پرزه جاتو باندې هیڅ مالیه نه اخیستل، په صادراتو باندې مالیه نه ورکول او د ګمرکونو پروسجرونه آسانه کيږي دا فرصتونه به بهرنی سوداګر دی ته وهڅوی چې خپل سوداګریز فعالیتونه پدی پارکونو کې شروع کړي د زابل ولایت صنعتی پارک به د زراعتی محصولاتو د ارزښت د ځنځیر په ښه کولو یعنی د میوو اوسبو پروسس، د یخو خونو یا ذخیرو او سوداګری ترانسپورت او د بزګرانو لپاره د لوژستیکي خدمتونو په برخه کې تمرکز کوي. صنعتی پارک به نه یوازې د دندو د پیدا کېدو سبب شې بلکې د ولایت لپاره به عایداتی منبع هم وی چې د هغه له طریقه کولای شې د نورو اقتصادی خدمتونو ملاتړ وکړي.

د اقتصادی او خصوصی سکتور په وده کې د خصوصی سکتور د پانګونې کچه

د اقتصادی تولید او سوداګری په برخه کې د پانګونې کچه			
پانګه	د تشبث نوع	د فعالیت ډول	ګڼه
۱۵۳۰۰۰۰۰۰	شرکت محدود المسؤلیت	تجارتی	1
۴۰۸۰۰۰۰۰۰	شرکت محدود المسؤلیت	خدماتی	2
۳۲۶۴۰۰۰۰۰۰	شرکت محدود المسؤلیت	ساختمانی	3
۱۳۶۰۰۰۰۰۰	مالکیت انفرادی	تجارتی	4
۱۰۲۰۰۰۰۰۰۰	مالکیت انفرادی	ساختمانی	5
۱۷۰۰۰۰۰۰۰۰	مالکیت انفرادی	نور خدماتی فعالیتونه	6
۵۶۱۰۰۰۰۰۰۰	مجموعه پانګونه		

په زابل ولایت کې د موجوده تولیدي کار خانو په اړه معلومات:

په زابل ولایت کې یوه د پلاستیکی پایپ جوړونې فابریکه، دوه دیخ جوړولو فابریکې د 15 میلیونه افغانیو پانګونې په ارزښت فعلا د زابل په مرکز قلات کې فعالیت لري چې شاوخوا 50 کسانو ته یې د کار زمینه برابره کړې ده چې په لاندې جدول کې یې معلومات خلاصه شوی دی

شماره	د کار خانې نوم	آدرس	د تولید ډول	د کار کوونکو تعداد	کتنې
1	افغان فابریکه	خرواریان	پلاستیکی پایپ جوړونه	28-30	
2	حاجي شاه محمود	خرواریان	یخ جوړونه	5	
3	حاجي اضغر	خرواریان	یخ جوړونه	5	

د تولیدي فابریکو ستونزی:

د صنعتي پارک او برق د نشتون له امله په زابل ولایت کې د صنعت په برخه کې پانگونه بې کچې کمه ده چې یواځې دوه درې کوچنۍ فابریکې فعالیت لري چې د برښنا او صنعتي پارک د نشتون له امله د گڼو ستونزو سره مخ دی ځکه دوی دخپلو ورځنیو چارو دسره رسولو لپاره برښنا ته اړتیا لري چې زابل ولایت د ورځې لخوا هیڅ برښنا نلري چې د تولیدي فابریکو مسولین یې دې ته مجبور کړي چې د برښنا د تولید لپاره په لوړ قیمت ماشینري راوښی همدارنگه د ماشینري د تیلولگښت ډیر زیات دی چې ددوی تولید او گټه یې دخطر سره مخ کړې ده ددغو فابریکو مسولین وایي که چیرته دوی ته لازم سهولتونه لکه ځمکه، برښنا او امنیت برابر شي د دوی ترڅنگ ډیر نور پانگوال دي ته حاضر دی چې په مختلفو برخو کې پانگونه وکړي.

په زابل ولایت کې شته فعال بانکونه:

د بانکونو شمېر د دولتي او خصوصي بانکونو په تفکیک سره.

د زابل په ولایت کې ټول ٤ بانکونه فعالیت لري چې یو دولتي او ٣ خصوصي بانکونه دي

زابل ولایت کی ددولتی اوخصوصی بانکونو فهرست				
دکار کوونکو تعداد	دڅانگو شمېره	نوعیت	دبانک نوم	گڼه
١٣	١	دولتی	دافغانستان بانک	١
١٦	١	نیمه دولتی	نوی کابل بانک	٢
١٢	١	خصوصی	عزیزی بانک	٣
٨	١	خصوصی	دافغانستان اسلامی بانک	٤

د مرغداری په برخه کې سرمایه گذاری:

دچرگانو فارمونه:

دهیواد په سهیل لویدیځ کې پروت زابل ولایت هم دهیواد دنورو ولایتونو په شان دمرغداری دفارمونو دصنعت به برخه کې دسرمایه گذاری لپاره ښه فرصتونه لري، فعلا په زابل کې تقریبا ٢٠ کوچنی او متوسط دچرگانو او تخمی فارمونه موجود دي چې په ورځنی توگه د ٢٥٠٠ کیلو گرامه غوښې دتولید ظرفیت لري چې په دغه برخه کې تقریبا ٦٠ نفرو ته دکار زمينه برابره شوی ده په داسی حال کې چې زابل په ورځنی توگه تقریبا ٣٣٠٠ کیلو گرامه دچرگ غوښه مصرفوی.

په زابل کې د موجوده مرغداری دفارمونو دتولید ظرفیت:

په زابل کې تقریبا ٢٠ کوچنی او متوسط دچرگانو تخمی او گوشتی فارمونه فعالیت کوي چې مجموعی ورځنی دتولید ظرفیت یې تقریبا ٢٥٠٠ کیلو گرامه دچرگانو غوښې او ٣٠٠٠ دانې هگی دتولید ظرفیت لري دچرگانو دغوښې او هگیو په برخه کې دزابل ولایت مجموعی اړتیا/تقاضا:

دهغه سروې له مخی چې داقتصاد ریاست له لوری د کرهڼی ریاست په همکار تر سره شوه زابل تقریبا ٣٣٠٠ کیلو گرامه دچرگانو غوښی ته په ورځنی توگه اړتیا لري او همدارنگه د لس زره څخه تر دولس زره عدد هگیو ته دورځی اړتیا لري.

په زابل کې د موجوده فارمونو ستونزی او مشکلات:

په زابل کې د فارمونو خاوندان د هیواد دنورو ولایتونو په نسبت د زیاتو ستونزو او ننگونو سره مخ دی چې په لاندی ډول دی:

- په زابل کې د چرگانو دخوراکی موادو نشتون
- د چرگانو دناروغیو او واکسینو لپاره د هېڅ سهولت نه موجودیت
- امنیتي مشکلات
- د چرگانو دروزنی او پالنې لپاره د دولت نه همکاري
- د چرگانو د غوښو قراردادونه دنورو ولایتو د شرکتونو سره کول
- د فارمونو د ایجاد او توسعی په برخه کې د دولت نه همکاري
- په زابل ولایت کې په کافی اندازه د حیوانی کلینیکونو او حیوانی درملتونونو نشتون

وړاندیزونه:

دنویو فارمونو د جوړولو په برخه کې د دولت په ځانگړی توگه د هغو موسساتو همکاري چې د مرغداری د صنعت په برخه کې فعالیت کوی دغه موسسات باید د معیاری فارمونو د جوړیدو لپاره باید د فارمونو د خاوندانو سره هراړخیزه همکاري وکړی (د فارم جوړیدل، د تجهیزاتو برابرول او داسی نور)

د فارمونو خاوندانو ته لنډ مهاله کورسونه د ایریدل: څرنگه چې د چرگانو روزنه خورا سخت کار دی او چرگان دناروغیو او محیطی شرایطو په مقابل کې ډیر حساس دی او زر عکس العمل نبیی نو لازمه ده چې د فارمونو خاوندانو ته په دې برخه کې زده کړی ورکړل شی ترڅو دوی د چرگانو دناروغیو، واکسینو، د درملنی، روزنی او پالنې په برخه کې پوره آگاهی ورکړل شی

د فارمونو د وضعیت دښه والی لپاره باید د ولایت په کچه حد اقل یو حیوانی کلینک وجود ولری چې د چرگانو ټول درمل، واکسین، او هرڅه چې د چرگانو دروغتیا لپاره اړین وی باید په کې موجود وی

تجاران او پانگې اچوونکی باید وهڅول شی ترڅو په دغه برخه کې سرمایه گذاری وکړی

د کندهار ولایت او زابل ولایت د شرکتونو ترمنځ د همغږی او ارتباطاتو ټینگول ترڅو په تخنیکي برخه کې د زابل له شرکتونو سره همکاري وکړی د ولایت په کچه د چرگانو د پالنې او روزنی دیو متخصص گمارنه ترڅو په زابل کې د ټولو فارمونو څخه نظارت وکړی د چرگانو ناروغی تشخیص او د درملنی لپاره یی ورته لازمی مشوری او درمل توصیه کړی

د ولایت په کچه د بازار موندنی په برخه کې د شرکتونو سره همکاري

د دولت لخوا د چرگانو د غوښی کوم لوی قرار دادونه چې کیږی باید لمریتوب د زابل فارمونه ته ورکړل شی

د چرگانو د فارمونو امنیت ته ځانگړی پاملرنه وشی

چرگانو د وارداتی او بی کیفیته غوښو په ځای باید داخلی تولید ته لمریتوب ورکړل شی

د چرگانو دخوراکی (دانی) د پروسس او تولید د فابریک جوړیدل په زابل ولایت کې

د چو چه کشی د فارمونو د جوړیدو لپاره باید هڅی وشی .

دیبوزلی وضعیت او دکاری ځواک سلنه:

د بی وزلی وضعیت:

د زابل ولایت په سطحه دبی وزلی دکچې ارقام شتون نلری او نه هم کومه سروی ترسره شوی خو دیو شمیر معتبرو راپورونو د ټول افغانستان په کچه دیبوزلی کچه 54٪ ښوودلې او د 1399 مال کال دملی بودجې په مسوده کې دزابل ولایت دیبوزلی کچه 76.9 سلنه ښوودل شوې ده چې دا په دې مانا ده چې دزابل په هرو سلو کې 76 کسانو سرانه میاشتنی عواید له 2060 افغانیو کم دی.

د کاري ځواک سلنه :

په زابل ولایت کې دکاری ځواک(نیرو) دتشخیص په برخه کې کوم سروی نه ده تر سره شوی چې دا په ډاگه کړی چې څومره خلک دکار په شرایطو برابر دی او په کومه اندازه په کار او بیکاره دی اما ویلای شو چې دملکی خدمتونو په ادارو کې ټول 2217 نارینه او 107 ښځینه په دندو بوخت دی، همدارنگه شاوخوا 2000 کسانو ته د موسساتو له طریقه دکار زمینه برابره شوې ده او شاوخوا 3000 کسانو ته دساختمانی، لوجیستیکی او خدماتی شرکتو نو لخوا د 1398 مالی کال په جریان کې دکار زمینه برابره شوی وه

د اقتصادی ودی د سکتور بودجه، راتول شوی عواید او په دغه سکتور کې دپانگې اچونی د فرصتونو تحلیل:

داچې د زابل مستوفیت یو مالی اداره ده او دنده یی د مالیاتو راتولول او د عوایدو د سطحی لوړول او د ټولو ملکی او نظامی اداراتو معاشات او مصارفاتو د اجرا چارو مسولیت په غاړه لری یاد ریاست ددی چاری لپاره کار اهل کار ته د سپارلو لپاره رغنده گامونه پورته کړي چې د دولت عوایدو کی د تیر کال په پرتله بی ساری لوړوالي راغلی چی په لاندی جدول کې ښوودل کیږی

د زابل ولایت د مستوفیت ریاست لخوا په تیرو دریو کلونو کې د راتولو شویو عوایدو جدول:

گنه	کال	مالیاتی عواید	غیر مالیاتی عواید	مجموعه
۱	1396	74222140	29850776	104072916
۲	1397	86890089	37314474	124204563
۳	1398	79693121	68551697	148244818

1 - د اقتصادي ودې او خصوصي سکتور پرمختیا سکتور د تیرو کلونو انکشافی بودجه:

د بودجې مصرف فیصدی	ورکړل شوی انکشافی بودجه	کال	اداره	گڼه
0	0	1396	د اقتصاد ریاست	۱
98%	60,765	1397		
93%	465,624	1398		

په تیرو کلونو د اقتصادي ودې سکتور اړوند یوازی د اقتصاد ریاست انکشافی بودجه درلوده چې مصرف شوی ده

2 - د اقتصادي ودې او خصوصي سکتور پرمختیا د تیرو څو کلونو عواید:

د عوایدو مجموعه	کال	اداره	گڼه
104072916	1396	مستوفیت	1
124204563	1397		
148244818	1398		
203200	1395	مدیریت ارزاق	2
365000	1396		
421000	1397		
431000	1398		
185000	1395	د احصایی او معلوماتو ریاست	3
150000	1396		
12500	1397		
105000	1398		
378394997	ټولټال راټول شوی عواید		

د اقتصادي ودې او خصوصي سکتور د انکشاف سکتور په تیرو څلورو کلونو کې د (378394997) میلیونه افغانی مالیاتی او غیر مالیاتی عواید د مختلفو برخو څخه راټول کړي او د دولت حساب ته جمع کړي دي.

3 - د اقتصادي او خصوصي سکتور پرمختیا سکتور کې د خصوصي پانګونې کچه او په دې برخه کې شته فرصتونه:

د زابل ولایت ښځینه د لاسی صنایعو په برخه کې ، ډول ډول قمیصان جوړول ، کمپیوټري غاړې جوړول ، خامک دوزي، سلمه دوزي، چرمه دوزي او داسې نور په لاس جوړشوی توکي جوړیږي چې دښځینه وو دلاسی صنایعو دپلور او تولید لپاره د یو معین ځای او سهولت د نشتون له امله دا لاسی صنایع په پراکنده او عنعنوی توګه تولیدیږي او ددغو لاسی صنایعو د تولیداتو د ودې لپاره هم هیڅ پاملرنه نه ده شوی ترڅو زیات شمیر

ښځو ته په دې برخه کې کار پیداشی، ددوی داقتصادی پیاړتیا سبب شی اوهم وکولای شی دلاسی صنایعو په برخه کې لږترلږه د ولایت، سیمې او هیواد اړتیاوې پوره کړي.

که څه هم دکار او ټولنیزو چارو ریاست لخوا هر کال یو تعداد ښځې دحرفوی زده کړو څخه فارغیږي مگر د ښځینه وو دلاسی صنایعو د تولید او پلور د بازار دنشتون له امله یی اغیز کم دی.

دښځینه لاسی صنایعو ارزښت په لاندی ډول ده

- ۱- د کورنی اقتصادي پیاوړتیا.
- ۲- دخپلی کورنی لپاره حلال رزق او نفقه پیدا کول.
- ۳- د ښځو لپاره ځانگړی بازار چمتو کول.
- ۴- په ټولنه کی لاسی صنایعو ته دښځو تشویقول.
- ۵- په ټولنه کی دښځو گډون او د غربت او بدبختی له منځه وړل.
- ۶- ښځو ته دکار زمینه برابرول.

دمرغداری په برخه کې سرمایه گذاری:

دچرگانو فارمونه:

دهیواد په سهیل لویدیځ کې پروت زابل ولایت هم دهیواد دنورو ولایتونو په شان دمرغداری دفارمونو دصنعت به برخه کې دسرمایه گذاری لپاره ښه فرصتونه لری، فعلا په زابل کې تقریبا ۲۰ کوچنی او متوسط دچرگانو او تخمی فارمونه موجود دی چې په ورځنی توگه د ۲۵۰۰ کیلو گرامه غوښې دتولید ظرفیت لری چې په دغه برخه کې تقریبا ۶۰ نفرو ته دکار زمینه برابره شوی ده په داسی حال کې چې زابل په ورځنی توگه تقریبا ۳۳۰۰ کیلو گرامه دچرگ غوښه مصرفوی.

په زابل کې دموجوده مرغداری دفارمنو دتولید ظرفیت:

په زابل کې تقریبا ۲۰ کوچنی او متوسط دچرگانو تخمی او گوشتی فارمونه فعالیت کوی چې مجموعی ورځنی دتولید ظرفیت یی تقریبا ۲۵۰۰ کیلو گرامه دچرگانو غوښی او ۳۰۰۰ دانې هگی دتولید ظرفیت لری دچرگانو دغوښی او هگیو په برخه کې دزابل ولایت مجموعی اړتیا/تقاضا: دهغه سروې له مخی چې داقتصاد ریاست له لوری د کرهڼی ریاست په همکار تر سره شوه زابل تقریبا ۳۳۰۰ کیلو گرامه دچرگانو غوښی ته په ورځنی توگه اړتیا لری او همدارنگه د لس زره څخه تر دولس زره عدد هگیو ته دورځی اړتیا لری

دزابل دشملزایی گمرک:

زابل له پاکستان سره ۶۴ کیلو متره فرضی کرښه لری چې ۳۰ کیلو متره یی دکندهار ولایت دپوله ساتونکو ځواکونه لخوا ساتل کیږی او نور پاتې په بشپړه توگه ساتونکی نلری همدا لامل دی چې دتجارتی توکو ترڅنگ ډیری وخت ددولت مخالفان او عام خلک بی کیفیته مواد په قاچاقی او غیر قانونی توگه له دې لاری واردوی او دتجارتی توکو محصول هم ددولت دمخلفانو لاسته لویږی، دزابل ولایت دگمرک رغول به دلاری دلنډوالی،

دقاچاقی او غیر قانونی واردتو په مخنیوی کې مهم رول ولوبوی او هم هیواد داقتصادی ودې ، امنیت ټینګښت او د هیواد د ګمرګی عایداتو په زیاتولای کې به مهم اغیز ولری.

صنعت:

د صنعت په برخه کې البسه، روغنیات، معدنی اوبه او ګازداره نوشابه باب، پلاستیکی او لاستیکي شیان، نجاری او فرنیچر دیکور، مربا، ملایی او ددیګه مساله باب، چاکلیت، شیرینی، میتایی، کیک او کلچه، رنگ جوړونه لاسی صنایع لکه ګلدوزی، خیاطی، کمپیوټری ګارې، دخامک ګارې او ډول ډول کمیسانو دجوړلو پوره امکانات شته چې فعلا د صنعت په برخه کې کاملا غیر فعال دی که ورته پاملرنه وشي د ذکر شویو توکو په تولید سره به نه یواځی ډیر شمیر خلکوته دکار زمینه برابره شی بلکه دیادو توکو په تولید سره به ددغو توکو د وارداتو کچه دپام وړ راکمه شی چې دا د هیواد د تادیاتو دسیستم په تحکیم کې عمده رول لوبولی شی.

خدمات:

زابل ولایت د خدماتو په برخه کې لاندې اقتصادي فرصتونه لری

پراخه او تش مارکیت د تجارتی توکو د خرڅلاو لپاره

دمشورتی شرکتونو نشتون

د ښوونې او روزنی په برخه کې بی مثال ډرتیا چې په ډیره کمه اندازه خصوصي ښوونیز مرکزونه، انستیتیوت، ښوونځی او لیسې،

دمخابراتی او تخنیکي خدمتونو په پراخه پیماننه نشتون او په دې برخه کې دکار موقع

دمخابراتی خدماتو رسول دولایت ټولو ولسوالیو او کلیو ته.

حکومت والی سکتور

د سکتور په هکله لنډ مالومات

ټولنيز اوسياسی جوړښتونه:

د حکومت والی سکتور په رأس کې د عدلیې ریاست او غړي ادارې یې عبارت دي له د محکمې ریاست، د څارنوالی ریاست، د حج اوقاف ریاست، د اداري اصلاحاتو او ملکی خدمتونو خپلواک کمیسیون آمریت، د انتخاباتو خپلواک کمیسیون اداره، ولایت مقام او ولایتي شورا شامل دي

1. د عدلیې ریاست:

د عدلیې ریاست په لاندی برخو کې هیواد والو ته خدمات وړاندی کوی:

- د حقوقو آمریت
- د قضایای دولت آمریت
- د حقوقی مرستو مدیریت
- د سیاسی احزابو دانسجام شعبه

د حقوقو آمریت لاسته راوړنی:

هغه عواید چی د حق الثبت او ده یکی څخه په لاس راغلی 144004 افغانی دي

141 عریضی نوموړی اداری ته راغلی دی چی له جملی څخه یی 52 املاکی ، 73 دیون، 13 فامیلی او 3 کوچنی تجارتي دی

د قضا یای دولت آمریت لاسته راوړنی:

10013 جریبه ځمکه د دولت په نفعه قرارداد صادر شوی له (غصب څخه مخنیوی شوی دی)

د حقوقی مرستو آمریت لاسته راوړنی:

195 قضیې نوموړی اداری ته راغلی دی چی له جملی یی 242 نفر بیوزله، شکمن او تورن پکی و .

د کوچنیانو د اصلاح او روزنی آمریت لاسته راوړنی:

10 نفر ذکور اطفال په مرکز اصلاح کی ساتل شویدی .

10 نفره کوچنیانر لپاره د سواد زده کړی ، ټولنیزی برنامی او د سپورت په برخه کی کار شویدی .

هغه فرمانونه چی د مجوزینو د عفو او تخفیف په اړه راغلی دی تطبیق شویدی .

دوه نفر د سن د لوړوالی له امله د محبس مدیریت ته انتقال شویدی .

ښه حکومتوالی:

د ښی حکومتوالی تعریف: د ښی حکومتوالی په هکله نړیوالی اداری لکه د ملگرو ملتونو انکشافی اداره (UNDP)، اروپایی ټولنه، نړیوال

بانک، معاصر (نوو) او قدیم (پخوانی) پوهان، ځانگړی تعریفونه لری. همداشان په اسلامی علومو کی هم د ښی حکومت داری ځانگړی

تعریفونه او بیلگی په ښه شوی دی، چی مخکی یی یادونه وشوه. دلته څو تعریفونه د بیلگی په توکه در سره شریکوو:

۱- شفافیټ، برخه اخیستننه، احتساب، موثریت او هماهنگی د حکومت داری په ټولو سطحو کی.

۲- په یو ملک کې د خلکو د ښه ژوند کولو لپاره په ادارو کې د قدرت استعمال.

۳- تفاهم، مساوات، د قانون حاکمیت او په تصمیم گری کې د ټولو پرگتو ونډه اخیستنه.

۴- په عمومي توګه ښه حکومت داری په ټولو رسمي او غیر رسمي ادارو کې د کلتور، روایتونو او اصولو مجموعه ده، چې څنګه دوی خپل قدرت استعمالوي، څنګه د خلکو غوښتنو ته غوږ نیسي او څنګه د خلکو ستونزې د حل په موخه پریکړې کوي.

ناساله حکومتوالی

د بدی یا ناسالې حکومتداری انجام په لاندې ډول دی:

د ناسالې حکومتداری په پایله کې ټولنه د لاندې ناخوالو سره مخامخ کیږي:

۱- د ناسالې حکومتداری لومړنی اغیز اداري فساد، رشوت او بدی اخیستنه ده، له قدرت څخه ناوړه گټې اخیستنې ته فساد وایي. بدی اخیستنه او بدې ورکونه او تر منځ یې وساطت کول درې واړه په اسلام کې، د افغانستان په قوانینو او هم د ولس په منځ کې ناوړه عمل گنل کیږي. ځکه رسول الله صلی الله و علیه وسلم فرمایي: (الراشي و المرتشي و الرايش، الذی یمشی بینهما).

۲- د ناسالې حکومتداری په موجودیت کې همیشه د عامه ښیګنو لپاره د منابعو کمښت رامنځ ته کیږي خلک پانګونې ته زړه نه ښه کوي، چې په پایله کې اقتصادي پرمختګ له رکود سره مخامخ کیږي او ولس هم ډول ډول ستونزې گالي.

۳- کله چې اداري فساد عام شي نو د ژوند د هر کار لپاره باید ولس باج یعنی بدی ورکړي.

۴- د دولت مال خپل نه گنل د ناسالې حکومتداری مهمه برخه ده. مونږ او تاسې په موجوده حالاتو کې گورو چې دولتي مالونه لکه موټر، ودانې، باغونه یا نورو وسایطو نه څنګه ناوړه گټه اخیستل کیږي، دوی دغه توکي او اموال خپل ملکیت نه گني نو ځکه خو یې په استعمال کې هم له احتیاط نه کار نه اخلي. د دولتي مالونه په ساتنه کې څنګه چې یو تن له خپل مال نه ساتنه کوي هماغه سې ساتنه او پاملرنه باید د دولتي مالونو نه هم وشي.

۵- د ناسالې حکومت داری په پایله کې بی باوري زیاتیري او اجتماعي بی اعتمادی رامنځته کیږي اوس مونږ گورو چې دولت په خپل ولس او ولس په دولت باور نه لري او د هری ورځ په تیریدو سره د ولس او دولت تر منځ واټن زیاتیري.

۶- د ناسالې حکومتداری په موجودیت کې اجتماعي شخړې زیاتیري، مونږ گورو چې زمونږ په سیمو کې کورني او اجتماعي شخړې زیاتي شوي، چې نه د حکومت ددې توان لري چې دا شخړې حل کړي او نه پری د ولس توان رسیږي، چې ښه بیلگه یې د شینوارو شخړه ده چې په لسگونو کسان په خالي داګ باندې ووژل شول او اوس هم لا حل شوي نه ده.

۷- کله چې ناسالې حکومتداری اوج ته رسیږي، نو په دولتي ادارو (حکومت، پارلمان او قضا) باندې اعتماد نه کیږي. نه یواځې د دی ادارو فعالیت او هلی ځلی په تپه درېږي، بلکه دغه اداري د خپل تر منځ د یو بل فعالیتونو د خنثی کولو هڅې کوي چې په موجوده حالت کې موږ دا وضعیت په افغانستان کې گورو. د دی پر ځای چې د دولت درې گوني قوا وی یو بل حمایه وکړي پر یو بل تورونه لگوي او د کارونو د پرمختګ په مخ کې خنډونه راپورته کوي، چې دی کار د حکومت اثر ته دیر زیان اړولي دی.

۸- بلاخره د ناسالې اداري په شتون کې د ولس د اقتصادي وضعیت خرابیږي، بشري او مدني حقوق تر پښو لاندې کیږي او امنیتي وضعیت دومره خرابیږي، چې د دولت د سقوط سبب هم گرځي.

د ښې حکومتوالی اړخونه:

۱- سیاسي

۲- اقتصادي

۳- دولتي موسساتو ته احترام

اول - سیاسي اړخ:

د ښې حکومتداری سیاسي اړخ د قدرت نیولو او د انتخاب پروسه ده چې په یو ملک کې منتخب یا انتصابی دولتي چارواکي څنگه د خدمت لپاره ټاکل کیږي. که په یو هیواد کې دولتي چارواکي د یوې سالمې او شفافه پروسه له لارې وټاکل شي، نو د ښې حکومتداری او ښې والي ښې د همدې پروسې نه پیل کیږي. په سیاسي پروسو کې د خلک رول دیر مهم دی چې څنگه خپله رایه یو پوه، امانت گر او د ولس خدمتگار شخص ته ورکړي. ځکه پوهه، امانت داری او خدمت درې واړه سره تړلي دي. که یو شخص پوه وی خو امانتداره نه وي بیا هم د ولس په درد نه خوري او که یو شخص پوه او امانت داره هم وي خو د خدمت جوگه نه وي نو بیا هم د ولس درد نه پرې دوا کیږي. یو شخص باید هم عقل ولري او هم احساس که یو څوک عقل ولري خو احساس د خدمت کولو ونه لري نو دا ډول کسان هم د ټولني لپاره گټور نشي ثابت کیدای.

دویم - اقتصادي اړخ:

په اقتصادي اړخ کې د یو دولت په دی پورې تړلي دي څنگه خپله منابع او عایدات راټول او هغه په سمه توگه د یو صحیح پلان او پالیسي له لارې مصرف کړي. مونږ گورو چې په تیرو درې لسيزو کې افغانستان ته ده شرق او غرب او هم د عربو او عجمو په سلگونو میلیارده دالره، روبل، ریال او کلداری راغلي خو دا چې زموږ د وخت حکومتونو او زوراکانو سالمه اداره او سمې پالیسي د دی مرستو د لگښت لپاره نه درلودی نو سمه گټه تری وا نه خيستل شوه او افغانستان اوس هم د نړی د فقیرو هیوادونو په لړ کې دی. په اقتصادي او انکشافی بحث کې ویل کیږي، چې د یو ملک پرمختگ یواځې په دی پورې اړه نه لري چې زیاتي طبیعي زیرمی او منابع ولري ځکه ډیر داسې هیوادونه شته چې ډیرې طبیعي زیرمی لري خو د دنیا فقیر او وروسته پاتو هیوادونه دي او د نا امنه هیوادونو په لړ کې راځي چې ښې بیلگي یې د کانگو، سودان او نایجیریا هیوادونه دي، اما ډیر داسې هیوادونه شته چې طبیعي زیرمی نه لري خو د نړی د پرمختللو هیوادونو له ډلې څخه دي لکه جاپان او دبی که مور اسلامي تاریخ ته نظر واچوو کله چې بیت المال کی خیانت نه کیده او مالیه (زکات او عشر) ورکول کیده او بیرته د ولس د ښیگني لپاره مصرفیده یعنی حکومتداری ښه وه نو اسلامي نړی مخ په پرمختگ روانه وه او اسلامي علماءو به نوی ایجادونه کول خو کله چې په بیت المال کی خیانت پیل شو، حکومتداری ناسالمه شوه او د مالیه ورکړی نه ډډه وشوه نو اسلامي هیوادونه مخ په تنزل شول.

درییم - دولتي موسساتو او قوانینو ته د احترام په سترگه کتل

درییم مهم اړخ ښه حکومتداری د دولتي ارگانونو او هم د ولس لخوا دولتي موسساتو او قوانینو ته د احترام په سترگه کتل او د هغی منل خورا مهم ده. د افغانستان د اساسی قانون په اساس د دولت د درې گونو قواو مسئولیتونه او صلاحیتونه په گوته شوی دی. که پارلمان کوم تصمیم نیسي باید اجرایه قوه هغه ومنی او ده مقننی قوی فیصلی باید تطبیق کړی همداسی مقننه قوه هم باید د اجرایه قوی نظارت وکړی نه چې د اجرایي قوی په چارو کې مداخله وکړي. د مقننه قوی صلاحیت دی چې وزیرانو او قاضیانو ته د اعتماد رایه ورکړي او یا دوی صلب اعتماد کړي خو د وکیلانو فیصلی او رایي باید د تنظیمی، قومی او یا شخصی گټو په بنیاد نه وي بلکه د اهلیت، خدمت او صداقت پر بنیاد وي. په زابل ولایت کې هغه سیاسي حزبونه او مدنی ټولنی چې ثبت او راجستر لري او د هغوی له جملی څخه فعال او غیرفعال په جدول کی مل ددی مکتوب سره مل تاسو ته درلیرل کیږي.

سیاسي گوندونه

په زابل ولایت کې یواځې یو سیاسي حزب (د سولی د غورځنگ) تر عنوان لاندی فعالیت لري.

قومی شوراګانی :

دهغه قومی شورا ګانو لیست چی دعدلیې ریاست سره ثبت او راجستر دی :

شماره	دقومی شورا نوم	شهرت		ملاحظات	موقف
		د پلار نوم	نوم		
1	د وردگو قومی شورا	شیرمحمد	حاجی نقیب الله		رئیس

هغه مدنی ټولنی چی دعدلی ریاست سره ثبت دی:

شماره	دمدنی ټولنی نوم	رئیس	معاون	منشی	عضوه	داریکی شمیره
1	نوبت مدنی ټولنه	ناصر جمال	نصیر احمد	خالقداد صمیم	عصمت الله، محمد نبی، عسی محمد، ورمه توخی، جنت گل، حکمت الله، عصمت الله	070099396
2	خوان زابل مدنی ټولنه	فیض محمد	غلام دستگیر	پښتونمل		0700902080

هغه عواید چی درهنمایی معاملات او عریضه نویسانو څخه په 1398 کال کې لاسته راغلی او ددولت عوایدو حساب ته جمع شوی 106020 افغانی دی.

مذهبی او دیني چارې:

دزابل دحج اوقافو ریاست 129 تنه تشکیل لری چی دهغی له جملی 42 تنه اداری پرسونل او 87 تنه دعلمای کرامو تشکیل دی.

دزابل دحج اوقاف ریاست ۴ برنامی لری چی په لاندی ډول دی

دارشاد او مساجدو برنامه

دحج او زیارت برنامه

داوقافو، عشر او ذکات برنامه

د ارشاد او مساجدو برنامه:

د ارشاد او مساجدو برنامه د مساجدو او مدارسو د ثبت او کنترول په برخه کې فعالیت کوی او هغه مساجدو ته چې د دولت سره ثبت او رسمی دی هغه خطبی چی د وزارت مقام له لوری را لیږل شوی ملا امامانو او خطیبانو باندی ویشل شوی تر څو د ټاکل شویو موضوعاتو سره سم د جمعی د ورځی خطبی بیان کړی او همدارنگه د مختلفو موضوعاتو په هکله د علمای کرامو نظر د اسلامی فقهی مطابق اخلی او نشر کوی او د هغوی شرعی فتوایی اخلی، ددی ترڅنگ د قبلی تعیینول د مساجدو اعمار او ترمیم عرایض اخیستل او مربوطه مرجع ته استول، د امامانو او حکومت ترمنځ هما هنگی رامنځته کول او د ولس او حکومت ترمنځ واټن ختمول یی مهمی دندی دی.

د زابل ولایت په سطحه د ارشاد حج او اوقافو ریاست سره تقریباً (۲۳۷۰) محرابه جامع او غیر جامع مساجد ثبت او راجسټر شوی چې لدی جملی څخه (۹۸) مساجد دولت سره رسمی او متباقی غیر رسمی دی چې (۴۴) محرابه جامع او (۵۴) محرابه غیر جامع او متباقی ۲۲۷۲ محرابه مساجد غیر رسمی دي، دارشاد حج او اوقافو ریاست سره تقریباً (۵۴) په تعداد مدارس، حلقات او دارلحفاظونه ثبت او راجسټر دی. د ارشاد او مساجدو د برنامی دلاری په مرکز قلات کی د ارشاد حج او اوقافو وزارت مقام د حفظ او مراقبت په عادی بودیجی (۲) دوه محرابه مساجد ترمیم شوی.

په مرکز قلات ښار کې د جمهوری ریاست د عالی مقام له لوری یو محراب نمونوی مسجد او یو فاتحی لپاره سالون جوړیږی، چې (۹۰) سلنه کار یی پوره شوی دی.

د زابل ولایت په (۱۱) ولسوالیو کی د ریاست جمهوری عالی مقام له لوری مساجد جوړیږی چې د یادو مساجدو لپاره ځمکی د اهالی خلکو له لوری وقف شوی په لنډ وخت کی به یی تعمیراتی کارونه هم پیل شی.

د زابل د ارشاد حج او اوقافو ریاست د دینی زده کړو د مدیریت له لوری وخت په وخت د خصوصی مدارسو ترمخ د حسن قرائت او سیرت نبی (ص) سیالی جوړیږی.

په روان کال کی ۵ محرابه مساجد د زابل ولایت په مرکز قلات، ارغنداب، شاه جوی، شهرصفا او میزانی ولسوالیو کی ترمیم شوی دي.

د ارشاد حج او اوقافو ریاست پخپل تشکیل کی د احتساب مدیریت لری چې ټولی د امر بالمعروف او نهی عن المنکر چاری پر مخ وړی چې پخپل ټول توان سره یی غیر شرعی تعویزنویسان، کف شناسان، کاهنان او ساحران له ښار څخه ورک کړی دي.

د حج او زیارت برنامه:

دغه برنامه د حج او زیارت چاری پرمخ وړی او د حج او عمری په برخه کې خلگو ته خدمات وړاندی کوی

د زابل ولایت دارشاد حج او اوقافو ریاست (۲۸۰) تنه د حج سهم لری چې په ۱۳۹۸ کال کی (۳۴۷) تنه حجاج کرام فرضی حج لپاره سعودی عربستان ته تللی چې لدی جملی څخه (۶۷) تنه د اداراتو او پارلمان په سهم کی تللی متباقی (۲۸۰) تنه د ریاست خپل سهم کی تللی اوبیرته خپل هیواد ته راستانه شوی چې الحمدالله ډیر په ارامه فضاء کی یی خپل د فرضی حج مراسم ترسره کړی چې هغوی د حج اوقافو د لخوا د استول شویو استادانو لخوا د حج د مراسمو په دوران کې لارښوونی شوی ترڅو د د شریعت او احکامو مطابق خپل حج وکړی. د اوقافو، عشر او زکات برنامه:

دغه برنامه د اوقافی ځمکو کنټرول او نظارت کوی او همدارنگه د عشر او زکات د تعیین او راټولولو مسولیت په غاړه لری ددی ترڅنگ د هدیری د ځمکو د تعیین او کنټرول مسولیت لری

د ارشاد حج او اوقافو ریاست له ځان سره وقفی ملکیتونه ثبتوی او د هغی څخه نظارت او کنترول کوی چې په ولسوالیو او مرکز مختلفو ځایونو کی وقفی ملکیتونه لری چې عواید یی رسماً دولت حساب ته انتقالیږی.

د زابل ولایت د ارشاد حج و اوقاف ریاست په وړاندیز د وزیرانو شورا د ۱ شمیری مصوبی د ۲۰/۱/۱۳۹۸ نیتی په اساس ۶۰ جریبه ځمکه د قلات ښار د عمومی هدیری لپاره د ۹ میلیونه افغانیو په بدل کی د قلات په گرم آب په سیمه کی ځانگړی شویده.

د حج اوقافو ریاست ۷۰ جریبه اوقافی ځمکه په قلات ښار غصب شوی.

په قلات ښار کی ۸ بابه اوقافی دوکانونو اود یوی موقتی غرفی کلنی کرایی عواید د اوقافو خاص بانکی حساب ته انتقالیږی.

د حکومتوالی او قانون د حاکمیت د سکتور انکشافی بودجه، عواید:

۱ - د تیرو کلونو د انکشافی بودجه مصرف:

گڼه	سکتور	اداره	کال	راغلی بودجه	مصرف شوی بودجه	د مصرف فیصدی
	حکومتوالی سکتور	حج اوقاف	1396	3993559	3993559	100%
		ریاست	1397	0	0	
			1398	0	0	
	ټولټال			3993559	3993559	100%

د حکومتوالی او د قانون د حاکمیت سکتور کې یوازی د حج اوقافو ریاست په ۱۳۹۶ کال کې انکشافی بودجه درلوده او مصرف کړی یی ده.

2 - حکومتوالی سکتور د تیرو کلونو عواید:

گڼه	سکتور	اداره	کال	راتول شوی عواید	د عوایدو سرچینې
1	حکومتوالی او د قانون حاکمیت	عدلیی ریاست	1396	109272	توزیع جوازها، تمدید جوازها رهنمایی معاملات، و عریضه نویسان
			1397	192680	توزیع جوازها، تمدید جوازها رهنمایی معاملات، و عریضه نویسان
			1398	250024	حق الثبت، ده یکی او رهنمایی معاملات
		حج اوقافو ریاست	1396	1335483	د اته بابه اوقافی دوکانو کرایه
			1397	142614	د اته بابه اوقافی دوکانو کرایه
			1398	150120	د اته بابه اوقافی دوکانو کرایه
			د سکتور ټولټال عواید		980193

د ټولنيز خونديتوب سکتور

د سکتور په هکله معلومات:

- په تیره یوه نیمه لسيزه کې ، د ټولنې پیاوړي کولو ، ثبات او خوندي کولو لپاره د ډیری هڅو سر بیره ، په بیلابیلو سکتورونو کې اوسیدونکي د دوی د ژوند په بیلابیلو برخو کې بشپړ معافیت نلري.
- په دې سکتور کې دکار او ټولنیز چارو ریاست کار کوي چې زیان منونکي کم کړي او له بیوزلو او اړمنو سره مرسته وکړي ترڅو له غربت څخه یې وژغوري ، د کورنیو اقتصاد ته وده ورکړي ، او په ټول هیواد کې د اسلامي ارزښتونو او افغاني دودونو پراساس ټولنیز عدالت رامینځته کړي .
- د بې وزلو او اړمنو لپاره د ټاکل شوي برنامو پر اساس د پانگونې پیاوړتیا ، د افغانانو ، راستنیدونکو او داخلي بې ځایه شویو خلکو لپاره د دوامدار میشته کیدنې زمینه برابروي ، او د دوی حقونو خوندي کول چې غواړي بیرته خپل ټاټوبي او لویو سیمو ته راستون شي . د کوچیانو وضعیت ته پاملرنه او د هیواد د سرحدي اوسیدونکو ملاتړ د دې سکتور هدفونو کې دي .
- د ټولنیز خونديتوب سکتور د ادر و د پایداریه پراختیایي موخو د تارگیتونو او شاخصونو په تطبیق سره به له بلې خوا ، د دې برنامې په پلي کولو سره به د ښځو وضعیت په مختلفو برخو لکه تعلیمي ، اقتصادي ، سیاسي او ټولنیزو فعالیتونه بهبود پیدا کړي او په سیاسي او مدیریتی موقوفونو کې به دښځو مشارکت زیاتوالی پیدا کړي د ښځو په وړاندې به تبعیض کم او دکار قانونی چوکاټونه به تطبیق شی | له بلې خوا بې وزله او زیان منونکو خلکو ډیری برخه به د ټولنیز امنیت سیستمونو او اقداماتو پلي کولو له لارې وپوښل شي او د سخت اقلیم پېښو او نورو اقتصادي او ټولنیزو پېښو او زیانونو سره به قوي شي . او همدارنگه د پایداریه پراختیایي موخو دسند په تطبیق سره به مناسب کاری فرصتونه برابر شی ترڅو افغانان وکولای شی په خپلو سیمو کې مناسبو کارونو ته لاس رسی ولری او کورنی او بهرنی کډوالی ته ضرورت پیدا نشی .
- د ټولنیز خونديتوب سکتور کې (6) اداري (د کډوالو او راستنیدونکو چارو وزارت ، د سرحدونو او قبایلو چارو وزارت ، پېښوته درسیدو په چارو کې د دولت وزارت ، د مهاجرینو او راستنیدونکو چارو وزارت ، د ښځو چارو وزارت ، او د کار او ټولنیزو چارو وزارت) شامل دي .
- دزابل ولایت جغرافیوی موقیعت ، اوسنی امنیتي وضعیت ، کډوال ، دوامداره وچکالی ، وزگارتیا ، اقلیمی بدلونونه ، دڅرخایونو غضب او د دکرنیزو ځمکو له منځه تلل او یا داستوگنی په کورونو او مارکیتونو بدلیدل ، داوبو او هوا ککړتیا ، دښاری نفوسو زیاتوالی ، فقر او بی وزلی هغه عمده لاملونه دی چی په ټوله د ولایت په کچه چاپیریالي ژوند ، روغتیا او خونديتوب اغیزمنوی د خوندي او سالم چاپیریال دمځته راتلو مخنیوی کوی ، لکه څرنگه چی په پورته ډول هغه لاملونه څخه یادونه وشوه چی تقریباً د ولایت ډیری وگړی له نوموړو چاپیریالی س تونزو اومشکلاتو سره مخامخ دی .
- روغ چاپیرل یواځی په اوبو او هوا پوری تړاو نلری بلکی دژوند نور معیشتی اړتیاوی دچاپیریال مهمه برخه تشکیلوی چی په همدی اساس کولای ددی ښار اوسیدونکی په دوه برخه وویشو .
- هغه خلک چې اقتصادي وضعیت یې ښه او یانښه ته نږدی دی دامکان ترحده یې خپل ژوند په ځانگړی ډول خوندي کړی او په نسبی ډول یې ځانته چاپیریالی شرایط برابرکړی دی چی دیادی گټگوری سلنه ډیره کمه ده .
  - پاتی نور وگړی چی په پورته کټگوری کی شامل ندی او اقتصادي وضعیت یې خراب او کمزوری دی او دژوند ستونزی او مشکلات یې کاملاً دکتنی او پام وړ دی ، پرته له هغه چاپیریالی امکاناتو څخه چی په ټوله کی ددولت له خوا دټولنی لپاره اماده شویدی لکه امنیت ، روغتیا ، پوهنی ، کړنی ، او مالداری ، بیا رغاونی او دیته ورته نور ښاری خدماتو څخه برخه مند دی .

1 - د کار او ټولنيزو چارو ریاست:

د کار، ټولنيزو چارو ریاست د دولت د کلیدي ریاستونو څخه دی چې په اقتصادي ودی او ټولنيزو مصونیت کی د یو فعال او خدمت گار ارگان په صفت یتیمو او بی بضاعته ماشومانو، بی وزله کورنیو کونډو، شهیدانو ورثه و او معلولینو، متقاعدینو او بی روزگاره ځوانانو ته خدمات وړاندی کوی چی په عمومی توگه لاندی اهدافو د لاس ته تحق ل لپاره فعالیتونه تر سره کوی چی موخي په لاندی ډول تشریح کیږی:

➤ په حرفوی اومسلکی زده کړوکی دکونډو، معلولینو او بی روزگاره ځوانانو روزل.

➤ د بشری قوی تنظیم او د کار مارکیټ تفتیش

➤ کار څخه د راپیدا شوو مشکلاتو حلول.

➤ متقاعدینو ته خدمات عرضه کول.

➤ د یتیمانو نبوونی - اوروزنه کی خدمات وړاندی کول.

➤ یتیمو ماشومانو ته س پانسر برابرول.

➤ دبی بضاعته کورنیو ماشومانو ته دوړکتون خدمات وړاندی کول.

➤ د ماشومانو محافظت او ساتنی او هغوی ته ټولنيزو خدمات وړاندی کول.

➤ یو فیصد جبران خساری جمع کول

پورته اهدافو ته د رسیدلو لپاره نوموړی ریاست په دوه عمده کاری ساحو کی خدمات وړاندی کوی

۱- د کار چارو سمون

۲- ټولنيز مصونیت

د کار د چارو امریت:

- دبشری ځواک تنظیم او د کار دبازار ارزونه ترڅو د کار دبازار اړتیاوي په گوته شې او داړتیا مطابق دفنی او حرفوی زده کړو پروگرامونه دپلی کیدو په موخه په نظر کې ورته ونیول شی ترڅو ماهر کارکوونکي په اړونده برخو کې وروزل شې له یوی خوا به د کار دبازار اړیتا پوره کړی او له بله اړخه به په ځان دبسیانې جوگه شې ترڅو خپله یو مسلکی متشبت شی.
- په دولتی او غیر دولتی ادارو کې نویوگمارل شویو کارکوونکو د کار دجواز صدور دکاردقانون او اړونده کړنلارو مطابق ۱: دمسلکی زده کړو (لیسانس) دکارجوازونه ۲: دمسلکی زده کړو (څوارلسم پاس) دکارجوازونه ۳: د عمومی زده کړو (دولسم پاس) دکارجوازونه ۴: دموسساتو او خصوصی شرکتونو دکارجوازونه ۵: دخدماتی او قراردادی کارکوونکو دکارجوازونه او یادو جوازو له صدورڅخه په لاس راغلی مبلغ ددولت عوایدوته لیردول کیږي.
- له کارڅخه دراپیداشویو شخړو دحل کمیسیون جوړول ترڅو په کاری ساحه کې دکارفرما او کارمند ترمنځ راپیداشوی شخړې داړونده قوانینو او کړنلارو په رڼاکې کې وڅیړل شي او حل شي.
- د کار دبازار د تقاضا مطابق دفنی او حرفوی زده کړو دپروگرامونو پلی کول.

- دکاری رژیم له تطبیق څخه څارنه.
- دولايت په کچه له هغو ددولتي، غیردولتي ادارو اوموسساتو کوم چې د فني او حرفوي زده کړو پروگرامونه پلي کوي د فني او حرفوي زده کړو دپروگرامونه دپلي کيدو له بهيرڅخه څارنه او اروزونه کول.

د ټولنيزو چارو امریت:

- د ماشومانو ساتنه او ټولنيز خدمتونه ورته وړاندې کول.
- هغه خطرونه چې ماشومانوته راجع وي له هغوی څخه نظارت اومخنيوی کول لکه له ماشومانو څخه دنشه يی توکو په قاچاق کې کار اخيستل، جنسي ځورونې، شاقه کارونه، په امنيتی ليکوکې جذب،.
- هغه کسان چې په مواد مخدرروړد وی صحتی مراکزوته معرفي کول ترڅو يې په ژوند کې بدلونونه راشی او له روغتيا وروسته د فني او حرفوي زده کړو په مرکزونو کې روزنه ورکول.
- د دولتي او خصوصي وړکتونو او روزنتونو څخه نظارت کول او هم بی بضاعته ماشومانو روزنتونوته ورپيژندل او يادو ماشومانو په روزنتونو کې رسمي زده کړی ورکول او ترڅنگ ساتنه کول.
- د کار اړوند د جبران خساری د تشييت د پروسی کنترول د جبران خساری د تطبیق به موخه.
- دولايت په کچه د ماشومانو دساتنې (CPAN) د شبکې غونډې له اړوند ارگانونو سره د ايرول او د متضرزو ماشومانو په گوته کول.

ټولنيزو خدمتونو ته لاسرسی په ځانگړې توگه بيا د ښځو لپاره

د ښځو لپاره زیاتره د فني او حرفوي زده کړو مرکز یواځی یو مرکز په قلات او شهرصفا ولسوالی کی د لنډ مهاله حرفوي زده کړو لپاره پرانیستل شوی دی چی د پروژي په شکل تطبیق کیږی.

2 - دکډوالو چارو امریت

د کډوالو چارو امریت یو مهم او کلیدی امریت دی چې د داخلی بیخایه شوی کورنیو او کډوالو کورنیو ته دغذایی او غیر غذایی موادو دویش ترڅنگ دځمکی دتوزیع پروگرام هم لری چې د قلات ښار په جنوب کی د شیخ متی بابا په نامه ښارگوټی لری او د (۱۰۰۰) داخلی بیخایه شویو او کډوالو کورنیو ته ځمکی توزیع شوی همدارنگه د کډوالو چارو امریت دبیرته داستنیدونکو کورنیو لپاره د حقوقی سلا مشورو ترڅنگ د هغو کورنیو سره هم مرسته کوی دکومو چې اولادونه دتعلیم له حق څخه بی برخی پاتی شوی دی چې په لاندی ډول تشریح کیږی:

بیرته راستنیدونکو او د کورنی بی ځایه شویو کسانو لپاره د سرپټونې او کور شتون

زابل ولایت ته د ۱۳۹۶ کال څخه تر ۱۳۹۷ کالونو په موده کی (۳۵۰۰) بی اسناده کډوالی کورنی راستنی شوی، چې دهغی له جملی څخه (۲۱۵۰) راجسترشوی کورنی دی.

د زابل ولایت دمهاجرینو چارو امریت لخوا د ۱۳۹۶ لمریز کال څخه تر اوسه پوری د (۱۰۰۰) د راستنیدونکو کډوالو کورنیو سره دسرپنا په برخه کې مرسته کړی ده.

د زابل ولایت دمهاجرینو امریت لخوا ۱۳۹۶ لمریز کال څخه تر اوسه پوری (۱۳۹) داستنیدونکو کډوالو سره دسرپنا یا شلټر کمک کړی

د زابل ولایت دکډوالو چارو امریت د ۱۳۹۷ کال څخه تر ۱۳۹۸ کال پوری د ۳۵۵۹ داخلی بیخایه شویو کورنیو سره دغذایی او غیر غذایی او نغدی مرستی کړی او د ۱۶۵ بیرته راستنا شویو کورنیو سره د نغدی او د سولرونو مرسته کړی

په روان ۱۳۹۹ کال ۳۸۴ کورنیو داخلی بیخایه شویو او بیرته راستانه شویو کډوالو سره د غذایی او غیر غذایی توکو او نغدی مرسته شوی

د کډوالو چارو امریت سره د داخلی بیخایه شویو او کډوالو کورنیو سره د کمک او همکاری په خاطر لاندی موسسات فعالیتونه ترسره کوی

HAPA, UNICEF, ACTITED, HRDA, NRC, DRC, WFP, UNOCHA, UNHCR

پورته موسساتو دنقدی، غذایی، غیر غذایی موادو مرستی ترسره کړی او د UNOCHA په مرسته کمکونه هماهنگ شوی.

او زابل ته راستانه شوی کورنی په لاندی برخو کی ستونزی لری:

۱- د ښارگوټو کمبود

۲- د کار نشتون

۳- د امنیت نشتون او شته ښارگوټو کی داسانتیاوو نه موجودیت

3- د پښتو په وړاندی د چمتووالی ریاست

د پښتو په وړاندی د چمتووالی ریاست د لمړی ځل لپاره د ولایاتو په سطحه په کال ۱۳۸۸ کی تاسیس او په کارپیل وکړ. د پښتو په وړاندی د چمتووالی اداري ترمنځه راتگ مخکی په زابل ولایت کی داسی مشخصه اداره چي د پښتو زیانمن شوو کورنیو سره مرسته وکړی وجود نه درلود. د زابل ولایت د پښتو په وړاندی د چمتووالی ریاست د کار د لمړی ورځی څخه تل هڅه کړیده چي پروخت د زیانمن شوو ولسونو ترمشکلاتو پوري ځان ورسوي. د ټولو دولتي او غیردولتي ادارو، مدني ټولنو او عامه خلکوسره ښه روابط ساتل د پښتو سره د مبارزې د چمتووالی ریاست له لمړیتوبونو څخه دي.

کاري پروسیجر:

▶ د پښتو په وړاندی د چمتووالی ولایتي ریاست په ولایت کی د خپلی مرکزی ادارې نمائنده گي کوي.

▶ د پښتو په وړاندی د چمتووالی ریاست پښتو ته درسیدو په چارو کی د دولت وزارت مقام، معاونینو او ولایت محترم مقام په رهبري او هدایت خپل کارونه مخته وړي.

▶ د پښتو په وړاندی د چمتووالی د قانون د ۱۱ مادې مطابق د پښتو سره د مبارزې د ریاست اجرائیوي امورات د پښتو سره د مبارزې د ولایتي کمیسیون له لاری تطبیق کیري.

شمیره	ولسوالی	د پښتو څرنگوالی	مرسته شوی توکي	مرسته کوونکی
۱	مرکز قلات	اورښتونه او سیلابونه	غنم	د هندوستان هیواد
۲	شاه جوی	اورښتونه او سیلابونه	غنم	د هندوستان هیواد
۳	شهرصفا	اورښتونه او سیلابونه	غنم	د هندوستان هیواد
۴	شینکی	اورښتونه او سیلابونه	غنم	د هندوستان هیواد
۵	نوبهار	اورښتونه او سیلابونه	غنم	د هندوستان هیواد
۶	اتغر	اورښتونه او سیلابونه	غنم	د هندوستان هیواد

د هندوستان هیواد	غنم	اوربستونه او سیلابونه	شملازیی	۷
د هندوستان هیواد	غنم	اوربستونه او سیلابونه	میزانه	۸
د هندوستان هیواد	غنم	اوربستونه او سیلابونه	ارغنداب	۹
د هندوستان هیواد	غنم	اوربستونه او سیلابونه	دایچوپان	۱۰
د هندوستان هیواد	غنم	اوربستونه او سیلابونه	خاک افغان	۱۱

د زیان منوونکو ډلو په تیره بیا د ښځو او ماشومانو خونديتوب

کله چی یوه پېښه رامنځ ته شی نو دولايت په کچه بېرني کمیته چی تقریباً ۱۸ کلیدی ریاستونه دولايت مقام په مشرتوب ناسته ترسره کوی، هره اداره دخپلی لایحی مطابق متضررو او یا خپل شویو خلکو ته کړنی ترسره کوی چی په یاده کمیته کی دولتی او غیر دولتی موسسات شامل دی چی دپیننی درامنځ ته کیدو په وخت کی پیننو ته دچمتووالی ریاست، ملی اردو، ملی پولیس، او ټولنه دپیننی دساحی څخه متضرر خلک خوندي ساحو ته چی عبارت له ښوونځی، مسجدونو او نور دولتی تاسیساتو ته انتقالوی او عملاً د ژغورنی کمیته چی په ولسوالی او مرکز کی شتون لری.

4 - د ښځو چارو ریاست

د دغه ریاست اصلي موخه د ښځو په وضعیت کې د بدلون راوستل دي چې دې موخې ته د رسېدو لپاره، د ښځو په برخه کې د دولت پالیسی او پلانونه تسویدوي، پراختیا ورکوي او د هغو له پلي کېدو څخه څارنه کوي. په افغانستان کې د جندر د ملي او نړیوالو پالیسیو له پلي کېدو څخه څارنه په ولایاتو کې د دغه ریاست اصلي نقش دی.

د زابل ولایت د ښځو چارو ریاست د ولایت په سطحه د ښځو لپاره په لاندی بخشونو کی فعالیتونه ترسره کوی :

۱: اقتصادي بخش

۲: فرهنگي بخش

۳: د ارتقای ظرفیت بخش

۴: اجتماعي او صحی بخش

۵: د حقوقی خدمتونو بخش

۶: د کاریابی بخش

اقتصادی بخش :

په اقتصادي برخه کی د موسساتو را جلبول او لاندی فعالیتونه ترسره کول

- د گلدوزی پروژه
- مالداري پروژه

په زابل ولایت کې د کوچیانو ژوند ته کتنه:

د کوچیانو حالت

د زابل په ولایت کې کوچیان د اوږي او ژمي په موسم کې په ټولو ۱۱ ولسوالیو کې او سپري په ځینو سیمو کې یواځې ژمی تیروي او په ځینو سیمو کې اوږی او ژمی اوسپري چې په مجموعي ډول ځمونږ د راتولو شوو معلوماتو له مخې ۲۳۰۰۰ شاوخوا کې کوچي کورنۍ په زابل ولایت کې ژوند کوي چې د یادې شمېرې ۶۰٪ سلنه کوچیان د اوږي په موسم سپرو سیمو او ایلبندونو ته ځي لکه (کابل ، لوگر ، کاپیسا ، پروان ، غوربند، شیبیر ، میدان ښار ، غزني ، هزاره جات ،) او ۴۰٪ یې اوږی او ژمی همدلته اوسپري ځکه چې مالونه نه لري او دلته په زابل کې ور مزدوري او یا هم پوله پټي کې بزگري کوي ، او کمه برخه یې چې اقتصادي وضعه یې ښه ده تجارتونه کوي او یا هم بارداره ترانس پورتنونه لري .

په زابل ولایت کې د کوچیانو وضعیت د پخوا په پرتله ډیر خراب دی ځکه چې د تگ راتگ په مهال لارې گودرې او پراونه د امنیتي س تونزو او یا هم داچې ولسي آبادی زیاته شوي نو دوی په ډیره سختی له یوې سیمې بلې سیمې ته لیږدي او یا هم مالونه په موټرو کې انتقالوي ، او بله داچې هغه پراخي دشتي ، غرونه ، مالچرونه ، ټاپوگان او یا هم د کابل سیند دواړه غاړې چې کوچیانو به پکې مالونه څرول او پخپله به هم پکې اوس یدل د ولس ، حکومت او یا هم اشخاصو له لوري نیول شوي قانوني اویا غیر قانوني شهرکونه او آبادی پکې شروع دي او غرونه د نش ته بارانونو او یا هم نه مسؤنیت له امله چې همیشه د جنگونو احتمال وي کوچیان نه شي کولای چې په خلاص مټ مالونه پکې و څروي نو له همدې امله یې مالونه د گیاه او څرولو له س تونزو سره مخ دي. او داڅو ولسوالی چې جنگونو ځپلې کوچیان یې هم لکه د میش تو ولسونو غونډې په نورو س یمو کې اوسپري چې ددوي په ټولنیز ژوند یې بدې اغیزي کړي او همیشه د مالچر او یا هم اوبه خور په سر جنجالونه رامنځته کوي ځکه چې س یمه تنگه او کمه وي او مالداري گټه وي .

د کوچیانو ستونزی (دصحت، ژوند، پوهنی، امنیت) په برخه کې

دصحت په برخه کې

په زابل ولایت کې په ټولو ولسوالیو کې دمیشو کوچیانو لپاره هیڅ ډول صحي تیمونه یا مراکز شتون نلری .

د ژوند په برخه کې

د هیواد په کچه د فقر ۵۴٪ کچه مخامخ د کوچیانو په ژوندانه تاثیر لري ، او بله داچې کوچیانو د وچکالی ، مهاجرتونو ، نش ته مالچرونو ، هزاره جات ته د نه تگ او نه پرېښودلو او نورو ټولنیزو او اقتصادي لاملونو له امله ډیره فیصدي کوچیان د ژوند په ډیره ټیټه کچه کې ژوند لري ، سرپناه او کورونه نه لري ، د بیکاری کچه پکې ډیره لوړه ده ، له ۶۰٪ ډیر کوچیان د فقر له کچې په ټیټه پیمانته کې قرار لري ، دولتي ادارو ، خصوصي سکتور او مؤسساتو کې ورته د کارزمینه نه برابرېږي، حرفوي زده کړو او کسبونو زده کولو زمینه نه ورته برابرېږي داخلي بي ځایه شوو ، یتیمانو ، کونډو ، معلولینو او معذورو کوچیانو ته حقوق نه رسپري.

د پوهنی په برخه کې

د زابل په ولایت کې کوچیان تر اوسه پوری کومه مشخص تعلیم بنسټ نلری.

امنیت په برخه کی

لکه څنگه چې امنیت یوه ملي مسئله ده او ناامني د ټول ولس لپاره یوه غټه ستونزه ده ولي د کوچیانو لپاره تر ټولو سخته ستونزه ده ځکه چې کوچیان دخپلو مالونو د پوولو او مړولو په موخه په لروپرتوسیمو ، غرونو ، دش تو و رشوگانو ، مالچرونو او دغرونوپه لمنوکې اوسېږي . د کوچي سرخیلانو د معلوماتو له مخې ځای په ځای کوچیان د ځمکنیو ماینونو ، جنگونو ، بمباریو او نږدو مرمیو ښکار کېږي او هیڅ ډول مصونیت نه لري ، او په مختلفو حالتونو کې زورېږي او د باج په شکل مالونه ترې اخیستل کېږي . او اوسنیو شرایطو ته په کتو سره دوی هیڅ داسې دفاعي اسلحه له ځان سره نشي گرځولای چې په غرو رغونو او یاهم لارو کې پرې د غل غدوی او یاهم د غره د څېړونکو ځناورو لکه پړانگ او لیونه پرې ځان او خپل مالونه وژغوري .

د کوچیانو محصولات

لبنیات ، شیدي ، مستي ، کوچ ، پنیر ، تروي ، وړی ، غوښې له خپلو اهلي مالونو څخه تولیدوی چی همدا تولیدات او غوښی د خرڅلاو لپاره مارکیټ ته په خپل وخت نه رسیږي .

د ټولنيز خونديتوب د سکتور انکشافی بودجه، عوايد:

۱ - د تيرو کلونو انکشافی بودجه مصرف:

گڼه	سکتور	اداره	کال	راغلی بودجه	مصرف شوی بودجه	د مصرف فیصدی
		د کار او ټولنيزو	1397	8073663	6842145	84%
		چارو ریاست	1398	8163569	7710669	94%
		د ښځو چارو	1397	88000	88000	100%
		ریاست	1398	384850	384850	100%
ټولټال				20954285	18803415	

د ټولنيز خونديتوب سکتور نورو ادارو په تيرو کلونو کې انکشافی بودجه نده مصرف کړی.

۲- ټولنيز خونديتوب سکتور د تيرو کلونو عوايد:

گڼه	سکتور	اداره	کال	راټول شوی عوايد	د عوايدو سرچینې
1	ټولنيز خونديتوب	د کار او ټولنيزو چارو ریاست	1396	37800	د کار جوازونه توضیح کول
			1397	89550	د کار جوازونه توضیح کول
			1398	69300	د کار جوازونه توضیح کول
		د شهیدانو او معلولينو آمریت	1396	2800	شهیدانو او معلولينو ته کارتونه ورکول
			1397	2950	شهیدانو او معلولينو ته کارتونه ورکول
			1398	3200	شهیدانو او معلولينو ته کارتونه ورکول
د سکتور ټولټال عوايد				205600	

درېم څپرکي

د پراختيايي بودجې د مصرف د اغيزمنتوب اقتصادي تحليل:

۱/۳ په تيرو دوه کلونو کې د تطبيق شويو پروژو د اغيزمنتوب اقتصادي تحليل:

په تيرو دوه کلونو کې يعنې د ۱۳۹۷ او ۱۳۹۸ مالي کلونو په دوران کې د زابل په ولايت کې ټولټال ۹۴ انکشافې پروژې تطبيق شوي دي چې اقتصادي تحليل يې په لاندې ډول دی.

د زابل ولايت په سطحه د ۱۳۹۷ او ۱۳۹۸ مالي کلونو په جريان کې د ټولو سکتورونو لخوا (۵۸) انکشافې ساختماني او (۳۶) خدماتي او د تجهيزاتو پروژې تطبيق شوي دي، چې په اقتصادي لحاظ تقريباً (۲۳۰۱) نفرو ته د کار زمينه برابره شوي ده چې ورسره د خلگو د بيکارۍ سطحه ټيټه شوي او د بيوزلي کچه يې ټيټه شوي ده، که چيرته هر کاريگر په اوسط ډول دکورني د ۵ نفرو د نفقي مسؤل وي نو (۱۱۵۰۵) نفرو ته به په غير مستقيم ډول د يادو پروژو په دوران کې کټه رسيدلي وي او دنفقي درسولو زمينه به ورته برابره شوي وي، او د يادو پروژو څخه به په اوسط ډول دمخليفو لارو (۳۷۱۴۱) نور نفرو هم په غيرمستقيم ډول گټه اخستي وي. چې د يادو پروژو په طبق او عملي کيدو سره د هغو خلگو د فقر او غربت په کچه کې چې د مياشتي د ۲۶۴۰ افغاني څخه کم عايد لري تقريباً (۴،۷٪) فيصده کموالي راغلي وي چې په دې سره کولای شو په راتلونکي د ډير موثريت سره د زيادو انکشافې پروژو په عملي کولو سره زياتو خلگو ته د کار زمينه برابره او ورسره د غربت په کچه نور هم کمښت راولو.

۲/۳ د انکشافې پروژو جدول

د هغو پروژو جدول چې د ۱۳۹۷ او ۱۳۹۸ مالي کلونو په دوران کې په زابل کې تطبيق شوي د مالي کال په ترتيب سره په لاندې جدولونو کې ښودل کيږي.

۲- د هغو پروژو جدول چې په ۱۳۹۸ مالی کال کې تطبیق شوی دی:

شماره	نام پروژه	ولایت	بودجه سال ۱۳۹۸ به افغانی	مصرف بودجه به افغانی	فیصدی مصرف بودجه به افغانی	فیصدی پیشرفت کارفرمایی	کاریابی در پروژه های ساختمانی			کاریابی در پروژه های خدماتی			مجموعه کاریابی ها مستقیم و مستند شونده گان غیر مستقیم در پروژه ها ساختمانی و خدماتی	ملاحظات
							مجموعه کاریابی مستقیم و مستند شونده گان غیر مستقیم در پروژه های خدماتی	مستند شونده گان غیر مستقیم در پروژه های خدماتی	کاریابی در پروژه های خدماتی مستقیم	مجموعه کاریابی مستقیم و مستند شونده گان غیر مستقیم در پروژه های ساختمانی	مستند شونده گان غیر مستقیم در پروژه های ساختمانی	کاریابی در پروژه های ساختمانی مستقیم		
1	برنامه ملی انکشاف مالداري وصحت حیوانی	زابل	1,185,102	1,185,102	100%	100%	0	0	12	422	410	422	422	
2	توسع كشت پخته وز غفران	زابل	685,050	685,050	100%	100%	0	0	9	334	325	334	334	
3	توزیع تخم های اصلاح شده بذری	زابل	715,400	715,400	100%	100%	0	0	14	1284	1270	1284	1284	
4	پروژه ملی مالداري و باغ داری	زابل	10,000,000	9,781,860	100%	100%	0	0	8	458	450	458	458	
5	مبارزه علیه امراض و آفات نباتی	زابل	150,400	150,400	100%	100%	0	0	12	492	480	492	492	
6	پروژه آبیاری و ذخایر آب	زابل	9,804,533	9,803,925	100%	38%	22	110	0	132	0	0	132	
7	خریداری ۵ قلم اجناس اطاق جلسه (میتینگ روم)	زابل	369,100	369,100	100%	100%	0	0	6	86	80	86	86	
8	دسینک 20 کیلو متره سرک حفظ و مراقبت	زابل	4,406,724	4,398,748	100%	100%	35	1675	0	1710	0	0	1710	
9	دپوهنتو لپاره داوبو رسول شبکه	زابل	2,006,252	2,006,252	100%	20%	18	90	0	108	0	0	108	
10	سرک قیر	زابل	32,463,234	32,463,234	100%	93%	25	125	0	0	0	0	0	168
11	احیایی مجدد کارز ها	زابل												
12	دکاربزونو چک دیمونو رغونه	زابل												
13	دکوچیانو لپاره داوبو دوه ریشتی شبکه جوړول	زابل	2,662,000	2,662,000	100%	100%	13	185	0	198	0	0	198	
14	دکریکت میدان	زابل	173,401,078	173,401,078	100%	92%	38	190	0	228	0	0	228	
15	تفریحی پارک	زابل	4,373,264	2,995,253	100%	68%	21	715	0	736	0	0	736	
16	مکتب بولان	زابل	8,109,337	8,109,337	100%	84%	14	70	0	0	0	0	84	736
17	مکتب عظمت	زابل												
18	مکتب باغ	زابل												
19	مکتب هولان رباط	زابل												
20	اوم نمبر مکتب احاطه	زابل												
21	شیخمتی 284 نفری لیلیه	زابل	5,000,000	5,000,000	100%	21%	35	175	0	210	0	0	210	
22	کورسهای سواد آموزی از طریق ملا امامان	زابل	243,000	243,000	100%	100%	0	0	25	710	685	710	710	

	2610	2610	2475	135	0	0	0	100%	100%	7,075,555	7,083,330	زابل	استخدام 135 معلمين اناث در رستاها	23
	572	572	560	12	0	0	0	100%	100%	384,850	384,850	زابل	دسياسی مشارکت اوانتخاباتوپه اړه عامه پوهاوی.	24
	650	0	0	0	650	625	25	50%	50%	3,343,800	3,343,800	زابل	پارک زنانه	25
	2650	0	0	0	2650	2625	25	70%	70%	6,205,881	6,205,881	زابل	دولایت مقام سرک	26
	490	0	0	0	490	475	15	100%	100%	4,906,685	4,906,685	زابل	دآزادی پارک ترمیم او په داخل کې حوض جوړول	27
	290	0	0	0	290	275	15	100%	100%	29,200,772	29,200,772	زابل	اعمار کنفرانس حال ولایت	28
	108	0	0	0	108	90	18	5%	5%	1,955,854	1,955,854	زابل	اعمار دیوال احاطوی پوهنتون زابل	29
	108	0	0	0	108	90	18	60%	60%	13,278,227	13,278,227	زابل	اعمار مکتب نسوان سینک	30
	90	0	0	0	90	75	15	56%	56%	12,402,195	12,402,195	زابل	اعمار مکتب نسوان رساله	31
	120	0	0	0	120	100	20	52%	52%	1,151,632	1,151,632	زابل	اعمار مکتب سرخسنگ	32
	84	0	0	0	84	70	14	25%	25%	2,149,746	2,149,746	زابل	اعمار مکتب باره خیل	33
	90	0	0	0	90	75	15	70%	70%	10,466,890	10,466,890	زابل	اعمار مکتب خاله	34
	90	0	0	0	90	75	15	20%	20%	3,459,781	3,459,781	زابل	BHC صحی کلینیک په مرکز قلات سینک کلی کی	35
	150	0	0	0	150	125	25	25%	25%	10,482,275	10,482,275	زابل	کامپلکس دار معلمین	36
	0	0	0	0	0	0	0	52%	52%	82,737,812	82,737,812	زابل	شفا خانه 100 بستریز	37
	1584	0	0	0	1584	1570	14	100%	91%	23,411,733	25,659,131	زابل	لوړگی مانده کاریز	38
	2410	0	0	0	2410	2375	35					زابل	16 بابه پلچکان	39
	950	0	0	0	950	925	25					زابل	حاجی گرانی مانده	40
	753	0	0	0	753	735	18					زابل	شنکی مانده	41
	0	0	0	0	0	0	0					زابل	5 بابه پلچکان دقلات او شهر صفا په سرک	42
	0	0	0	0	0	0	0					زابل	روغنیات	43

	1770	0	0	0	1770	1725	45	100%	100%	18,802,108	18,802,108	زابل	سریند و دیوار استنادی کانال لیکی	44
	1425	0	0	0	1425	1400	25	100%	100%	1,913,216	1,916,250	زابل	تحکیمات سواحل باکرزایی	45
	72	0	0	0	72	60	12	63%	100%	2775704	7,733,026	زابل	تحکیمات سواحل لالیان	46
	90	0	0	0	90	75	15					زابل	تحکیمات سواحل سینک	47
	108	0	0	0	108	90	18					زابل	تحکیمات سواحل میچن خیل	48
	78	0	0	0	78	65	13					زابل	تحکیمات سواحل کانال لندی	49
تراوسه سا	54	0	0	0	54	45	9					زابل	نصت استیشن هایپرو لوژ	50
	0	0	0	0	0	0	0					زابل	نصت استیشن هایپرو لوژ	51
	0	0	0	0	0	0	0	70%	100%	65,995,725	6,000,000	زابل	اعمار تعمیر کلینیک CHC	52
	0	0	0	0	0	0	0					زابل	عمار تعمیر کلینیک CHC	53
	0	0	0	0	0	0	0					زابل	عمار تعمیر کلینیک CHC	54
	0	0	0	0	0	0	0					زابل	عمار تعمیر کلینیک CHC	55
	1569	0	0	0	1569	1556	13	100%	100%	9,301,243	9,301,243	زابل	اعمار تعمیر کلینیک CHC	56
	54	0	0	0	54	45	9	100%	100%	6,679,750	6,679,750	زابل	اعمار کلینیک BHC	57
	291	291	276	15	0	0	0	100%	100%	207,000	207,000	زابل	حمایت از فعالیت های حقوقی، پلانگذاری وادغام مجدد	58
	3060	3060	2850	210	0	0	0	35%	100%	4,467,794	4,467,794	زابل	نفرو ته دفنی او 210 حرفوی زده کری ورکول	59
	90	0	0	0	90	75	15	35%	100%	3,695,775	3,695,775	زابل	تعمیر روزنتون	60
	84	0	0	0	84	70	14	100%	88%	4,889,510	5,530,474	زابل	تعمیر امریت کوچیان	61
	6	6	5	1	0	0	0	100%	100%	15,624	15,624	زابل	ارتقا ظرفیت برای کارمندان وزارت اقتصاد	62
	12	12	11	1	0	0	0	100%	93%	418,985	450,000	زابل	کرایه گیری ۱ عراده موتر	63
	31710	10337	9877	460	21373	20676	847			585,774,578	535,271,096		مجموعه	

څلورم څپرکی

په زابل ولايت کې د غير دولتي موسساتو د انکشافی فعالیتونو د موثريت اقتصادي تحليل:

د غير دولتي موسساتو په اړه معلومات:

هغه غير دولتي موسسات چې په ۱۳۹۹ کال کې په زابل کې فعالیت کوي:

په ۱۳۹۹ کال کې په زابل ولايت کښي د دوویشتم ۲۲ په شاوخوا کې غير دولتي بهرنی او داخلي موسسی او انجوغانی چې د بیلابیلو هیوادونو لخوا یی ملاتړ کيږی په مختلفو برخو کی لکه دکرهني، پوهني، روغتیا، ټولنيز خونديتوب او داسی نورو برخوکی فعالیتونه کوی او خلکو ته په مختلفو برخو کې اسانتیاوی او د کار زمينه برابروي چې د هغوی دغه فعالیتونه تر یو حده د زابل په اقتصادي او ټولنيز وضعیت مثبت تاثیر اچولی او ددی لاری خلگو ته د کار فرصتونه برابر شوی چې ورسره د خلگو د ژوند سطحه او وضعیت د ښووالي طرف ته تللی.

په دغو موسساتو کې (۱۰) بهرنی او (۱۲) کورنی موسسی او انجوغانی دی چې فعلاً په زابل ولايت کې فعالیت کوی.

د ملگرو ملتونو د اړونده ادارو جدول په لاندی ډول دی.

د UN ادارو جدول		
کتنه	د UN اداري نوم	کڼه
	UNICEF	۱
	UNWFP	۲
	UN WHO	۳
	UNHCR	۴

ټولو داخلي او بهرنیو موسساتو معلومات په لاندی جدول کې خلاصه شوی دی.

شماره	دموسسي بشپړنوم	لاند نوم	مسئول	دموسسي د فعالیت ساحه	آدرس	د تليفون شمیره
۱	ادبشری خدمتونو موسسه	HAPA	مد تر / نصير احمد	دکډولو او بی ځای شوی کورنیوسره دخوراکي اوغیرخوراکي توکو په برخه کی مرستی کوی	دمهاجرینوریاست	۰۷۰۸۶۸۶۳۳۱ ۰۷۰۰۳۳۰۳۳۸
۲	دبشری قواو دانکشاف موسسه	HRDA	هدایت الله فیضی	دداخلي اوله بهرڅخه راغلی بی ځایه شوی سره دغیرخوراکي توکو په برخه کی مرسته کوی	هواشنا سې	۰۷۰۸۴۱۸۴۲۴
۳	دکډوالوپه برخه کی موسسه	UNHCR	شاهنواز	په اړوند ولايت کی دخپلو پروژو څخه د نظارت په برخه کی فعالیتونه ترسره کوی	دمهاجرینوریاست	۰۷۰۳۶۶۲۳۵۵
۴	نړیوال غذای پروگرام	WFP	شریف الله	دغریبو اویوزولو کورنیوسره دخوراکي توکو په برخه کی مرستی کوی	دبی بی خاله لیبی څنگ ته	۰۷۰۵۰۹۶۷۹۴

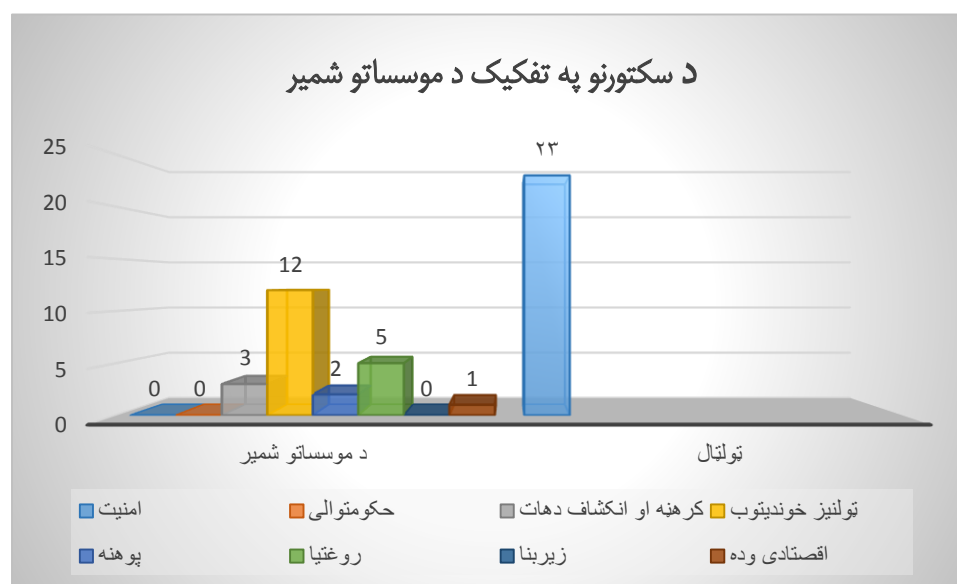
۰۷۰۷۶۱۶۱۳۵	دصحت عامه په ریاست کې	دپولیو له منځه وړلو په برخه کې فعالیت کوي	ډاکټر عمر	WHO	نړیوال روغتيايي موسسه	۵
۰۷۰۰۳۳۶۵۱۳	دپوهنې په ریاست کې	دحلی زده کړو په برخه کې فعالیت کوي	جانګیر شاه شمول	UNICEF	یونسیف موسسه	۶
۰۷۰۸۹۴۳۸۳۰	دکرهڼې ریاست	دکرهڼې دسکتور اړوند دمالدارۍ اوباغدارۍ په برخه کې فعالیت کوي	جان اغا /اسلام الدین	NHLP	دمالدارۍ اوباغدارۍ موسسه	۷
۰۷۰۷۶۷۲۲۷۷ ۰۷۰۷۸۰۶۶۲۳	دکاراوتولنیزوچاروړی است ترڅنګ	په انکشافی برخه کې فعالیت کوي	نور افغان	SDO	ولسی تړون	۸
۰۷۰۳۰۱۵۰۵۸	دبناروالی محترم ریاست	له هغه غریبو کورنیوسره دخوراکي توکو په برخه کې مرسته کوي چې د کرونا له امله ورته زیان رسیدلی وي	فیض محمد	KRO	کندهار دهما جریڼو موسسه	۹
۰۷۰۸۸۹۳۸۰۹	داعتماد روغتون څنګ ته	کلینیکونو ته ددرملودو پیلو په برخه کې فعالیت کوي	نورالله	ARCS	سره میاشت	۱۰
۰۷۰۰۴۴۹۹۱۹	معارف ته مخامخ	دماین پاکي په برخه کې فعالیتونه ترسره کوي	انجنیر نیازگل	MCPA	ماین پاکي	۱۱
۰۷۰۸۲۷۲۱۶۴ ۰۷۰۴۳۹۲۷۴۵	دشهید انواریت	دهغوملکي وګړو سره مرسته کوي چې د جګړه ایزو پېښوله امله ورته مالی اوځانی زیان رسیدلی وي	عبدالله سعادت	COMA C	له جګړه ځپلوملکي وګړوسره دمرستی پروګرام	۱۲
۰۷۰۸۴۱۸۴۲۴	هواشناسي	دکرونا ناروغی په مقابل کې دپېرني روغتيايي او حفظ الصحه اړوند دلاسونو مینځلو په برخه کې فعالیت کوي	حاجی هدایت الله فیضی	HRDA	دبشړی قواو دانکشاف موسسه	۱۳
۰۷۰۰۹۳۶۰۷۳ ۰۷۴۹۲۲۲۶۱۹	دولایتي روغتون ترڅنګ	دصحت په برخه کې فعالیتونه ترسره کوي	عبدالله روان	SDO	ایس دی او	۱۴
۰۷۰۰۸۰۰۹۶۰	دمرکزي جامع ته څېرمه	په مرکز اوولسوالیو کې له خلګوسره دسرینا او تعلیم اړوند مرکي کوي	همت الله	ACTED	اکتید	۱۵
۰۷۰۶۱۹۱۸۲۲	دکرهڼې ریاست	دغریبو کورنیو سره دمرغدارۍ په برخه کې فعالیت کوي	محمد عمر	WDOSS	دبلیو داس	۱۶
۰۷۰۰۳۷۰۲۵۱	درسالی کلی	دمصنوعي اعضاوو دجوړولو په برخه کې فعالیت کوي	کمال احمد	AOAD	دافغان معیوبینو دلاسرسي موسسه	۱۷
۰۷۰۰۹۳۹۳۰۰	دولایت مقام جادی ته څېرمه	په ښوونځیو اومدرسوکې دحایوي پروګرام تطبیق اودزده کوونکو دعامه سويو لوړول په برخه کې فعالیت کوي	سردارولی سرحدی	ANBO	دافغان ملت دجوړونی موسسه	۱۸
۰۷۰۵۳۹۹۳۳۴	دسیوری ادی ته څېرمه	دموسمی مرستو په برخه کې فعالیتونه کوي	روح الله پښتون	ANRCC	پشتیبانی غذایي فصلی	۱۹
۰۷۰۷۳۸۸۲۲۱		دغذایي اوغیرغذایي موادودتوزیع په برخه کې فعالیت کوي	دوست محمد	AEAO	افغان تعلیمی موسسه	۲۰
۰۷۰۵۳۲۸۶۹۲	سری میاشت ته مخامخ	دکلیوالی اقتصاد دپیاوړتیا په برخه کې فعالیتونه کوي	عبدالصبور	ADA	افغان پرمختیایي موسسه	۲۱

۰۷۰۰۰۶۹۳۶۵	معارف ته څېرمه	په ولسواليو کې د ماین پاکي اړوند د تخنیکي سروی په برخه کې فعالیت کوی	عصمت الله	MCPA	موسسه ماین پاکي	۲۲
۰۷۰۰۳۴۲۷۹۸		په مرکزلات کې د صحت په برخه کې فعالیت کوی	محب الله (بارک)	INTERS OS	موسسه انترس اس	۲۳
۰۷۰۰۰۸۲۳۸۱	ولایت مقام	د محلی ادارتو د تقوی په برخه کې فعالیتونه کوی	عبد الوهاب	ISLA	اسلا	۲۴
۰۷۰۷۲۰۶۴۱۵	د زری شفاخانې عمومی جادی ته څېرمه	د نړیدلو کورنو د جوړولو په برخه کې فعالیت کوی	فرید الله	DRC	دی آر سی	۲۵

د سکتورنو په تفکیک د موسساتو شمیر:

د سکتورنو په تفکیک د موسساتو شمیر په لاندې ډول دی.

د سکتور نوم	امنیت	حکومتوالی	کرهڼه او انکشاف د هات	ټولنیز خونديتوب	پوهنه	روغتیا	زیربنا	اقتصادی وده
د موسساتو شمیر	0	0	3	12	2	5	0	1
ټولټال	۲۳							

د موسساتو مصرف شوی بودجه:

په تیر یو کال کې دغه پورته ذکر شویو موسساتو او انجورانو په مختلفو برخو کې خلگو ته د خدمتونو د وړاندې کولو په برخه کې ( ) میلیونه بودجه مصرف کړې ده چې ددغی بودجی د مصرف د لاری یی خلگو ته په مختلفو برخو کې خدمات رسولی دی لکه د کار او حرفی زمینه برابرول د لومړنیو روغتیا یی او خوراکی توکو توزیع کول اړمنو او زیانمو شویو کورنیو ته، د زده کړی زمینه مساعده وول هلکانو او نجونو، ځینی انکشافی پروژی تطبیق کول او داسی نور.

کاری فرصتونه اغیزمنتوب:

په دغه موسساتو او انجوانو کې تقریباً د دوه زره ۲۰۰۰ په شاوخوا کې کسانو ته د کار زمینه برابر شوی ده او د یادو موسساتو سره په مختلفو برخو کې په کار بوخت دی.

همدارنگه د یادو موسساتو د فعالیتونو څخه په تخمینی ډول د (۶۸۲۰۰۰) په شاوخوا کې کسانو په مستقیم او غیر مستقیم ډول په ۲۰۱۹ میلادی کال کې گټه اخیستی او ددغو موسساتو د خدمتونو څخه خلگ اغیزمن شوی او ورڅخه یی گټه اخیستی ده چې دغه اغیزمنتوب او ددوی د خدمتونو څخه د خلگو گټه اخیستنه په مسقیم ډول د خلگو په ژوند باندی مثبت تاثیر کړی او د هغوی ژوند یی مثبت لور ته بولی او موسساتو دغه خدمتونه د خلگو د ژوند په تغیر او د ځان بسیانی په برخه کې تر یو حده مرسته کولای شی.

دغه موسسات او انجوانی هره یوه یی د خپل قرارداد او ترتیب شوی کاری پلان مطابق خپل فعالیتونه ترسره کوی او د اقتصاد ریاست ددوی له کړنو څخه نظارت کوی. چی په لاند ډول دیوشمیر موسساتو د فعالیت په اړه لنډه یاداوری شویده.

لومړی برخه :

هغه موسسات چی په دوهمه ربعه کی یی په زابل ولایت کی فعالیت شروع کړیده. په لاندی ډول دی.

په دوهمه ربعه کی HRDA، INTERSOS، KRO موسسات د اقتصاد وزارت په انلاین سیستم کی ثبت شوی چی د ټولنیز خوندیتوب روغتیا په برخه کې فعالیتونه ترسره کوی او دغه دوه سکتوری کې خلگو ته خدمات وړاندی کوی چی په لنډی د فعالیتونو څخه په لاندی ډول یادونه کیری.

KRO-۱: نوموړی موسسې یوه اضطراری پروژو درلوده چی په زابل ولایت کی یی ددوهمی ربعی په جریان کی په مرکز قلات کې د هغه پنځه زره ۵۰۰۰ غریبو، بیوزله، فقیری کورنیو سروی دناحیو دوکیانو، مدنی فعالانو په همکاری ترسره کړه چی دنړیوال ناورین له کبله ورته مالی اوځانی زیانونه رسیدلی وو ورته کارتونه توزیع شوی چی وروسته د نوموړی موسسی دغه لاندی ذکر شوی مواد په یادو پنځه زره کورنیو وویشل شول.

چی په مرسته شویو موادو کی دغه خوراکی توکی شامل وو ۱-۳ پارسله اوږه، ۲-۳ ډبی ۵ لیتره غوړی، ۳-۱۰ کیلو دال ۴-۲ کیلو مالگه اوداسی نور .

INTERSOS-۲: نوموړی موسسه ددوهمی ربعی په جریان کی په زابل ولایت کی دصحت دسکتور اړوند نوی فعالیتونه ترسره کوی چی تردامها له یی په زابل ولایت کی دخپلی پروژی دتطبيق لپاره دهغه کسانو لپاره ۲۴ بستونه اعلان ته سپارلی دی چی ددوی پر شرایطو برابر وو.

۳-HRDA: نوموړی موسسه د UNHCR په مالي ملاتړ دوه پروژې په زابل ولایت کې په ۱۳۹۹ کال کې عملی کوی اوله د لاس مینځولو (دواش پروژه) پروژه ده چی د کرونا ناروغی سره د مبارزی برخی ته ځانگړی شوی ده او په دغه برخه کی فعالیت کوی دا پروژه د مرکز په دری هغونقو کی چی هلته گڼه گوڼه زیاته وی (دموتروتم ځایونو کی) یوه یوه ټانکی نصبوی چی داهره ټانکی ددوه کسانوله خوا څخه دورځی په جریان کی کنترولیری او په نوموړی پروژه کی ۶ کسانوته د کارزمینه هم برابرشویده

دوهمه پروژه (PSN) چی د ځانگړو اړتیا لرونکو کسانو سره په مختلفو برخو کی مرسته کوی لکه دخیاطی دماشین ، د کالو مینځلو ماشین ، لاسی کراچی ، پرچون ،نجاری سامان ، اوداسی نورو یو شمیر برخو کی کومک کوی چی تر دامهاله یی د ۹۰ کورنیوسروی دموظف هیئت په حضور کی ترسره کړیده چی له دی جملی څخه یی ۲۳ کورنیوته پورته ذکر شوی توکی توزیع کړی اود پاتی کورنیو اسناد تر پروسیس لاندی دی چی د ۲۰۲۰ کال لپاره په زابل ولایت کی د ۶۰۰ کورنیو سره د مرستی پلان لری .

۴- ACTED: دغه موسسی په ۱۳۹۹ کال کې په زابل ولایت کی د کرونا ناروغی سره د مبارزی په برخه کې د اقتصاد ریاست سره په همغږی څلور زره ۴۰۰۰ ماسکونه د ځینو سکتوری ریاستونو سره مرسته کړی دغه ماسکونه درسینو په حضور کی هغه سکتورونو ته توزیع شول چی له بیوزله او فقیرو کسانو سره سر اوکارلری لکه دپښو پروړاندی دچمتوالی ریاست، د قلات ښاروالی، د مهاجرینو آمریت، دعامی روغتیا او د اقتصاد ریاستونو ته چی د اقتصاد ریاست سره مرسته شوی ماسکونه د دوه فابریکو کارکوونکو ته توزیع شوی.

دوهمه برخه !

په دی برخه کی دهغه موسساتو د فعالیتونو څخه یادونه شویده د کال د شروع څخه یی فعالیتونه شروع کړی.

HAPA: نوموړی موسسه له څه وخت راهیسی په زابل ولایت کی د کډوالو اوبی ځایه شویو غریبو کورنیوسره په مختلو برخو کی لکه د بېړنیو واقعاتو په وخت کې د متاثره شویو کورنیو سروی ماتورینگ او د غیرغذایی موادو توزیع ، دبیرته راستنیدونکو کډوالو کورنیو سروی ، ثبت اوراجستر ، او دطبیعی افاتو څخه د متاثر شویو کورنیوسروی اودغذایی موادو په مقابل کی د نقدی پیسو دتوزیع په برخه کی فعالیت کوی چی تر دامهاله دنوموړی موسسی دمسئولینو په وینا د ۱۳۷۱ غریبو اوبیوزلو کسانو سره د UNICEF موسسی په مرسته دغیرخوراکی توکو کومک کړی ده او د ۱۵۳۹ کسانوسره یی WFP موسسی لخوا دخوراکی توکو په برخه کی مرسته کړیده اوله ۶۵ غریبو کورنیوسره د WFP موسسی لخوا د نقدی کومک شویده البته په ۲۰۱۹ کال کی په ۲۰۲۰ کال کی ۵۵۸ کورنیوسره د WFP موسسی لخوا دخوراکی توکو کومک شویده اود ۳۴۸ کورنیوسره د UNICEF موسسی لخوا دغیرخوراکی توکو مرسته شویده .

HRDA: نوموړی موسسه هم یوه داخلی انجوده چی له څه مودی راهیسی په زابل ولایت کی د ځانگړو اړتیا لرونکو کسانو سره په مختلفو برخو کی لکه دخیاطی ، د کالو مینځلو ، چرگانو ، لاسی کراچی ، دکارتونو اوالماری اوداسی یوشمیر نورو برخو کی فعالیتونه ترسره

کوی چی تردامهاله یی دنوموړی موسسی دمستول په وینا په زابل ولایت کی په ۲۰۱۹ کال کی ۳۵۰ کورنیوسره کومک شویده اود ۲۰۰ کورنیوسروی یی اوس ترجریان لاندی ده چی ددی کیسونو (Cases) ارزښت له ۵۰۰۰ څخه بیاتر ۲۵۰۰۰ افغانیوپوری رسیږی. **NHLP**: دغه برنامه چی دکرهڼی وزارت په همکاری دافغانستان په یو شمیر ولایتونو کی په دوه برخو کی فعالیت کوی چی یوه یی د مالداری بله یی د اوباغداری برخه ده چی داهر یوه یی په مختلفو برخوکی لکه کشمش خانو جوړول، چک ډیمونه اومختلف ډیمو وباغونه جوړول لکه دانارودباغ جوړونه، دبادامو دباغونو جوړول، دانگوردباغونو جوړول، دپستی دباغونو جوړول اوداسی یوشمیرنورو برخو کی فعالیت کوی چی تردامهاله یی دنوموړی برنامی دمستولینو په وینا په زابل ولایت کی ۷۵۴ جریبه باغونه نهه (۹) دانی کشمش خانی او ۵۱۰ جریبه قوریه جات جوړکړیدی او ۱۵۰ بابه یی دهقانانوته زینی ددواپاشی اوشاخبری لپاره توزیع کړیدی اودمالداری په برخه کی ۷۵۰ کسانوته دمختلفو امراضو په برخه کی لکه دواکسین په برخه کی دساری ناروغیوپه برخه کی دامراضو دکنترول په برخه کی مختلف ټرینینگونه ورکول شویده همدارنگه په دی کی مختلف صحی کیتونه ورکول اودکنجوړی دجوړولولطریقی هم ورته ښودل شویده دغوجلودترمیم په برخه همکاری ورسره شویده دشیدودمارکیتینگ په برخه کی همکاری ورسره شویده اوله هغوبنځوسره چی شیدی خرڅوی ۵۰ دانی غرکی ورکول شویده اوهمدارنگه تراوسه دزابل ولایت په ټولو ولسوالیوکی ۸۵۰۰۰ پسونوته برسلیوزواکسین ورکول شویده او ۱۵۰۰۰ پسونوته PPR واکسین ورکول شویده .

SDO: نوموړی موسسه په مختلفو برخوکی لکه دواش په برخه کی، انکشافی برخه کی په قلات مرکز اوشهرصفاولسولیوکی فعالیتونه ترسره کوی دنوموړی موسسی دمستولینو په وینا په زابل ولایت قلات مرکز کی ۱۸۴ شورراگانی او شهرصفاولسوالی ۱۱۳ شورراگانی په مختلفو برخو کی فعالیتونه ترسره کوی چی له دی جملی څخه ۲۰ د شورراگانو کارونه په مرکز او ۱۰ د شورراگانو کارونه یی هم په شهرصفاولسوالی کی پاتی دی دنورو ټولو شورراگانو کارونه اوس فعلا دجریان په حالت کی دی اونوموړی برنامه یوه دواش په نامه پروژه هم په ۲۰۱۹ کال کی درلو ده چی په شاه جوی اوقلات مرکز کی په تعداد ۴۵ دانی ۱۱ انچ برمی وهلی دی چی له دی جملی څخه ۲۲ په مرکز او ۲۳ دانی هم په شاجوی ولسوالی کی ددوی په وینا چی ۸ دانی مونوری په شاه جوی ولسوالی کی جوړی کړیده او ۱۲۰۰ دانی مو صحی کیتان ورته توزیع کړیدی .

ARCS: نوموړی برنامه چی دسره صلیب په همکاری فعالیتونه ترسره کوی دمستولینو په وینا یی په دوه عمده برخو کی فعالیتونه ترسره کوی اول شدیدې سوختگی دوهم دزړه دسوری په برخه کی نوموړی موسسه دولایت په سطحه څلورکلینیکونه لری چی عبارت دی دخاک افغان ولسوالی کلینیک، شاه جوی ولسوالی کلینیک، میزانی ولسوالی کلینیک، اونوخیزکلینیک چی دورځی په جریان کی له ۷۰-۸۰ مریضان گوری او یوهم په قلات مرکز کی چی داهم دورځی په جریان کی له ۸۰-۹۰ مریضان گوری اویوبل ټیم لری چی هغه په میاشت کی ۲۰ ورځی په ساحه کی اولس ورځی په کلینیک کوی وی یعنی په هغو ساحو کی چی هلته کلینیک ته لاسرسی نه لری ددوی په وینا دزابل ولایت په مختلو ولسوالیوکی یی دسوی تغذی موادتوزیع کړیدی لکه په شاه جوی، شهرصفا، اوسیوری ولسوالی اوداسی نورو

MCPA: دغه موسسه دماين پاكی په برخه كې په زابل ولایت کی فعالیت کوی دنوموړی موسسی دمستولینو په وینا د ۲۰۱۹ کال له شروع څخه بیا تر ۲۰۲۰/۵/۳۱ نیټی پوری ۸۸۶۳۲۶۹ مترمربع ساحه له ماینونو او ناچاودتوکو څخه پاكه كړیده او ۵۴۷۳۵۰۴ مترمربع ساحه پاتی ده چی له ماینونو څخه پاكیدوته اشد ضرورت لری دنوموړی موسسی کاری ټیم دکار په جریان کی په لاندی تعداد ناچاودتوکی خنثی کړیدی ۱۸ حلقی دوسایلو ضد ماینونه، ۲۴ حلقی ضدپرسونل ماینونه، یو حلقه ناچاودتوکی نوموړی موسسه ۲۶ کاری تیمونه او ۸ تیمونه دماشینری لری چی په مختلفو ساحوکی فعالیتونه ترسره کوی نوموړی موسسه

۲۰۱۹د کال له شروع څخه بیا تر ۲۰۲۰/۵/۳۱ نېټې پورې دمختلفو لاملونو له امله ۵ میاشتې کارونه دریدلي وو لکه دکرونا ناروغی، دپښتو، اوولایتی چالشونو له امله اوداسی نور .

COMAC: دغه موسسه د افغانستان په یو شمیر ولایتونو کې په مختلفو برخو کې فعالیت کوی دنوموړی موسسی دمستولینو په وینا چې په زابل ولایت کې یی لاندی فعالیتونه ترسره کړیدی ۲۹۵ نوی پېښی ثبت کړیدی، ۳۴۳ کورنیوسره ۵۱۷ کیتونه اولیه مرسته کړیده، ۶۰ کورنیوسره یی اوردمهاله مرسته کړیده، ۲۰ کورنیوسره طبی مرسته شویده ۳ کورنیوسره روانی مرسته شویده یعنی بل کلینیک ته مو تبدیل کړیدی، دولت ۹۲ کسانو ته یی دظرفیت سازی تیرینگونه، ۲۵ نورو کسانوته یی دحیواناتو دناروغیو په هکله تیرینگونه ورکړیدی .

SDO: دغه انجو دصحت په برخه کې فعالیت کوی او دولايت په سطحه یی په ۳۱ کلینیکونو کې خوراکی توکی توزیع کړی او څلور پروژی لری

۱- دملاریا پروژ: داپروژه هغه کلینیکونوته دملاریا دواورکوی چې لابراتوارولری او ۳۳ نورو کلینیکونوته یو قسم دملاریا دواورکوی
۲- گوی پروژ: داپروژه دولايت په سطحه ۲۲ کلینیکونو کې واکساتوران لری په هغه مربوطه کلینیک کې خلگو ته واکسین ورکوی
۳- دوهمه دگوی پروژ: داپروژه په هغه ساحو کې علمی کپری چې کلینیکونوته لاسرسی نه وی (سپنی ساحی) سیارتیمونه ورخی اوهلته واکسین ورکوی .

۴- دملاریا پروژ: چې په دی پروژ کې دزابل ولایت په یو شمیر ولسوالیو کې لکه شملزی، اطغر، شینکی، او قلات مرکز کې هغه زانان ووته پشه خانی توزیع کوی چې حمل ولری چې تردامهاله یی دنوموړی موسسی دمستولینو په وینا ۱۱۰۰۰ پشه خانی توزیع کړیدی .

ACTED: دغې موسسی دداخلی بی ځایه شویو اومهاجرینو دحالت دمعلوماتو لپاره دوه ځلی په زابل ولایت کې دSampled سرویگانو په برخه کې فعالیت کړیده چې یو ځل یی د OHW اودوهم ځل یی په خپله ACTED موسسی دزابل ولایت په یو شمیر ولسوالیو کې سروگانی ترسره کړیدی .

WDOSS: داچې نوموړی موسسی د زابل ولایت په څلورو ولسوالیو کې دمرغداری په برخه کې قلات مرکز، شهرصفا، شاه جوی، اوشینکی ولسوالیو کې په فعالیت شروع کړیده دنوموړی موسسی دمستولینو په وینا چې دهری ولسوالی سهمیه ۲۵۰ کورنی ده لومړی ۱۰۰۰ غریبو اوبیوزلی کورنیو سروی کپری اوروسته له هغه څخه هری کورنی ته ۳۰ دانې چرگان سره له نقشی ورکول کپری اودنوموړی اداری دتیم خوا څخه په میاشت کې څو ځلی نظارت ترسره کپری .

AOAD: نوموړی موسسی اوس په زابل ولایت کې په فعالیت شروع کړیده او دمیو بو کسانو دفزیکي جوړښت په برخه کې کار کوی دمستولینو په وینا چې تردامهاله ۵۰۰ کسانو سره دفزیکي بیارغونی په برخه کې همکاري شویده ۱۵۰ کسانوته یی حرکی وسایل لکه لکړی اوداسی نوروبرخو کې کومک کړیدی ده ۱۳۰ کسانو ته دصحت عامی پرسونل ته دمعلولیت اوفزیکي بیارغونی په برخه کې تیرینگونه ورکړل شویده ۱۰۰ کسانوته یی دکروناسره دمبارزی اومخنیوی په اړه عامه پوهاوی ورکړیده دمعلولیت اړوند پېښو په اړه دقلات مرکز اړوند سیموته سیارسفرونه کړیدی .

ANBO: دغه موسسه د زابل په ولایت کې د کوچنیانو د پوهی او د ښوونځیو او مدرسو د زده کوونو تعلیمی ظرفیت لوړونی په برخه کې فعالیت کوی، نوموړی موسسی په زابل ولایت کې د ښوونځیو اومدرسو زده کوونکو دظرفییت لوړونی په برخه تردی مهاله دغه لاندی فعالیتونه ترسره کړیدی .

۱- زر ۱۰۰۰ کسانوته دانگلسی اوکمپیوټر دزده کړی زمينه برابرول .

۲- اووه سوه ۷۰۰ کسانوته ددینی زدکړه زمينه برابرول ،

۳- ۱۲۰ کسانو ته له کمپیوټر زده کړی د فراغت زمينه برابرول .

۴- ۲۵ دانی سمینارونه دعامة پو هاوی په برخه په لاره اچول .

۵- دیو باب مجهز کتابتون جوړول .

۶- دکرونا ناروغی په جریان کی ددری راډیو گانی له لاری دانلاین زده کړی پروگرام مخته وړل .

۷- په لومړی ځل په زابل ولایت کی په دری ژبه ددری زبانو لپاره په خپله مورنی ژبه دوه صنفو جوړول .

ANCC: دافغانستان دبیادانولو ملی موسسی د ۴۰۳۰ غریبو اوبیوزلو کورنیو سره یی د زابل ولایت په شاه جوی ،ارغنداب ،شملزی ،شینکی ،نوبهار کی دلاندی خوراکی توکو په برخه کی مرسته کړی او دغه لاندی توکی یی هری کورنی ته توزیع کړی دی لکه ۳پارسله اوږه ،۳دبی غوړی ۵لیتره ،۲کیلوما لکه ،۱۴کیلودال اوداسی نو چی دهری ولسوالی سهمیه په لاندی ډول ده

AEAO: افغان تعلیمی موسسی په زابل ولایت کی د ۳۵۰ غریبو اوبیوزلو کورنیو د سروی د ترسره کولو وروسته د خوراکی او

غیرخوراکی توکو مرسته کړی ده چی په توکو کې ۲۵کیلو اوږه ،۵ لیتره غوړی ،۳ دانی طوسان ،یومن بوره ،یو من لوبیا اوداسی نور

ADA: دغه موسسه په زابل ولایت کی دښځو سره داقصادی پیاوړتیا په برخه فعالیت کوی چی دافعالیت دقلات مرکز اړوند په

۹۵کلیو کی ترسره کیری ددی پروژی په پلی کیدو سره به په زابل ولایت کی ښځی په دی وتوانیری چی په څه ډول دوی وکولای شی

چی له بانکونو څخه راکړه ورکړه او قرضه ترلاسه کړی اود خپل ژوند ورځنی چاری مخته یوسی اوداسی نور .

UNHCR: د ملگرو ملتونو د مهاجرینو نړیواله ده دغه موسسه یو ډونر ده اوپه دوه برخو کی سرویگانی ترسره کوی چی یوه دجگړه

ځپلو په برخه کی چی ورسره دغیرغذایی موادو په برخه کی مرسته کیری اوبله یی هم دطبعی افاتو په برخه کی سرویگانی ترسری کیری

چی په عین حال کی له دواړو سره کومک کوی اوعده فعالیتونه یی په لاندی ډول دی .دخیمو په برخه کی ،دخوندیتوب په برخه کی

د،۲۰۰ کورنیوسره د سولر په برخه کی ۳۵۰ کورنیوسره دمختلفو کیسونو په برخه کی دکروناسره دمبارزی په برخه کی په قلات مرکزی

په دری ځایونو کی دپانکی نصبول له معارف سره د۳۷صنفی خیمو مرسته کول ،په قلات مرکز اوشهرصفا ولسوالیوکی عامه پوهاوی

پروگرامونه ،اود ۶۰۰ نورو کورنیوسره په زابل ولایت کی په مختلفو برخوکی مرسته کوی البته په ۲۰۲۰ کال کی چی اوس جریان لری

په نوموړی کال کی ۹۰ کورنی سروی شوی او ۲۰ کورنیوته مواد توزیع شوی دی اوپاتی یی جریان لری

:WFP

WHO: داچی نوموړی یو نړیوال صحی سازمان دی اودزابل ولایت په ټولو ولسوالیو کی د صحت په برخه کی پروگرامونه مخته وړی

اونوموړی سازمان په اړوندولایت کی ساحوی دفترونه نه لری نوموړی سازمان یوازی دخپلو فعالیتونو څخه دنظارت په برخه کی ،

دواکسین په برخه کی او عاجلو واقعاتو په برخه کی عمده فعالیتونه ترسره کوی .

UNICEF: نوموړی موسسه د معارف په همغږۍ د چټکو او محلی زده کړو په برخه کې فعالیت کوي د مسټولینو په وینا یې چې تر دامهاله یې د زابل ولایت د ټولو ښوونځیو د شاگردانو احصایه راتوله کړېده او وروسته موورته قرطاسیه، کتابونه، قلمونه، څیمې ویشلې دی اوزیاتره مووالسوالیوته هم انتقال کړېده د قرطاسی د انتقال لپاره مومالی لگښت هم ورکړېده ټول ۲۷۰ ټو لگی مو رسمی مکاتبوته تسلیم کړېدی .

پنځم څپرکي

د افغانستان د سولې او پرمختيا ملي چوکاټ او د ملي لومړيتوبونو پروگرامونه

(ANPDF/ NPPs)

۱. د خصوصي سکتور د پراختيا پروگرام

د خصوصي سکتور د پرمختيا پروگرام د هيواد د اقتصادي پياوړتيا لپاره د يو مناسب چاپيريال ايجادول دي، د صلحي او امن راوستل، د پانگي اچونې لپاره د يو مناسب سوکاله چاپيريال رامنځ ته کول، د اعتماد وړ بنسټونه رامنځته کول دا ټول کولای شي چې هغه شخصي پانگي چې په خليج او نورو هيوادونو کې وجود لري را جلب کړي، دولت حکومتي بيروکراسي راکمه کړي، د ملکيت حقوق واضح يي کړي، د صادراتو پروسه يي اسانه کړي، برق ته د لاس رسې موقع يي مساعده کړي، ترانسپورت سهولتونه رامنځ ته کړي. اوس د سوداگرو ژوند تر ډيره بريده خوندي ده، بغير د نظامي توکو د وارداتو څخه په اوسني وخت کې د افغانستان واردات لس برابره د صادراتو دي، په وارداتو او صادراتو کې دغه ناپيداري يو تعداد زيات محصولات په داخل د هيواد کې يا بهر د هيواد چې پانگي اچونې ته يوه ډيره ښه فضا رامنځته کوي، په هيواد واړه او لوی سوداگر په ډيرو سوداگريو باندې بوخت دي چې د بي شميره دندو موقع مساعده وي، د کوچنيو او متوسطو سوداگريو لپاره پالیسي دداخلی تضاد پر بنا د وارداتو د زياتوالي تغير په هغو ساحو کې چې افغانستان هلته نسبي گټې وي تمرکز لري، د بيروکراسي له امله د ستونزو کمول کېدې شي په ډيرو مواردو کې، دولت د پانگې اچونې هڅولو او د کارونو د رامینځته کولو لپاره د تمویل فنډ ته اړتيا ونلري، او په ډيرو مواردو کې دولت کولای شي د نظارتی صلاحیتونو او قانون څخه په استفادې او د پانگوالو هڅونه پانگي اچونې ته او ناامنيو او خطراتو کمول کولای شي چې په هيواد کې د پانگي اچونې لپاره موقع مساعده کړي. په ځينو حالاتو کې، افغانستان د پانگې اچونې د ښه کولو لپاره قوانين کارولي دي کوم چې واقعا گټور تمام شوي او په تنظيماتي قواعدو کې بدلونونه د پانگې اچونې په برخه کې د ليرد او خوځښت سبب گرځيدلی او د خدمتونو وړاندې کولو کې ښه والی رامنځ ته شوی. د مثال په توگه د مخابراتو په خصوصي سکتور کې اصلاحات لکه د مخابراتي جواز ورکولو سييس تم بياکننه، په هيواد کې د مخابراتي تکنالوژي سکتور چټکتيا دوده سبب شوی.

د حکومت د څارنې په بهيرونه کې معمولا هغه قواعد او مقررات شامل دي کوم چې منل کېږي مگر د دې قواعدو پلي کول په مختلف پړاوونو کې شامل دي، حکومت ژمن دی چې د سوداگري په بهير کې اصلاحات راوستلو او اداري مسلو ساده کول او په مهمو وزارتونو کې د آسانتياوو په گډون د خدمتونو چټو کولو او د خدمتونو چټکولو آسانتياوې، د بيلابيلو خدمتونو سره چې په يو ځای کې چټو شوي دي، د نظرو اصلاحاتو پلي کولو له لارې د سوداگري پروسې آسانول او په اليکټرونکي حکومتداري سره بهتروالی پيدا کړي. د دولت د څارنې په مقرراتو او قوانينونو کې اصلاحاتو راوس تل د بيوزلو لپاره د پانگوني فرصتونه چټو کوي، دولت په لويو او کوچنيو بنارونو کې د بي وزله ښاري خلکو لپاره موقع مساعده چې دخپل ملکيت سند ترلاسه کړي او په خپلو ملکيتونو کې کوچنی او يالوي پانگوني وکړي، په راتلونکې کې، د گرځنده تليفونونو له لارې د اليکټرونیکي اسانتياوو پراختيا او د بي وزله او غريبانو لپاره برقي تاديات او لرې پرته سيمي چې د هيواد مالي سييس تم ته لاسرسي نلري د پيسو د راټيټولو او د پيسو ليرد لگښت کمولو سره دهغوی لپاره د هيواد مالي سييس تم ته د لاسرسي موقع چټو کوي چې د خصوصي سکتور په واسطه د دندو رامنځته کولو موخې عبارت دي له:

- د اغیزمنو او رقابتي بازارونو جوړول
  - د کوچنیو او لویو سوداګریو ملاتړ کول په ځنګړې توګه د دافغانی توکو د صادره کوونکو شرکتونو
  - د داخلی او بهرنی پانګوالو تشویق کول
  - د خصوصی سکتور د پیاوړتیا لپاره د پانګوالو او سوداګرو لپاره یو مناسب چاپیریال رامنځ ته کول
- هر ډول بریالی پرمختیا د یو باثباته مالي سکتور ته اړتیا لري حکومت د مالي سکتور د سمون لپاره دوه اړخیز ستراتیژي لري؛ اول: د خلکو باور لاسه راوړل، د تشبثونو له لرې کولو سره د مالي سکتور پیاوړتیا، او د بانکونو تنظیم کولو لپاره د اعتبار وړ سیستم چټکول. داډول کړنو د بانکدارۍ په پراختیا کې مرسته کوی او د تشویق له لارې به په دې سکتور دنوښتونو موقع مساعده شی.
- زموږ تمرکز د ثبات او دوام په تلپاتی ساتلو کې دی او خدماتو ته د لاسرسی اسانتیا او د تنظیم کونکي کاري چوکاټ لوړولو له لارې او د مالي سکتور لپاره ثبات راوستلو نظارت ده. د خطرونو پر بنسټ د پلټنې موډلونو کارول؛ د حکومتي بانکونو د خطرونو نظارت کولو لپاره د واحدنو جوړول؛ د تکراری مواردو د لرې کولو لپاره قواعد او مقررات باندی بیاکننه او اغیزمنتیا او موثریت په اړه ډاډ تر لاسه کول؛ تر ۲۰۱۷ کال پوری دافغانستان بانک په اړه بشپړه بیاکننه؛ خصوصی شرکتونو ته د پور ورکولو لپاره د خصوصی بانکونو ته هڅ ونه؛ بانکي خدماتو ته دښاریانو لاس رسی د ۲۰۱۷ زیږدیز کال تر پای پوری.

۲. د ولسي تړون پروګرام

دولسی تړون پروګرام دوزارتونو ترمنځ یو نوی دولتی پروګرام ده چی تر راتلونکو لسو کلونو لپاره به دافغانستان ولس ته په اساس توګه خدمتونه وړاندی کوی، دغه پروګرام د ملی پیوستون د پروګرام څوارلس کلنی تجربی په نظر کی نیولی سره او دټولو نورو پروګرامونو ځای ناس تی ټاکل شوی ده

دغه پروګرام دلسو کلونو لپاره (۲۰۱۶ تر ۲۰۲۶) (په کلیو او ښارونو کی دمعیاری خدمتونو د وړاندی کولو لپاره طرحه شوی؛ دیادونی وړ ده چی دافغانستان حکومت او نړیوال بانک ددی پروګرام بسپنه ورکوونکی دی چی په دریو مرحلو کی به پلی کیږی. اوله مرحله د اکتوبر ۲۰۱۶ څخه شروع تر ۲۰۲۰ پوری به ۳۴ د ولایتو د ۱۱۷ ولسوالیو په ۱۲۰۰۰ کلیو کی به پلی کیږی، دوهمه مرحله د ۲۰۲۱ تر ۲۰۲۳ دوام ولری چی تر ۱۲۰۰۰ کلیو زیات به تر پوښښ لاندی راوولی، او په دریمه مرحله تر ۲۰۲۶ پوری دوام ولری چی اولی او دوهمی مرحلی په گډون به ۳۶۰۰۰ کلی دهیواد په سطحه تر پوښښه لاندی ونیسی.

دولسی تړون دپروګرام اصلی موخه او اهداف عبارت دی له:

- د کلیو، او ښارونو تر مینځ د یووالي په رامنځته کولو کې مرسته
- دحکومت او خلکو په مینځ کی د اړیکو غښ تلی کیدل.
- د فقر کمولو لپاره اساسي خدماتو چټو کول
- دکلی پرمختیایی شورا درهبری لاندی دپرمختیایی کارونو ترسره کول

■ په پرمختیایي کارونو کې د کلي دخلکو دگډون څخه ډاډ ترلاسه کول په ځانگړي توگه دمتضرره قشرونو څخه.

د ولسي تړون د اقرا برنامي انکشافی پروژي:

د ولسي تړون ملي پروگرام لخوا تر اوسه د زابل ولایت د مرکز قلات په گډون په نهه ولسوالیو کې ۷۱ پروژي د (۳۵۰۸۴۳۰۰۰) میلیونه افغانیو په ارزښت انکشافی پروژي چې په هغو کښی ۶۱ ښوونځي او ۱۰ تشنابونه شامل چې ځینی یی تکمیل شوی او یا هم اوس تر کار لاندی دی.

کارموندنه:

د ولسي تړون د اقرا برنامی د تطبیق کیدونکو پروژو په جریان کې د ۱۵۰۰ تنو په شاوخوا کې خلگو ته د کار زمينه برابره وشي ده.

د ولسي تړون ملي پروگرام په زابل ولایت کې اوس مهال په (۹) ولسوالیو کې فعالیت کوی.

گڼه	ولایت	ولسوالی	د پروژو شمیر	شوراگانو شمیر
۱	زابل	مرکز کلات		۱۸۷
۲	زابل	شاه جوی	۲۹	.
۳	زابل	شهر صفا	۹	۱۲۹
۴	زابل	شینکی	۹	.
۵	زابل	نوبهار	۱	.
۶	زابل	اتغر	۴	.
۷	زابل	شملزایی	۸	.
۸	زابل	میزانه	۳	.
۹	زابل	ارغنداب	۸	.
۱۰	زابل	دایچوپان		.
۱۱	زابل	خاک افغان		.
		جمله	۷۱	۳۱۶

دولسی تړون پروگرام د شروع څخه تر اوسه فعالیتونه او لاسته راوړنی دزابل ولایت په سطحه

- دارپتا مطابق داداری او تخنیکي پرسونل اس تخدامول.
- دولسوالی په سطحه دکارکوونکو استخدام
- دفترونه په انترنیت سمبالول
- دولسی تړون پروگرام دکارکوونکو داجتماعی کارکوونکو روزل

- دولسی تړون پروگرام دانجیرانو لپاره رو نریز ورکشاپونه دایرول
- د انکشافی شورگانو ترمنځ رامنځته کول
- دانکشافی شورگانو لپاره دپلان چتو کول
- دعامه پوهاوی لپاره مو دانکشافی شورا کارکوونکو لپاره ورکشاپونه دایریدل
- د انکشافی پروژو لپاره د پیزاین چاری تمکیلیدل کړی
- په ولسوالیو کی دپروژو چاری عملاً جریان لری

۳. د اغیزمنی حکومت والی پروگرام

په افغانستان کې نامنی او بې ثباتی په غیر متمرکز ډول د پراختیا پروسې سره تړاو لري. په دی اړه دنظام مشروعیت او په خپله دحکومت اغیزمنتیا یوه مهمه موخه ده. مشروع او با ثباته حکومت لرلو ته پاملرنه، د سولې خبرو د پرمختگ اهمیت، د سیاسي موافقې پیاوړتیا او په هیواد کې د با ثباته امنیت تضمین، دمالکیت په حقوقو کی وضاحت، په ځانگړې توگه د ځمکې مالکیت، چې دپرو افغانانو اوسیدونکو لپاره دلویو فزیکي شتمنیو څخه دی چی د ځانگړی ارزښت څخه شمیرل کیږی. داراضی خپلواکه اداره د داډول ننگونو سره دمخامخ کیدو په اړوند د دځمکو دنومولو یا تشخیص کولو په پروگرام باندی کار کوی. د موجوده لاسته راوړنو ساتنه دخدمتونو دوړاندی کولو په برخه کی دبیلگي په توگه، دروغتیا او پوهنی په برخه کی په ځانگړی توگه د ښځینو لپاره، خلک اړتیا لري چې خوندي احساس وکړي، په خپلو ټاکل شویو خلکو باور وکړی او وکولای شی چی دخپلي کورنی دسمبالښت لپاره کافی عواید لاس ته راوړي.

الف-) دعامه سکتور اصلاح کول: دملی وحدت دحکومت په دوره کی دعامه سکتور په اصلاح کولو باندی کار دوام لری. په افغانستان کی دزیاتو پالیسیو دشتون په صورت کی قواعد او مقرراتو دنه تطبیق له وجی دستومانی احساس کیږی. دپالیسی یو او مقرراتو د ښه تطبیق لپاره دولت تغیراتو راوستلو ته اړتیا لری ترڅو دښه نظارت زمینه برابره شی داجراتو دمديريت سمون په راتلونکی دری کلونو کی هغه وزارتونو ته چی لوړترین عواید لری معرفی کیږی.

د ملکی خدمتونو سمون او عامه اداري اصلاحات دعالی رتیه کارکوونکو دکاری کیفیت په موخه دتطبیق په حال کی ده تر څو یو ځوابوویونکی او با مسؤولیته اداره رامنځ ته شی. په افغانستان کی باید یو داسی عامه اداره رامنځته شی چی ددی هیواد پرمختیایی اړتیاوو ته ځواب ویونکی واوسی او په اقتصادی، سیاسی، اجتماعی او فرهنگی برخو کی نارینوو او ښځینوو دورورولی په فضا کی د گډون موقع مساعده شی. دی هدف ته درسیدو لپاره باید هغه په میراث پاتی اداری فساد او د دزورواکانو نفوذ چی په اداراتو کی دظرفیت د ټیټیدا سبب شوی غلبه پیدا شی. اصلاحات باید داداری ناوړه ریبنی له مینله یوسی او زورواکو ته باید قناعت ورکړل دعامی او مسلکی اداری رامنځته کیدل ددی هیواد دټولو وگړو په گټه ده. په هرصورت پورتنی هدف ته درسیدلو لپاره لاندی کړنی باید په نظر کی ونیول شی.

■ دنوی قوانینو او مقرراتو په تصویب سره دملکی خدمتونو اصلاح کول، دموجوده قوانینو او مقرراتو او دملکی خدماتو دقانون

په شمول بیا کتنه

■ دمسلكى كولو دپروسه رامینځته كول، ساتل او غښی تلی كول

■ د كړنو پربنسټ دمديريت د طریقی څخه استفاده كول

■ د حساب وركولو او رویتیا

■ د جساتواو مكافاتو دلارښود ترتیبول.

⊠

ب(-) د دولت دهیواد په كچه داداری فساد له مینځه وړلو ته ژمنتیا ده

دافغانستان اسلامی جمهوریت كاری پلان داداری فساد سره دمبارزی لپاره یو غښتلی پروگرام ده، داداری فساد سره دمبارزی لپاره دستری محكمی او لویی ځا نروالی په سالمی رهبری دبښنی فرهنگ ته یی دپای ټکی ایښی او په فساد ككړ اشخاص به د قانون منگلو ته سپارل كیری.

په حكومت باندي دخلكو دباور زیاتوالی لپاره حكومت كولای شی په مختلفو برخو کی خپلو خلكو ته خدمات وړاندي كړی او دخلكو ملاتړ لاس ته راوړی

داداری فساد سره دمبارزی دپلان مهمی نكتی په امنیتي، مدیریتي، اقتصادی او په حقوقی ادارو دی چی په لاندی ډول تری یادونه شوی:

دعامه تدراکاتو بیا جوړونه چی تقریبا. ۲۱ سلنه ټول لگښتونه تشکیلی؛ دقانون دحاکمیت دعالی شورا رامنځته كول او اداری فساد سره مبارزه؛ داداری فساد سره دمبارزی دپلان چټوكول چی دمالی وزارت،

كانونو او پترولیم وزارت، دسوداگری او صنایعو وزارت؛ دمخابراتو او معلوماتی تکنالوژی وزارت او دترانسپورت وزارت څخه یی پیل كیری؛ د عدلی او قضایی مركز څخه دلویو اداری فسادونو دپلټنی، تعقیب په موخه ملاتړ كول؛ دهیواد په كچه دقاضیانو او ځا نروالانو لپاره دازموینی او گډون دپروسی معرفی كول؛ دهیواد په ۲۲ ولایتونو کی دقاضیانو بدلول او دپیسو تادیاتو او د تدراکاتو دچارو لپاره دالیكترونیکی سیس تم څخه گټه پورته كول.

ج(-) دمحللی حكومتداری پیاوړی كول؛ كله چی دولت ضعیف اجرات كوی خلك دخپل ځان دساتنی لپاره په نورو طریقو لكه دهیواد سره خیانت، د مسلحو ملیشو او نورو ش بكو سره یوځای كیدلو مه مخ اړوی. حكومت دخلكو دساتنی او امنیت په موخه دامنیتی وضعیت، حقوقی او اجتماعی خدماتو نظارت په ټولو ولایتونو او ولسوالیو کی دخپلو بانفوده ادارو نظارت په واسطه ترسره كړی، هغه پانگونې چې كولی شی په ټولو ولایتونو او ولسوالیو كې د حكومت مستقل تلپاتې ارزښت زیات كړی. د محلی حكومت له لاری د لگښتونو برخه زیاته كړی او دټاكنو ترسره كول لكه تر ۲۰۱۹ كال پوری دښاروالی انتخابات، ابه محلی حكومتداری پیاوړی كړی نو پدې برخه كې د محلی حكومتداری ملاتړ او پیاوړتیا لپاره د حكومت هڅې په لاندی نكتو کی په ډاگه كولای شو.

دملی سطحی څخه تر محلی سطحی پوری دحكومت په ټولو سطحو کی داریكو دتقویت پیاوړتیا؛ ملاتړ، دبودجی په جوړونه کی همغږی او اړتیاطات، پلان جوړونه او دهغی پلی كول، دعوایدو دټولو او دخدمتونو دعرضه كولو لپاره دښاروالیو ظرفیت لوړول او په ولسوالیو کی دحكومت دحاکمیت ساحه پراخول او حضور.

د) دمخدره توكو سره مبارزه:

په افغانستان کې د مخدره توکو موضوع دامنیتي سکتورونو سره په درشل کې ددی هیواد پرمختیا کې ځای نیولی. دمخدره توکه غیر قانونو سوداګری د ترهګری دزیاتیدلو او ددولت د کمزورتیا سبب ګرځیدلی. د نشه یي توکو کاروونکو لخوا دوامداره غوښتنه او په عین حال کې، د ترانزیتی هیوادونو لخوا ناکافي اقدامات، دمخدره توکو دلیردل بشپړ مخنیوی، د مخدره موادو ضد ستراتیژی اغیزه یی محدوده کړی. د ۲۰۱۵ له څخه را په دیخوا حکومت دمخدره موادو سره دمبارزی په موخه دپلان دتطبیق په حال کې د. دا پلان به د پلي کونکو ادارو ترمنځ همغږي وکړي، پوهنه او روغتیا به رامنځته کړي. دې ته په پام سره چې دا بریالی اصلاحات اوږدمهاله تعهداتو ته اړتیا لري، په راتلونکې پنله کلونو کې دولت به د خپلو کروندګرو لپاره د بدیل معیشت د برابرولو لپاره خپلو هڅو ته دوام ورکړي، له بل پلوه، حکومت به د پیسو مینللو او مخدره موادو قاچاق په وړاندې د مبارزې قوانین پلي کړي.

۴. د عدلي سکتور د رغولو پروګرام

بېې له شکه، اقتصادي او سیاسي ثبات ډیر مهم دی مګر دا د ټولنیزو پانګونو د بیا جوړولو لپاره هم مهم دی افغانستان تان په تیرو ۱۲ کلونو کې له دوامداره کورنۍ جګړو سره مخ شوي په خو دا ټولنیزې او سیاسي ستونزې کومه ساده حل ش تون نلري مګر دا چوکاټ د ملت جوړونې درې اساسي عناصرو باندې تمرکز کوي

اول: بناریان باید د هیواد په قضایي سیس تم پوره باور ولري او په دې باور وي چې د قانون حاکمیت د ټولنیزو شخړو حل کولو لپاره بېې طرفه عمل کوي.

دوم: دولت اوپه حکومت کې مسؤلین باید په پراخه پیمانې په محلي سطحه د خدماتو په وړاندې کولو کې د دوی وړتیا مثبت انځور رامینځ ته کړي.

درېم: هیواد د س یمه بیزو تضادونو د له مینله وړلو لپاره او د ملي پیژندنې لپاره یو بل تفاهم او د خپلو بډایه) غنی (میراث داس تفادی احساس وکړي .

الف) زموږ خلک د قضایي سکتور اصلاح کول باید احساس کړ

چې دولت دقانون په بی پریتوب او عدالت پلی کوي. افغانستان تان دولت باید دقانون دحاکمیت او دتطبیق څخه دډاډ لپاره چې دهغه په نه ش تون کې قراردادونه او دملیکت تضمین وجود ونلري او هېڅ ډول توپیر به د قانوني پروسې او عدالت له لارې حل نشي خپل سیس تمونه له سره جوړوي.

ستره محکمه و دفتر لوی څا نروالی در حال تهیه پلان های وس یع اصلاحات در آن ادارات هستند تا خدمات خویش را مسلکی نموده و امکان دسترسی به قانون را برای مردم فراهم سازد. دسترسی همه افغانها به سکتور عدلی و قضاام افغانستان تان سیس تم عدلی و قضاام و حاکمیت قانون به طور عادلانه را که توانام ارائه خدمات عدلی بیطرفانه را مطابق به قوانین بین المللی دارا باشد، ایجاد خواهد نمود.

ستره محکمه اودلوی څا نروالی دفتر داصلاحاتو لپاره په لویو پلانونو باندې کار کوی په دی پلان کې هغه ادارې دی چې خپل خدمتونه یی معیاری کړی او خلکو ته د قانون لاسرسی اسانتیاوی برابروی. د ټولو افغانان عدلي او قضایي سکتور ته لاس رسی چې د بین المللی قوانینو مطابق به ایجادیري. د قانون دغه سیس تم د عادلانه او بېې طرفه ټولنی د هر غړي په وړاندې د تبعیض پرته پلي کیږي. او دا ډول سیس تم به دخلکو په مابین کې دباور فضا رامنځ ته کړي.

د پورته موخو د پوره کولو لپاره، لاندې اقدامات ترسره کیږي

د افغان نارینه وو او ښځو لپاره عدالت ته د لاسرسی تضمین کول، د اساسي قانون او د بشر د حقوقو نړیوالو قوانینو د پلي کولو لپاره د شفاف او بې طرفه قانوني سیس تم رامنځته کول، په ټولو کچو کې د عدالت او د قانون پلي کونکو چارواکو مسلکي او مسلکي ظرفیت ته وده ورکول، په عدلی او قضایي ارگانونو او د قانون پلي کونکو ادارو کې د ښځینه کارکوونکو شمیر زیاتوالی، د قضایه قوې او د قانون پلي کونکو ادارو ترمنځ همغږی، د سترې محکمې څخه دعراضی خپلواکی اداری ته د صلاحیت او مسولیت انتقال، د عدلی او قضایي ارگانونو د جوړښت بیاکتنې له لارې اغیزمنتوب او حساب ورکونه، او د قضایي الیکټرونیکي مدیریتي سیس تم اجراکول، د بشري حقونو د ساتنې او د ښځو په وړاندې د تاوتریخوالی سره د مبارزې لپاره جدي تدابیر نیول.

ب) د افغان ملي هویت پیاوړتیا: افغانس تان اړتیا لري چې خپل ملي هویت بیرته جوړ کړي ترڅو د منفي خواوو اغیزو پ یښو سره مبارزه وکړي کوم چې په ټولنه کې د تلپاتې شخړو لامل کېږي. د خلکو او ولسونو یو ځای کوی سره یوځای د سولې یوه مهمه برخه ده، والیان، ښاروالان او نور مشران به وهڅول شي چې د تاریخی سرچینو او ش ته دودونو څخه په اس تفادی د پرمختګ لپاره دملی ه ویت په چوکاټ کی ورڅخه کار واخلي.

۵. د کرهڼي د پراختیا هر اړخیز پروګرام

افغانستان په یو داسی جغرافیوی موقیعت کی قرار لری کوم گاوندی هیوادونه نه یوازې د شخړو او شخړو له کبله متاثره شوي لیکن هغوی په تولید او دتوکو په خرڅلاو کی د ټیټ نرخ د یوی ښی سیالی درلودونکی دی. دیو سیال اقتصاد درامنځته کیدلو لپاره، افغانستان اړتیا لري چې سیمه ایز تغییرات رامنځته، حکومتداری بهتر کول، تولیدونکي سکیتورونه په داسې طریقو بدل کړي چې په کې اصلاحات او پانګه اچونه د اقتصادي ودې لپاره فرصت برابروي. په بازارونو کې د کورني محصولاتو بدیل مخه نیولو لپاره دولت باید پالیسی او ملاتړیز پ روګرامونه، په ځانګړې توګه د کرهڼیزو او پروسس شوو محصولاتو تولید دکار لاندی ونیسی او دنړیوال تجارتی سازمان مخه ونیسی چې له قواعدو سره سم عمل وکړي او د وارد شویو توکو د ټیټ لګښت له امله د مارکیټونو کورني سرچینو کارولو ته زمینه سازی وکړی.

ستری اقتصادي شورا په ترتیب سره د پانګې اچونې او ټولنیزو خدمتونو سکټورونو کې د پانګې اچونې د برخې ترمنځ توپیر په ترتیب سره 71٪ او 21٪ ته تایید کړ، پدې معنا چې په بودیجه کې ډیری پرمختیایی فنډونه به هغه سکټورونو ته ځانګړي شي چې ورسره به د تولید او اقتصادي ودې زیاتوالی ومومي. د خدماتو په سکټور کې به پانګونه کمه نشي مګر د ځینو وختونو لپاره یا په موجوده کچه نږدې بودیجه برخه به خوندي وي، زموږ اقتصاد لنډ مهالو ستراتیژیو ته اړتیا لري کوم چې د "پل" په څیر کار کوي او ډیری کاري فرصت ونه رامینځته کوي. په اوږدمهال کې، افغانستان د پانګونې زیربناوو په جوړولو کې د ټولنیزو کاري سکټورونه په خپلو اړیکو کې تمرکز کوي او د مهارت لرونکي کاري ځواک چې د ارزښت چینل چلوي، په افغانس تان کې د اقتصادي ودې د لاس ته راوړنې په اسانۍ سره نشي کولی د لوړ احتمالي سکټورونو لپاره بسپنی تخصیص کړي.

د افغانستان اقتصادي ودې امکانات نه یوازې د بې ثباتي او نا امنۍ له امله محدود شوي، بلکې د کمزورو پالیسیو، فساد او بدمرغۍ له کبله اقتصادي وده محدود شوی. د بودیجې د مدیریت څخه د منلو وړ پایلې ترلاسه کولو لپاره د حکومت تگلاره به هغه سکټور ته راوړل شی چې د پانګونې ښه فرصت لري او ښه تاریخ ولری او کولی شي د حکومتداری له اصلاحاتو سره نور ثمره تولید کړي د فنډونو ترټولو لویه برخه به هغوی ته ځانګړې شوې وي

د خان بساینه په وړاندې یو گام :

د ملي پروگرامونو څخه گټه اخیستل د ملي بشپړتیا د لوړولو لپاره لومړیتوب ورکړل شوی د کار موندنې د ودې لپاره د افغانستان ماډیول په ټولو ملي برنامو کې لومړنی انعکاس ورکړل شوی. ددی سکتورونو له ډلې څخه لومړیتوب ورکول، دا د کابینې د وړاندیز شوي پایلو سره سم او د مالي سرچینو پر بنسټ د پانگونې پلان وړاندې کوي چې د کلنۍ بودیجې پروسې برخې په توگه لیدل کیږي. کابینه او اقتصادي عالی شورا ته به وړاندیز وشي چې د ملي لومړیتوبونو ډیری بشپړ پرمختگ چې پدې چوکاټ کې قرار لري دا به د پنځو کلونو څخه زیات دوام وکړي په دې پلان کې د تطبیق او کار کولو امکاناتو اندازه کولو سره، حکومت کولی شي د اړتیا وړ مالي او سازماني سرچینې په گوته کړي. د تسلسل لپاره یو چوکاټ جوړول، او د لگښ تونو د باوري ارزونې پر بنسټ، د لومړیتوبونو ټاکنه. او اړونده وزارتونه چې د دوی د لگښ تونو ډیزاین او اندازه کولو لپاره اړین وسایل لري.

الف: د کرهڼیز پرمختیا پراخ پروگرام د افغانستان خالص داخلي تولید زیاتوالی یا کمول د کرهڼې سکتور په فعالیت باندې تکیه کوي. لږترلږه 21٪ وگړو ته په هیواد کې کار کولو ته موقع برابرې اولد هیواد صادراتو لویه برخه جوړوي. زمونږ د هیواد کرهڼه په حقیقت کې، یو بی ثباته سکتور دی اوس مهال د اوبو د سرچینو په پراختیا کې د پانگونې کمښت ش تون لري، د اړتیا وړ موادو بی کیفیتي لکه د تخم او کیمیاوي سري، ټیټی طبیعي سرچینې او د داخلي او بهرنیو بازار موندنې کمزورې سیس ټمونه دا د کرهڼې د سکتور خنډ گرځیدلی.

داقلیم بدول ددی سبب شوی چې ژمنی یخونه دپخوا په پرتله درې اونی وړاندې ویلی شي او دا دپسرلی په موسم کې دزیاتو بارانونو سبب شوی نه دواوری چې په پایله کې دس یلابونو خطرات زیات شوی او په اوږی کې داوبو دکچې دټیټوالی سبب شوی. په هرصورت دنورو وختونو څخه ډیره اړینه ده چې د اوبو زیرمې / د اوبو لویې څاگانې او د س یلابونو کنټرول باید وشي. د جگړو په جریان کې، کرهڼیزو ځمکو دزیاتو ماینونو له وجی زیات زیان رس یدلی او خطرناکی شوی دی. نو په ک نریزو ځمکو کې د ځمکې دمایونو دله مینله وړلو لپاره ملاتړ ته اړتیا لیدل کیږی نو په ضمن کې به کرهڼیزو ځمکو ته د بزگرانو لاس رسی زیات شي او د هیواد په بیوزلو س یمو کې د دمایونو په واسطه به د مړینې خطر راکم کړي. د زراعتي تولیداتو زیاتیدل په ډیری سکتیورونو کې د پانگونې غوښتنه کوي، لکه اوبه لگولو، د اوبو مدیریت او پراختیا، د پرمختیا کښت او د کار او ارزښت زنجیر، چې د کلیوالو تولیدونکو لپاره د پانگونې لپاره خورا لویه هڅونه ده. د ښارونو او کلیو په ارتباط کې ښه والی چې د کرهڼیز محصولاتو خرڅلاوو، پروسس او ذخیره کولو لپاره زمینه برابروي او ورسره به ښارونه او کلی پرمختیا او ښارونه به بدلون ومومي.

د دولتې سکتورونو په واسطه پانگونه د دې سکتیور په برخو کې چې د اقتصادي ودې لپاره د پام وړ امکانات لري تمرکز به پری وشي. اصلاح شوی تخمونه، ښه کرهڼیزه ټیکنالوژي او د کرهڼیزو محصولاتو د ساتلو لپاره نا چیزه اسانتیاوې د خوړو خونديتوب زیاتولو کې مرس ته کوي او بزگران په اضافي فصلونو کې د معیشت د ودې په برخه کې هم مرس ته کوي. د کرنې په صنعت کې، د کیفیت کنټرول ښه کول او ښه بس ته بندي چې د محصول ضایع کولو مخه نیسی لری نده چې افغانستان د وارداتي هیواد څخه د ک نریزو محصولاتو څخه د صادراتو هیواد ته باندی بدل کړیږ دا قوت او پوتانیش یل به به په اوږد مهال وخت کې رامنځته شي.

۶. د اړیکو او زیربنا پروگرام

د سیمه ایزی یووالي پروسې پراختیا:

د افغانستان موقعیت د ختیځ، سویلي، مرکزي او لویدیځ آسیا ترمنځ د ترانزیتی مرکز په توګه، دا یوه لویه اقتصادي سرچینه کیدای شي د کورنۍ جګړې کچه د مدیریت وړ اندازې کچې ته راټیټه شوې ده. لومړنۍ پانګې اچونې د به نړۍ انرژۍ لیرد په سکتور کې مور د لرې پرتو سیمو ته د توکو لیرد لپاره وچ بندرونه چټو کړي دي. په دې وروستیو کې، نړیوالې سوداګرۍ سازمان ته د افغانستان لاسرسی د سیمه ییزې سوداګرۍ د پراختیا لپاره د سرحدونو پروژو او پالیسۍ یو اصلاحاتو لپاره اړینې اسانتیاوې برابرې کړي دي. مور د پیسو نړیوال صندوق سره، داسې یابې پراختیایي او نړیوال بانک سره د موډل ډیزاین کولو لپاره چې نه یوازې د نړیوال پانګونې جذب کولی شي، بلکې په دې سکتور کې کورني پانګونه او سیمه ایز خصوصي سکتور تمويل کولی شي په شریکه کار کوو. سیمه ییزه اقتصادي همکارۍ خورا لوی قوت لري د منځنۍ اس یا ډیجیټل لویې لارې پانګه اچونه د سیمه ییزو همکاريو نوې ساحې په سیمه کې د انرژۍ سیمه ایزې پروژې، رېل پټلۍ او سیمه ییز سرکونه دي.

د افغان ریل پټلۍ د سوداګریز ملکیت او معدنی توکو لیرد پالنه کوي کوم چې د شمال له لاری مرکزی اسیا او دجنوب له لاری ایران ته لیردول کېږي او شپږ لوجیستیکي بندرونه د افغانستان صادراتي سیمې سره نښلوي او تقریباً ۳۵۰ کیلومتره لین ډیزاین په شمول، پرمختګ شوي دي.

مور همداراز تصمیم ل رو چې د ګاونډیو هیوادونو سره د همکارۍ کچه پراخه کړو د مثال په توګه، د جنوبي اسیا د چاپیریال همکارۍ پروګرام (SACEP) او د غرونو د قواوو پراختیا لپاره نړیوال مرکز او مور په ګډه د همالایا په سیمه کې د اقلیم بدلون بدلون منفي اغیز کمولو لپاره کار کوو

د سیمه ییزه سوداګرۍ له لارې اقتصادي وده او امنیت موخه عبارت دی له:

○ افغانستان د اسیا او نورو هېوادونو ترمنځ د تجارتي توکو لپاره د ترانزیت مرکز ته بدلول.

○ دهیواد دصادراتو د لاری بدلول.

○ د دوه اړخیزو سوداګرۍ، ګټو او اعتماد دسطحی لوړولو له لاری دامنیت ښه کول

د سیمه ییزې سوداګرۍ د پوهیدو څخه زموږ د عواید زیاتولو لپاره، مور به لاندې توګه ګامونه پورته کړو

➤ دسیمه ییزو پروژو تړل دکمربندی په شکل (یو کمربند یو سرک-OBOR)

➤ د عامه او خصوصي سکتور ګډون PPP (او د زیربنا پراختیا کې خصوصي سکتور هڅول

➤ د کاسا 1000s او ټاپی پروژو په شمول د پروژو لپاره اړین اړتیاوې او فنډونه باوري کول

د سیمه ایزو ادارو سره د همکاری پراختیا

په بهر کې زموږ سفارتونه او سوداګرديز کاروباری ماموریت پیاوړی کول

۷. د ښاري پراختیا پروګرام

په ډیری هیوادونو کې، ښارونه د نفوس او جغرافیایي موقعیت لپاره اقتصادي ودې فرصتونه چټو کوي. د افغانستان ښارونه اوږده تاریخ لري، مګر اوس مهال، دا ښارونه باید د ودې او پرمختګ چلوونکي واوسی. زموږ ښارونه د ژوند کولو مرکزونه دي مګر د نویو اتباعو، داخلي بېې ځایه شویو او راستنیدونکو د جذبولو لپاره اقتصادي اساسات نلري. برسیره پردې، په 2019 کې د ښاروالانو د مستقیم انتخاب لپاره پلان سره سم، دا ښارونه به ښاري مدیریت ظرفیت ته اړتیا ولري.

دمتحرک او مناسبه ښارونه په پار د دې سکتور اصلي موخه په لاندې ډول ده

- د ښاري مرکزونو فعاله، خوندي او دوامداره شبکه جوړول.
- ښاري مرکزونه اقتصادي ودې، کلتوری او ټولنیزو مرکزونو ته بدلول.
- د ښاري پلا جوړونې پروسې توضیح کول، او د ښاري حکومتوالي میکانیزم رامینځته کول.

د پورته اهدافو د لاس ته راوړلو لپاره، د ملي لومړیتوب پروګرام به لاندې اړخونو ته پام وکړي

- په قانوني او حقوقي چوکاټ کې د پام وړ پرمختګ، د ځواکمن کولو پلي کول او په ښارونو کې د قانون حاکمیت پیاوړتیا
- د ښاري زیربناوو جوړول، په ځانګړې توګه د ترانس پورت او کانالیزیسون د ښاري پراختیایي پروګرام سره د کلتوري میراث یوځای کول او همغږی.
- د ښاري اس توګنلایونو ښه والی، د زونونو مقرراتو چټو کول او تطبیق، او د ټولو لپاره د اس توګنې او د پیروودونکو د سیمو زیاتوالي.
- د ځمکې مالکیت حقونه منل او ساتنه، د بېوزلو لپاره ښاري خدمتونه ښه کول او د کارونو ته لاسرسی زیاتول.
- لویو اقتصادونو ته هڅونه، د ښاري اقتصادي زونونو رامینځ ته کول او د ښاري داخلي ښارونو جوړول د لویو ښارونو په پراختیا کې.

۸. د انرژي پروګرام

د اقتصادي ودې ستراتیژي د تولیدوونکو د وړتیا لوړولو پر بنسټ د ښارونو او نړیوالو بازارونو ته د لاسرسی لپاره کارول کیږي. د ترانسپورتي دهلیز پراختیا د کورنۍ جګړو له امله اغیزمن شوی، کمزروی او ضعیفی طرحی چی ډیری وختونه د Google له مخی ترتیب او د قراردادبانو کمزوری مدیریت مساوي ننگونې دي چی په ټیټ کیفیت سره په ساختمانی

سکتور کی دلوړو لگښ تونو لامل گرځیدلی دی. په راتلونکی کې د داسې قضیود بیا تکرارولو لپاره، د سړکونو د جوړولو لپاره د شرکتونو ساختماني پروژو کیفیت ارزونه پیلیدي.

حکومت د سیستمونو د رامینځته کولو له لارې د هیواد د مخ پر ودې اړتیاوو سره سم د ترانسپورت موسسو د ښه کولو لپاره جدي ګامونه پورته کړي. چې پدې کې د سړکونو د خپلواکو ادارې، د سړکونو فنډ او د ترانسپورت انستیتیوت جوړول شامل دي همدارنگه افغانستان د بریښنا تولید او انتقال لپاره د اوږدې مودې لپاره پروګرام پیل کړی، د کاسا پروژې، 1000 او د ترکمنستان 500 کیلو واټه بریښ نا تار چې پایله کې 4000 میګاواټه بریښنا لیرېدوي .

او د پایپ لین TAPI تپې پروژې چې طبیعي ګاز له ترکمنستان څخه سویلی اسیا ته لیرېدوي چې په دی سکتور کی د لویو اوغټو پروژو څخه ګڼل کیږی. د سلما بند جوړونه یوه ستره لاس ته راوړنه ګڼل کیږي. دا پروژې، په داسې حال کې چې د بریښ نا صادرولو څخه عاید تولیدوي، بلکه په افغانستان کې سوداګریز او خصوصي بریښنا ته لاسرسی هم چټو کوي د کورنیو سرچینو څخه د بریښ نا تولید مخ په زیاتیدو دی

په راتلونکو پنځو کلونو کې 2300 میګاواټه بریښنا تولید لپاره د یوې جامع پلان سره، په شمول د څلورو لویو بریښنايي پروژو په شمول د عامه - خصوصي ملګرتیا په توګه PPPs) او 600 میګاواټ لمړیزه انرژي، بادی او طبیعي ګاز دا هم د عامه خصوصي ملګرتیا PPPs) له لارې پلي کیږي دزیاتیدو په حال کی ده. او د 2018 کال تر په اواخیرو کی به افغانستان د کورني سرچینو څخه ډیر انرژي تولید کړي چې دتیرو ۴۰ کلونو په پرتله به زیاته وی. د کورني محصولاتو سکتور کې پانګه اچونه، چې دا د سوداګریزو او صنعتي پراختیا لپاره یو مهم شرط دی البته د استوګنیزو سیمو لپاره د نوي کیدونکې انرژي په برخه کې د مخ پر ودې پانګونې سره لری پرتی س یمی به په لومړیتوب کی ونیول شی.

د زیربناوو او انرژي پراختیا لپاره د ملي لومړیتوب پروګرام د بریښنا او انرژي سکتور کې لاندې اهداف تعقیبوي

- د ښارونو او کلیو ترمنځ سوداګری پراخولو لپاره د ترانس پورت لیرد لگښ تونو کمول
- په راتلونکو 15 کلونو کې د ملي بریښنا لیرد 500 کیلوټ بشپړول او د انرژي په برخه کی ځان بساینه ترلاسه کول او د منځنی آسیا او سویل آسیا ترمنځ د انرژي د پلور څخه د عایداتو زیاتوالی.

د پورته موخو د ترلاسه کولو لپاره، افغانستان به دا تدابیر ونیسي

- ❖ د زیربناوو په پراختیا کې پانګه اچونې لپاره خصوصي سکتور هڅول
- ❖ د ستراتیژیک زیربناوو د پراختیا د چټکولو لپاره د خصوصي سکتور لپاره د عامه سکتور د ځمکې اس توګنې ته لاس رسی.
- ❖ د داوطلبی د پروسې کمولو لپاره د نوي تدارکاتي ک نړو پیاوړتیا، دیزاین او تصویب.

❖ د زیربناو، کانونو او انجنیرانو او د پروژې مدیرانو ته دلورتیا موقع برابرول.

❖ داوبو بریښنا، دنوی کولو وړ انرژۍ، او طبیعي گاز څخه په گټنی اخیس تی ۲۳۰۰ میگاوات ته دداخلی بریښ نا تولید زیاتول،

❖ د کورني انرژۍ د لیرد ظرفیت س پارل او پراخول، په ځانگړې توگه د نوي کولو وړ انرژۍ.

❖ او په دې سکتور کې د نرخونو او سبسایډی له منله وړل

۹. د کانونو او طبیعي سرچینو د پراختیا ملي پروگرام

د کانونو او استخراجي صنایعو سرچینې لکه کان کیندنه او د هایدروکاربن پرمختگ به په هیواد کې د اقتصادي ودې هڅولو کې مهم رول ولوبوي . دوامداره پرمختیا د رنجی داوطلبی او مؤثره څا نرې له لارې خورا مهم ده، وروس تي راپورونه په سکتور کې د حکومتي پیاوړتیا ش تون ته اشاره کوي ترڅو د قاچاق او غیر قانوني اس تخراج مخه ونیسي. له همدې کبله، زموږ ستراتیژیک پلانونه همغږي شوي دي. له همدې کبله زموږ ستراتیژیک پلانونه د استخراجي صنایعو شفافیت معیارونو سره سم د اس تخراجي فعالیتونو(EITI) د همغږۍ او دوام پر بنسټ ولاړ دي.

او دا یقیني کول چی د سکتور د عمومي ظرفیت او د نړیوالو تجربو او مهارتونو مدیریت په پام کې نیولو سرهد کان ونو کندنه په ملي او تاریخي کچو ترسره کیږي. که څه هم د کان کیندنې سکتور د عایداتو د لوړولو لپاره لوړ ظرفیت لري مگر کمزوری مقررات، د پانگې اچونې تایید او فساد د دې سکتور پراختیا مخه نیسي. او دی ننگونو ددی سکتور دپام وړ عوایدو دراتلولو مخه ډب کړی. دولت به د خصوصي پانگوونې هڅونې لپاره د تنظیموونکي او مقرراتي چوکاټونو ته د رسیدو پروسه چټکه کړي. دکانونو دسکتور دقوت او پوتانشیل لپاره لازه ده چی مهم او حیاتی بنسټونه لکه دبنډرونو جوړول د اورگاډي پټلۍ رامینځته کول چې د کان کیندنې پروژې د بریښنا ملي شبکې سره تړی لویه پانگونه باید وشۍ. شفافیت او حساب ورکونه د دې سکتور د پایښت پراختیا لپاره د کلیدي لومړیتوبونو څخه دي .

د کانونو ناقانونه استخراج ته د لاسرسی نشتوالی، چې په کال کې ۱۱۲ میلیون ډالرو په اندازه دولت ته زیان رسیږی او همدارنگه دغیر قانونی وسله والودپیاوړتیا او دجرمونو سبب گرځی، ددولت په لومړیتوبونو کی قرار لری. حکومت د هغو کانونو د عوایدو راتلولو لپاره چې په رسمي توگه اس تخراج شوي دي د ملکیت گټو خپرولو لپاره نوي شرایط وړاندې کړي د هایدروکاربن نقشه اخیستنې او پلټنه اوس هم روانه ده، که څه هم په دې سکتور کې هر ډول سوداگریزې پرمختیا د تیلو او گازو بیه په نړیواله کچه لوړه ده. د بڼه اقتصاد لپاره د کانونو سکتور بریالیتوب د کان کیندنې او کانونو لپاره مهم اهداف په لاندی ډول دی

■ د کانونو له لاری عواید لوړول

■ د کانونو عواید د دوام او اټکل کولو زیاتوالی

■ د تیلو او گازو د اس تخراج پراختیا

■ د کانونو دغیر قانونو د اس تخراج مخنیوی

او د دې سکتور لپاره زموږ لومړیتوبونه په لاندې توگه دي

◀ د قراردادونه سمون او د محلي حکومتداري مسلکي کول

◀ په هیواد کې د ټولو کانونو په اړه د دولت کنترول پراخول

◀ د افغانس تان د اس تخراجي صنایعو شفافیت نوبت معیارونو سره سم د کانونو قانون چټو کول

◀ د لوی کانونو د پراختیا لپاره د نړیوالو شریکانو جذب کول او د ریل نوي ش بکې رامینځ ته کولو لپاره د س یمه ای زو (س یمه ایز) ترانس پورت لین سره د ترکمنس تان او ایران نښلول او په هیواد کې د ټولو کانونو په اړه د دولت کنترول پراخول.

◀ د افغانس تان د اس تخراجي صنایعو شفافیت نوبت معیارونو سره سم د کانونو قانون چټو کول(AEITI).

۱۰. د بشري سرچینو د پراختیا پروگرام

د کار زیاتوالی او په انساني سرچینو کې پانگه اچونه د افغانستان د کار مهارتونه په سمه توگه د بازار رکار سره مناسب ندي او د دې زیانونه به د اقتصادي ودې ستراتیژی سره سم خراب شي. نو له دې کبله، د کار مارکیټ راتلونکي اړتیاو اټکل کولو لپاره حکومت د انجنیرۍ حرفوي زده کړو په برخه کې، د بازار نوي غوښتنې ته په پام سره د مدیریت مهارتونو پراختیا، د خدماتو صنعت او اصلاحاتو ته اړتیا ده چې د کاري ځواک نرموالي ته وده ورکړي، پانگونه به وکړي. د داخلي بېې ځایه شویو وگړو او داخلي بېې ځایه شوو خلکو راستنیدا د کار بازار کې رغنده رول لوبولی شي. د کډوالو لپاره د ثانوي زده کړو او روزنې پروگرامونه آسانتیاوې برابرې شوي، په تیره بیا هغه کسانو لپاره چې بهرنی روزل شوي دي. په اکادمیک او ځانگړو موسسو کې د زده کړې کیفیت ښه کول، د اکادمیک چارو په اړه نصاب بدلولو، ارزونې، او راپور ورکولو له لارې د پایلو پر بنسټ مادیولونه تولید شی.

د بشري پرمختیا د اقتصادي ودې لپاره، په دې سکتور کې د حکومتي پانگو اچونې هدف په لاندې توگه دی

- د کاري بازار د راتلونکي اړتیاوو په گډون د کاري قوی صادر کول او چټو کول
- په خصوصي سکتور کې د کار غوښتنې سره د رو نزیزو پروگرامونو ښه همغږي کول
- د موجوده مهارتونو کچه لوړول
- د روغتیا (وقایې او مخالفی) په برخه کې د پانگونې له لارې د کار ځواک ظرفیت ښه کول د دې اهدافو د

ترلاسه کولو لپاره، حکومت لاندې گامونه پورته کوي

■ د آلمان هیواد د زده کړې مادیولونو په کارولو سره مسلکي او حرفوي زده کړې

■ د خصوصي وړتیاوو زده کړه او د اکادمیکو تاسیساتو پیاوړتیا

- د کډوالو او بېلابېله شويو خلکو د جذبولو فرصتونه د رو نزي او د کار بازارونو ته وپېژني.
- دمارکیت کار او رو نزيو برنامو لپاره دمهاجرينو او بی ځایه شوو خلکو موقع او فرصت تشخیص کول
- د محلي ستراتيژی. یا میتودولوژی ملاتړ کول چې د معیوبينو لپاره عاید تولیدوي.
- په دې برخه کې د نرموالي یا انعطاف د زیاتولو لپاره د پالیسی بیا کتنه او کاري مقررات
- د ښځو زده کړه او کار بازار کې پانگه اچونه.
- د بیلابیلو څانگو د یوځای کولو له لاری د اقتصاد د وزارت ظرفیت ته وده ورکول
- دصحي سیس تم د مالی تمويل لپاره د یو پایداره مادیول تشخیصول.

۱۱. د ښځو د اقتصادي پیاوړتیا پروگرام.

د افغانستان حکومت د ملي ستراتيژی له لارې د ملي پرمختیا په بهیر کې د ښځو بشپړ س یاسي، ټولنيز او اقتصادي گډون ته ژمن دی. په همدی اساس حکومت د مخه د ملگرو ملتونو د 1325 پریکړې پلي کولو او د ښځو د اقتصادي پیاوړتیا لپاره ملي لومړیتوب پروگرامونو پلي کولو څخه کار اخیس تی دی. د غربت کمولو لپاره حکومت ژمني سره سم، پریکړه کوي چې په راتلونکو پنځو کلونو کې د ښځو اقتصادي پیاوړتیا پروگرام په اړه 250 \$ میلیون ډالر پانگه اچونه وکړي. د جنر د احصایې کیفیت ښه کول او له بله پلوه، هغه ټول قوانین چې له بازار او مالي پوړونو څخه د میرمنو لاسرسی محدودوي او بندیز کوي له مینله یوسي.

دافغانستان جنر ستراتيژی:

د افغانستان اساسي قانون د ښځو لپاره د تابعیت مساوي حقوق بیانوي. مگر د ښځو بې وزلی له منله وړل او په اقتصادي بهیر کې د هغوی گډون کول او مارکیت ته هغو دلاسرسی په برخه کی ملاتړ ته اړتیا لرو. حکومت د جنسیت ستراتيژی پلي کولو لپاره د پنله ارکانو وړاندیز کوي هر رکن د حکومت د ټولیز فعالیت پر بنسټ ولاړ دی

- د ښځو بشري حقونو په اړه نړیوالې ژمنې پلي کول، د ښځو امنیت او د کورنۍ تاوتریخوالی څخه د ښځو ازادول.
- د روغتیايي خدمتونو په شمول زده کړو ته د ښځو بشپړ لاسرسی (د لوړو زده کړو په شمول)
- د ښځو د اقتصادي پیاوړتیا لپاره د ملي لومړیتوب پروگرام پیل کول
- د قوانینو بشپړ اجرا او پلي کولو له لارې د ښځو اساسي حقونو تضمین کول
- په حکومتی چارو او کار کې د ښځو پرمختگ.

دوهمه برخه

د افغانستان د تلپاتې پرمختګ موخي

AFGHANISTAN SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS (A-SDG)

د افغانستان د تلپاتې پرمختيايي موخو عمومي پيژندنه داړوندو نښو او شاخصونو پر بنسټ د پوهنې ، روغتيا ، جنډر ، زيربنا، ټولنيز خوندیتوب، کرهني او کليو د پراختيا ، اقتصاد سکتورونو تحليل او ارزونه :

د تلپاتې پراختيايي موخو(SDGs) لنډه پيژندنه:

تلپاتې پراختيايي موخې(SDGs)، د اقتصادي، ټولنيزو، چاپيرياليو او امنيتي چارو په برخه کې د ټولې نړۍ د هېوادونو لپاره د ملگرو ملتونو

۱۵ کلنه (۲۰۱۵-۲۰۳۰) اجنډا ده چې د نورو هېوادونو تر څنګ، افغانستان هم د هغه پلي کولو ته ژمن دی.

د تلپاتې پراختيايي موخو(SDGs) پروگرام، د ځينې موخو، هدفونو او شاخصونو په زياتولو سره، په حقيقت کې د زريزې د پراختيايي موخو(MDGs) پروگرام د پراختيايي موخو دوام گڼل کېږي. د زريزې پراختيايي موخو(MDGs) پروگرام، تلپاتې پراختيايي موخو(SDGs) ته ورته، د پرمختيايي هېوادونو لپاره د ملگرو ملتونو ۱۵ کلنه(۲۰۱۵-۲۰۳۰) اجنډا ده چې افغانستان د هغه وخت د ستونزو له امله و نه کړای شو په ۲۰۰۰ کال کې د هغه پلي کولو ته ژمن شي خو په ۲۰۰۵ زيږديز کال کې، د نړۍ د نورو هېوادونو تر څنګ، افغانستان هم د هغه د پلي کولو ژمنه وکړه. د زريزې پراختيايي موخو(MDGs) پروگرام، ۹، (موخې)، ۱۸، (هدفونه او) ۴۸ (پراختيايي شاخصونه لري.

په ۲۰۱۵ کال کې د زريزې پراختيايي موخو(MDGs) پروگرام د مودې له پای ته رسيدو سره سم، د ۲۰۱۵ کال د سپټمبر په مياشت کې، د تلپاتې پراختيايي موخو(SDGs) پروگرام، د نيويارک په ښار او د ملگرو ملتونو په مقر کې، د ۱۵ راتلونکو کلنو(۲۰۱۵-۲۰۳۰) لپاره تصويب شو او د ملگرو ملتونو ټولو غړو هېوادونو د جاپان او انگلستان په استثنا د هغه د پلي کولو هوډ او ژمنه وکړه.

د تلپاتې پراختيايي موخو(SDGs) پروگرام، د بشري ټولنو د اقتصادي او ټولنيزې پراختيا په موخه طرحه شوی دی چې (۱۷) موخې، (۱۶۹) هدفونه او (۲۱۷) پراختيايي شاخصونه لري.

د تلپاتي پراختيايي موخو (SDGs) پروگرام ليدلوري:

د تلپاتي پراختيايي موخو پروگرام تمرکز:

- له نړۍ څخه د بې وزلي له منله وړل؛
- د بې عدالتۍ او نابرابرۍ په وړاندې دوامداره مبارزه کول؛
- د تلپاتي سولې او ټيکاو تامينول؛
- د چاپريال ساتنه کول؛
- د نړۍ د هېوادونو تر منځ د اقتصادي او ټولنيزو همکاريو پياوړي کول.

د افغانستان لپاره تلپاتې پراختیایي موخې (A-SDGs):

د وزیرانو عالی شورا د ۱۳۹۴/۰۷/۲۰ نېټې د (۱۶) شمېرې مصوبې پر بنسټ، د اقتصاد وزارت ته دنده س پارل شوې تر څو د پابنډ تې پراختیایي موخو (SDGs) پروگرام د همغږي او ملي کولو (Nationalization & Contextualization) او د تلپاتې پراختیایي موخو د پلي کولو د بهیرونو په دقت سره رهبري او مدیریت تر سره کړي.

د اقتصاد وزارت به په منظمه توګه د زریزې د موخو د پلي کولو څارنه تر سره کوي او د پلان شویو شاخصونو د پرمختګ د کچې په تړاو به د ارزونې کلني رپوټونه په منظمه توګه جوړوي او له اړونده مراجعو سره به یې شریکوي. په ۲۰۱۵ زیږدیز کال کې به د اقتصاد وزارت، د زریزې د پراختیایي موخو په اړه ۱۰ کلن تحلیلي رپوټ جوړوي او د یاد رپوټ لنډیز به د ملي یووالي حکومت د اجرائیه رئیس لخوا د ملګرو ملتونو په غونډه کې وړاندې کيږي. افغانستان د زریزې د پراختیایي موخو د ځینو شاخصونو په تړاو ښې لاس ته راوړنې لري خو د ځینو شاخصونو په برخه کې یې متوقعه پایلې د ټاکلو هدفونو پر بنسټ نه دي تر لاسه کړي.

د پایښتی پراختیایي موخو د ملي کولو پایلې			
د هېواد بودیجوي سکتورونه	په هر سکتور کې پایښتی پراختیایي موخې	ملي هدفونه	ملي شاخصونه
د امنیت سکتور	موخه - ۳، ۱۱، ۱۶، ۱۷	۶ هدفونه	۹ شاخصونه
د پوهنې سکتور	موخه - ۴، ۸، ۱۱، ۱۲، ۱۶	۱۴ هدفونه	۳۰ شاخصونه
د روغتیا سکتور	موخه - ۳، ۲، ۵، ۶	۱۱ هدفونه	۲۱ شاخصونه
د حکومتوالی سکتور	موخه - ۱۶	۳ هدفونه	۴ شاخصونه
د زیربنا سکتور	موخه - ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۱، ۱۵، ۱۷	۳۴ هدفونه	۴۰ شاخصونه
د ټولنیز مصونیت سکتور	موخه - ۱، ۴، ۵، ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۳، ۱۶	۱۲ هدفونه	۳۳ شاخصونه
د کرنې او کلیو د پراختیا سکتور	موخه - ۲، ۱، ۶، ۹، ۱۲، ۱۵	۱۲ هدفونه	۲۲ شاخصونه
د اقتصاد سکتور	موخه - ۱، ۸، ۹، ۱۰، ۱۲، ۱۷	۲۰ هدفونه	۲۹ شاخصونه
۸ سکتورونه	۱۷ موخې	۱۲۱ هدفونه	۱۸۸ شاخصونه

د افغانستان لپاره د تلپاتي پراختيايي موخو (A-SDGs) ارزښت:

- افغانستان د يو خپلواکه او داسې هېواد په توگه چې پر ټيکاو باور لري، د نړۍ د نورو هېوادونو تر څنګ، د تلپاتي پراختيايي موخو پلي کولو ته ژمن دی.
- تلپاتي پراختيايي موخې په بشپړ دقت سره طرحه او جوړ شوي دي. له همدې امله، د افغانستان ټول پراختيايي لومړيتوبونه په هغه کې څرګند دي.
- يادې موخې کولای شي په هېواد کې د اقتصادي او ټولنيزو پراختيايي لومړيتوبونو لپاره يوه ستراتيژيکه سرچينه او بنسټ وگرځي.
- د تلپاتي پراختيايي موخو په پلي کولو سره به له افغانستان سره د نړيوالې ټولنې مالي او تخنيکي مر تې ډيرې شي.
- د تبپاتي پراختيايي موخو پلي کول به په هېواد کې د تلپاتي سولې او ټيکاو لامل شي.
- د تلپاتي پراختيايي موخو پلي کول به د هېواد د چټکې پراختيا او ودې لامل شي.

د افغانستان د پايښتی پراختيايي موخو (A-SDGs) د پلي کولو پړاوونه:

د افغانستان د تلپاتي پراختيايي موخو (A-SDGs) د ملي کولو په برخه کې مهمې لاس ته راوړنې:

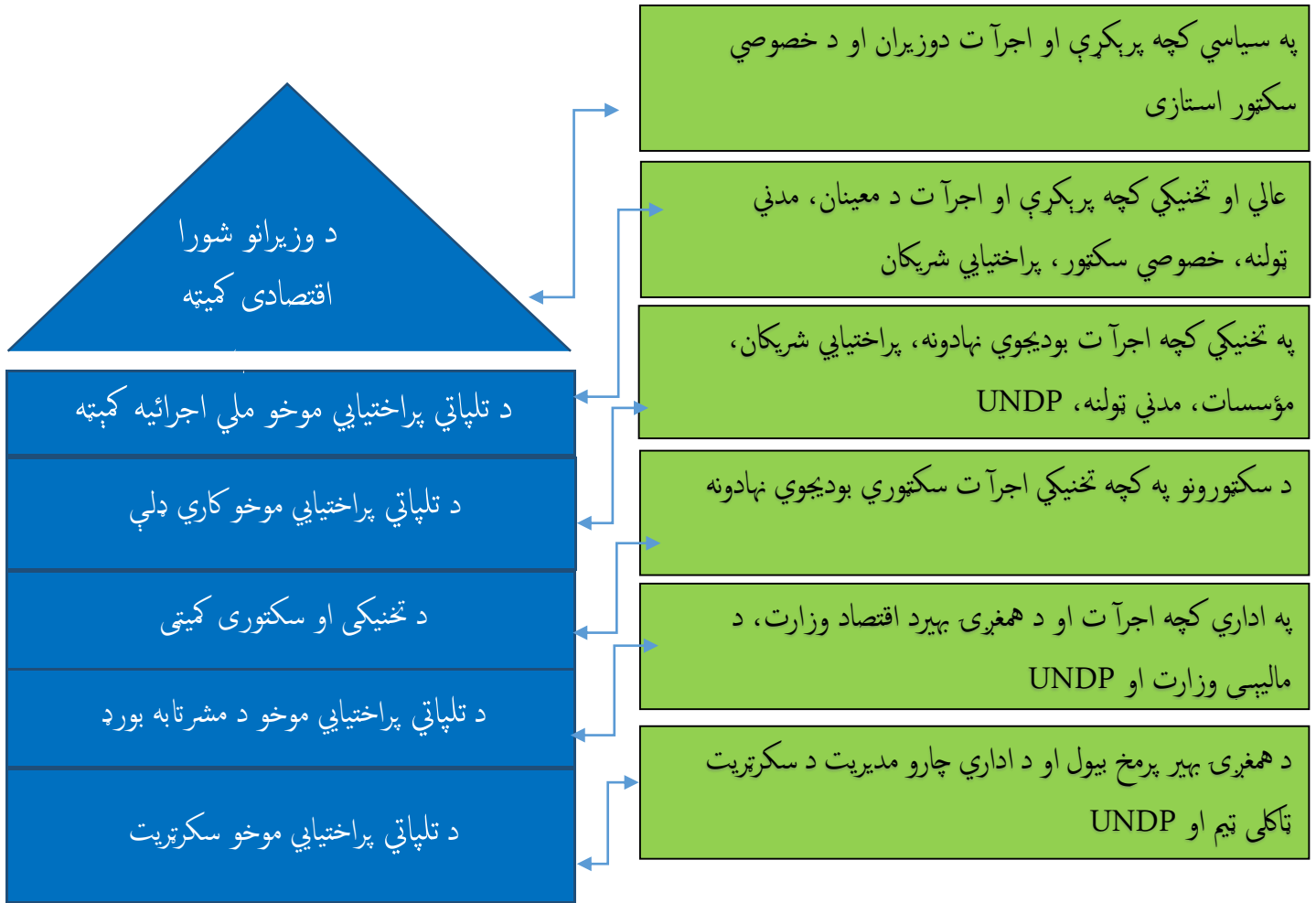
- د اقتصاد وزارت د تلپاتي پراختيايي موخو د شاخصونو او هدفونو د ملي کولو په برخه کې، د مطروحه پلان پر بنسټ په جدیت سره کار تر سره کوي او له نيکه مرغه، په دې برخه کې د پام وړ لاس ته راوړنې لري:
- د تلپاتي پراختيايي موخو د شاخصونو او هدفونو د نهايي کولو په برخه کې ۴ مشورتي کنفرانسونه تدوير شوي دي (۲) کنفرانسونه د اقتصاد په وزارت کې او ۲ کنفرانسونه له ځوانانو او مدنې ټولنې سره.
- د اقتصاد وزارت په چوکاټ کې، د تلپاتي پراختيايي موخو سکرتریت او د تلپاتي پراختيايي موخو د مشرتابه بورډ ايجاد شوی دی.
- د تلپاتي پراختيايي موخو د شاخصونو او هدفونو د نهايي کولو او منظموولو په موخه، د مشرتابه کمېټه او تخنيکي کمېټه ايجاد شوي ده.
- تلپاتي پراختيايي موخې د هېواد پر ۸ پراختيايي سکتورونو باندې وېشل شوي او د تلپاتي پراختيايي موخو د همغږۍ او پلي کولو په برخه کې، ۲۸ بوديجوي واحدونه د رهبرۍ د نهادونو د ټاکل شويو شاخصونو پلي کوونکو (په توگه تشخیص شوي دي).

- تردی دمه، د افغانستان د تلپاتي پراخ تيايي موخو(A-SDGs) په اړه، د ۵ سکتورونو رپوټونه د وزیرانو شورا اقتصادي کمېټې ته وړاندې شوي دي. یاد سکتورونه دا دي: (پوهنه، روغتیا، حکومتوالي، ټولنیز مصئونیت او کرهنه) او هغه سکتورونه چې رپوټونه یې تر اوسه نه دي وړاندې شوي دا دي (زیربنا، اقتصاد او امنیت).
- د افغانستان د تلپاتي پراختیایي موخو سکتوري تخنیکي او مشورتي غونډې، د شاخصونو او هدفونو د بیا کتنې او نهایی کولو په موخه، د مرکزي احصائیې له ادارې سره تر سره شوي دي.
- له بودیجوي واحدونو او همکاره نهادونو سره، د افغانستان د تلپاتي پراختیایي موخو د شاخصونو او هدفونو د ملي کولو او همغږۍ په موخه، شاوخوا ۵۰ تخنیکي او مشورتي غونډې تر سره شوي دي.
- د وزیرانو عالي شورا د اقتصادي کمېټې په غونډو کې، د تلپاتي پراختیایي موخو د اجرا تو او لاس ته راوړنو په تړاو منظم رپوټونه وړاندې شوي او د هغوي په اړه خبرې اترې شوي دي.
- د کلني بېسلاينونو او هدفونو د نهایی کولو په موخه، د وزیرانو او دولت د بودیجوي نهادونو د مسؤلینو په کچه عالي غونډې تر سره شوي دي.
- د مرکز او ولایتونو په کچه له مدني ټولنې، خصوصي سکتور، پوهنیزو نهادونو، پراختیایي شریکانو، ځوانانو، رسنیو او خلکو سره مشورتي سیمینارونه تدویر شوي دي.
- د مالوماتو د مدیریت او خلکو ته د افغانستان د تلپاتي پراختیایي موخو په تړاو اړینو مالوماتو ته د لاسرسی په موخه، یوه ویبپاڼه او پرلیکه ډیټابیس فعال شوی دی.
- د افغانستان د تلپاتي پراختیایي موخو پر لومړۍ مسودې باندې کار روان دی.
- د بودیجوي واحدونو په پروگرامونو او پراختیایي پلانونو کې، د افغانستان د تلپاتي پراختیایي موخو د شاخصونو او هدفونو د همغږي کولو او ادغام په تړاو مشخص پلانونه جوړ شوي دي.

د افغانستان د تلپاتي پراختيايي موخو (A-SDGs) د مشرتابه او څارنې جوړښت:

د افغانستان د تلپاتي پراختيايي موخو (A-SDGs) کاري کمېټې او ډلې:

د بودیجوي نهادونو مسئولیتونه

• د اقتصاد وزارت

- ✓ د تلپاتی پراختیایي موخو سکرټریت کول
- ✓ د همغږۍ او ملي کولو بهیر د مدیریت رول تر سره کول
- ✓ د پلي کولو د بهیر څانګه او د هغه په اړه رپوټ ورکول
- ✓ د روزنيزو پروګرامونو تدویرول
- ✓ عمومي عامه پوهاوی رامنځته کول
- ✓ د اړتیا په صورت کې له نهادونو سره تخنیکي همکاري کول
- ✓ د پلي کولو پړاو په اړه اس تا نزدیبي کول او د مرس تو جلیبول

بودیجوي واحدونه

- ✓ د تلپاتی پراختیایي موخو د شاخصونو او هدفونو نهایی کول
- ✓ د پراختیایي ادارو له ستراتیژیکو او پراختیایي پلانونو سره د پایښ تي پراختیایي موخو انطباق او ادغام تر سره کول
- ✓ په منظمه توګه د پایښ تي پراختیایي موخو تطبیقول
- ✓ د تلپاتی پراختیایي موخو د تطبیق له بهیر څخه دوامداره څانګه کول
- ✓ اړونده مراجعو ته شپږ میاشتني او کلني رپوټونه جوړول

د پراختیایي موخو د عامه اړیکو او استازیتوب ستراتیژي:

د ستراتیژي موخې:

- د پراختیایي موخو د اهمیت په اړه د خلکو او ذیدخه ادارو عامه پوهاي زیاتول؛
- پراختیایي موخو په بهیر کې د خلکو او هغوی د استازو رول پیاوړی کول؛
- پراختیایي موخو د پلي کولو په بهیر کې د اړونده ادارو ونډ اخیستنه هڅول؛
- پراختیایي موخو د پلي کولو په بهیر کې د مدني ټولني نهادونو او عامه سکتور لېوالتیا زیاتول؛
- د خلکو او حکومت تر منځ د باور فضا رامنځته کول.

راتلونکي گامونه:

- د تلپاتې پراختیایي موخو د اغیزمن تطبیق په تړاو مشورتي غونډې کول؛
- له ټولو ملي پلانونو او پروگرامونو سره، تلپاتې پراختیایي موخو ته انطباق ورکول او د هغوی همغږي کول؛
- د هېواد په ولایتونو کې د ظرفیت لوړونې او عامه پوهاوي پروگرامونه تدویرول؛
- د تلپاتې پراختیایي موخو د تمویل او بودیجه جوړونې لپاره میکانیزم ایجادول؛
- د تلپاتې پراختیایي موخو لپاره تطبیقي میکانیزم جوړول؛
- د تلپاتې پراختیایي موخو (SDGs) لپاره معیاري ډیټابېس او د موبایل اپلیکېشن جوړول؛
- د افغانستان د تلپاتې پراختیایي موخو سند جوړول او په رسمي ډول د هغه خپرول؛
- د تلپاتې پراختیایي موخو د هدفونو تطبیق پیلول؛
- د تلپاتې پراختیایي موخو د تطبیق د څرنگوالي په تړاو شپږ میاشتنی او کلني رپوټونه جوړول.

سرچینې او ما خذونه

1. د کرهڼې مالدارۍ او اوبو لگولو ریاست
2. پوهنې سکتور
3. دعامې روغتیا سکتور
4. د بنسټونو سکتور
5. اقتصاد او خصوصي سکتور
6. احصایي ریاست
7. اطلاعاتو او فرهنگ ریاست
8. بریښنا او انرژي ریاست
9. دولتي پوهنتون ریاست
10. مستوفیت ریاست
11. عدلي ریاست
12. مخابراتو او ټیکنالوژي ریاست
13. کار ټولنيزو چارو او معلولينو او شهيدانو ریاست
14. کوچیانو ریاست
15. ورزشي امریت
16. ښځو چارو ریاست
17. کانونو او معدن ریاست
18. دافغانستان بانک ریاست
19. کلیو او پراختیا ریاست
20. طبیعي پېښو پروړاندې د مبارزې ریاست
21. ارشاد حج او اوقافو ریاست
22. مخامخ مرکي
23. د پوښتن پانو له لاری
24. په ساحو کی د پرمختگ بهیر کتنه
25. SDGs, NPP, ASDG, ANPP,ALCS
26. د ژوند د سروی وضعیت ۱۳۹۵

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English